

การพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน
โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา
ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรรัมย์ชัย
และจังหวัดพระวิหาร

โดย

พันเอก ดนัย เถาว์หิรัญ
ผู้อำนวยการกอง 10
ศูนย์รักษาความปลอดภัย
กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 – 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย พันเอก ดนัย เถาว์หิรัญ

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ของกัมพูชา โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ในโครงการด้านสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การโภชนาการ การสุขภาพ สุนัขอนามัยและด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างไทย - กัมพูชา ห้วง ปี พ.ศ.2551 จนถึงปัจจุบัน และศึกษาโครงการพระราชดำริ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย กัมพูชา ในพื้นที่เป้าหมายคือ หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของกัมพูชาที่จัดตั้งใหม่ ด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหารสำหรับทหาร ตำรวจ และครอบครัว ซึ่ง นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ต้องการเสริมความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนด้านนี้ โดยที่ตั้งโครงการอยู่ตรงข้ามจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นบริเวณใกล้กับพื้นที่มีปัญหาเขตแดนกับไทยจนเคยเกิดเหตุสู้รบรุนแรงเมื่อปี พ.ศ.2551 -2554 จึงอาจเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยได้

การวิจัยนี้ ใช้หลักวิจัยเชิงคุณภาพและติดตามประเมินสถานการณ์ด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลข่าวสารแหล่งข่าวต่างๆ รวมทั้งสัมภาษณ์ทหารกัมพูชาและราษฎรในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ ทราบว่ารัฐบาลกัมพูชาได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศในระดับทวิภาคี และพหุภาคี ในโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข การเกษตรและการศึกษา อย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ เป็นที่น่าพอใจ แต่ในส่วนของโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัวดังกล่าว ยังไม่สามารถทำได้ครบตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว และกำลังเร่งดำเนินการให้ประชาชนในพื้นที่โครงการเข้าถึงการบริการของรัฐด้านแหล่งน้ำ ไฟฟ้า การสาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวทหารและตำรวจ ความสำเร็จของโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชา ที่งานวิจัยนี้เสนอโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ จะทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น มีรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น พึ่งพาตนเองได้ เด็กและเยาวชนได้เรียนหนังสือด้วยสภาวะแวดล้อมที่ดี สนองตอบต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติกัมพูชา ผลลัพธ์ที่ได้คือความรู้สึกเป็นมิตรระหว่างกัน

ก

อันจะส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ โครงการควรมีรูปแบบการดำเนินโครงการใน 3 กิจกรรมหลัก คือ สาธารณสุข การเกษตร และการศึกษา โดยให้จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก และเสนอเป็นโครงการนำร่องในลักษณะจังหวัดคู่มิตร ไทย กัมพูชา และควรขยายผลไปเป็นแบบอย่างในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนอื่นๆ ต่อไป

คำนำ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ได้นำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งโครงการในพระราชดำริต่างๆ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัย เพื่อให้เกิดความมั่นคงตามแนวชายแดน อันจะนำมาสู่ความส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในระยะยาว

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนการพัฒนาความมั่นคงตามแนวชายแดน รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคต่าง ๆ

การวิจัยได้รับความเอื้อเฟื้ออย่างดียิ่งจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่โดยตลอดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา และแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในอนาคต

พินเอก

(ดนัย เถาว์ศิริ)

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดด้านความมั่นคง	7
ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ	14
ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ	15
แนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง	17
ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่	
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	25
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
กรอบแนวคิด	29
สรุปความเชื่อมโยงของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชา และ	
โครงการพระราชดำริ	33
ภาพรวมการพัฒนาของกัมพูชา	34
โครงการพัฒนาและก่อตั้งหมู่บ้านแห่งใหม่ตามแนวชายแดนภาคตะวันตก	
และภาคเหนือของกัมพูชา	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
โครงการพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	65
โครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข	73
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	73
โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	74
ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ในปัจจุบัน	79
สรุป	81
บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัย	85
ปัจจัยสนับสนุนโครงการช่วยเหลือของไทยต่อโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน ของทหารกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร	94
สรุปผลการดำเนินการวิจัย	97
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	101
สรุป	101
ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	107
ผนวก ก แบบสอบถาม	108
ผนวก ข ข้อเสนอการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร	112
ประวัติย่อผู้วิจัย	117

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3 – 1	การสร้างบ้านระยะที่ 1 จังหวัดอุดรรัมย์ชัย	56
3 – 2	การก่อสร้างบ่อบาดาลและสระเก็บน้ำชุมชน จังหวัดอุดรรัมย์ชัย	57
3 – 3	การสร้างบ้านระยะที่ 2 จังหวัดพระวิหาร	58
3 – 4	การสร้างโรงเรียนใน จังหวัดพระวิหาร	59
4 – 1	แสดงจำนวนและเพศของผู้ถูกซักถาม	86
4 – 2	แสดงช่วงอายุของผู้ถูกซักถาม	86
4 – 3	แสดงระดับการศึกษาของผู้ถูกซักถาม	86
4 – 4	แสดงสถานภาพของผู้ถูกซักถาม	87
4 – 5	แสดงจำนวนบุตรของผู้ถูกซักถาม	87
4 – 6	แสดงอาชีพของผู้ถูกซักถาม	87
4 – 7	แสดงแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ถูกซักถาม	88
4 – 8	แสดงรายได้ต่อเดือนของผู้ถูกซักถาม	88
4 – 9	แสดงการมีสถานีนอนมัย/โรงพยาบาล ในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม	89
4 – 10	แสดงเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปโรงพยาบาลในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม	89
4 – 11	แสดงการใช้ห้องน้ำภายในบ้านของผู้ถูกซักถาม	89
4 – 12	แสดงการใช้ห้องน้ำตามภูมิประเทศของผู้ถูกซักถาม	90
4 – 13	แสดงข้อมูลด้านโภชนาการ (การทำอาหารรับประทาน) ของผู้ถูกซักถาม	90
4 – 14	แสดงการเพาะปลูกในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม	90
4 – 15	แสดงความสนใจในการเพาะปลูกในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม	91
4 – 16	แสดงความต้องการรายได้จากการเพาะปลูกของผู้ถูกซักถาม	91
4 – 17	แสดงระดับความพึงพอใจในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม	92

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
3 – 1	อาหารที่ให้เด็ก เป็นข้าวผสมเกลือ ก่อนที่โครงการจะเข้าไปแนะนำ	42
3 – 2	อาหารที่ประกอบใหม่หลังจากได้รับคำแนะนำจากโครงการ	42
3 – 3	การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก	42
3 – 4	พิธีปิดการอบรมหลักสูตรโรงเรียนธุรกิจชานาในจังหวัดอุดรธานีและ จังหวัดพระวิหาร	43
3 – 5	การปรึกษาหารือและวางแผนอย่างต่อเนื่องของตัวแทน จาก CIDO RCEDO KBA Malteser International PDA and FAO ที่สำนักงานจังหวัดอุดรธานี	43
3 – 6	การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานของโครงการ	44
3 – 7	การเยี่ยมชมโครงการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ ภายใต้การสนับสนุนของ CIDO	44
3 – 8	คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ในการเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่	45
3 – 9	คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ในการปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่	45
3 – 10	การฝึกอบรมการเรียนรู้ของโครงการด้านปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์	45
3 – 11	เกษตรกร และนักเรียนกำลังเรียนรู้วิธีทำยาฆ่าแมลงด้วย สารอินทรีย์ชีวภาพ	46
3 – 12	การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ และประตูระบายน้ำเพื่อส่งน้ำตามท่อ ไปยังครัวเรือน	46
3 – 13	การช่วยเหลือโครงการชลประทาน น้ำ และสุขภาพจิต จังหวัดอุดรธานี	47
3 – 14	การสำรวจด้านโภชนาการของโครงการแนะนำส่งเสริมในการให้อาหาร และการพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร	48
3 – 15	การจัดตั้งโรงเรียนชานาและโรงเรียนธุรกิจชานา	49
3 – 16	นาง Kuy Samoeun กำลังรดน้ำพืชผักในสวนบริเวณบ้าน จังหวัดพระวิหาร	51
3 – 17	การใช้พลาสติกคลุมเมล็ดผักที่เริ่มปลูกในสวนเพื่อรักษาความชุ่มชื้นไว้ และเป็นการประหยัดน้ำ	51

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่	หน้า	
3 – 18	การผสมซีเมนต์ในบ่อเพื่อทำให้เกิดก๊าซมีเทนไว้ใช้ทำอาหาร	52
3 – 19	การสอนเพื่อนบ้านให้ทำยาฆ่าแมลงจากสารอินทรีย์ชีวภาพ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น	52
3 – 20	นางสาว Roun Mach เข้าร่วมโครงการของ UNDP (NAPA Follow-up Project)	52
3 – 21	นายนวน ชุน ชาวนา เลี้ยงหมูในบริเวณหลังบ้าน	53
3 – 22	ตัวอย่างบ้านของทหารในพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุดรรัมย์ชัย และจังหวัดพระวิหาร (สภาพเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)	61
3 – 23	ตัวอย่างบ้านของทหารในพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุดรรัมย์ชัย – จังหวัดพระวิหาร (สภาพเมื่อปี พ.ศ.2557)	61
3 – 24	สระเก็บน้ำในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหารจังหวัดอุดรรัมย์ชัย ตรงข้ามจังหวัดสุรินทร์ (สภาพเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)	61
3 – 25	นายเจีย โชะพารา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชา ตรวจการก่อสร้างศูนย์สุขภาพเดโชมรกด อำเภोजอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร และโรงเรียนประถมศึกษาทมอดอน จังหวัดอุดรรัมย์ชัย (เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2555)	62
3 – 26	โรงเรียนประถมศึกษาทมอดอน จังหวัดอุดรรัมย์ชัย	62
3 – 27	นายเจีย โชะพารา เป็นประธานพิธีมอบบ้าน ในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดอุดรรัมย์ชัย	63
3 – 28	บ้านพักเปลี่ยนวัสดุจากการก่อสร้างด้วยไม้แปรรูปมาใช้วัสดุก่อสร้าง เช่น Smart board แทน	64
3 – 29	รูปบ้านพักทหารในพื้นที่ใกล้กับบ้านสะแอม อำเภोजอมกระสาน มีการปลูกมะม่วง และกลบไถดินเพื่อเตรียมเพาะปลูก และบางบ้าน โยงสายไฟชั่วคราวเข้าบ้านจากเสาไฟฟ้าริมถนน	65
3 – 30	รูปบ้านหลายหลังที่ไม่มีผู้พักอาศัย	65
3 – 31	ป้ายสัญลักษณ์ใหม่ในโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี	67

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่	หน้า
3 – 32 การใส่ปุ๋ยตายหญ้ากำจัดวัชพืชในแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน (จากเว็บไซต์โครงการเมื่อเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2558)	67
3 – 33 การรดน้ำถั่วเหลืองฝักสดในแปลงนา (แปลงทฤษฎีใหม่)	67
3 – 34 การรดน้ำผักสวนครัว ไปในแปลงผักอนามัยปลอดภัยจากสารพิษ (แปลงทฤษฎีใหม่)	68
3 – 35 เกษตรกรขนปุ๋ยคอกขึ้นรถเตรียมนำไปใส่แปลงปลูกพืชและมีบริการ สีข้าวเปลือกให้ราษฎรบริเวณใกล้เคียง	68
3 – 36 บริเวณด้านหน้าโครงการซึ่งห้วยมัน ตามพระราชดำริ	69
3 – 37 กังหันลมในพื้นที่โครงการซึ่งใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าทดแทน	69
3 – 38 แปลงนา ปลูกสลับกับถั่วเหลือง	70
3 – 39 แปลงปลูกเมลอน ซึ่งใช้พลาสติกคลุมดินเพื่อรักษาความชื้น	70
3 – 40 สระเก็บน้ำในพื้นที่โครงการ เพื่อใช้เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์	70
3 – 41 ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาการเกษตร ทับทิมสยาม 04 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์	72
3 – 42 เครื่องสีข้าวชุมชนเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงและความมั่นคงทางอาหาร สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ.2554	72
3 – 43 แหล่งน้ำในโครงการฯ	72
3 – 44 ทรงเปิดวิทยาลัยกำปงแอมเอเตียล	75
3 – 45 พระราชทานพระราชวโรกาส ให้นักเรียนทุนพระราชทาน วิทยาลัยกำปงแอมเอเตียล ประจำปีการศึกษา 2557 เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาท เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2557	77
3 – 46 ผู้แทนไทยและกัมพูชา ร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ปลูกผักและผลไม้ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2557	78
3 – 47 นักศึกษาและคณาจารย์จากกัมพูชามาศึกษาดูงานทางด้านการเกษตร ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น	79
3 – 48 นายกรัฐมนตรีไทยเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทยบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งด้านสภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา มีหลายปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยตามชายแดนและความมั่นคงของประชาชนและประเทศไทยโดยรวม เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีดินแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว จึงเกิดปัญหามากมายในเรื่องราวต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมา เช่น ภัยคุกคามจากกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต เรื่องเขตแดน การลักลอบเข้าเขตไทยของราษฎรประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขายแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาการลักลอบสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ ห้วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 – 2518 เป็นต้นมา ส่วนราชการของไทยได้มีความพยายามที่จะสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ของฝ่ายพลเรือน เข้ามาสนับสนุนภารกิจของทหารเพื่อการป้องกันประเทศ โดยการประสานแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - 9 (พ.ศ.2520 – 2549) และเมื่อสภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2545 - 2547) ขึ้น จึงได้นำแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) มาดำเนินงานภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และขยายห้วงเวลาให้ครอบคลุมถึงปี พ.ศ.2549 ต่อมาได้จัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2550-2554) ให้เกิดความต่อเนื่อง โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยอำนวยการและประสาน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดน (30 จังหวัด และจังหวัดปัตตานี) และจังหวัดชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง (22 จังหวัด และ กรุงเทพฯ) ปัจจุบัน สภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.2556-2560) แทนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน เนื่องจากมีภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น โดยใช้การเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม

ส่วนโครงการพัฒนาความมั่นคงแนวชายแดนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการพัฒนาและสร้างหมู่บ้านตามแนวชายแดน ให้เป็นกำแพงชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะด้านยาเสพติด ที่มีชนกลุ่มน้อยผลิตจำหน่าย

สำหรับพื้นที่แนวชายแดนไทย - กัมพูชา มีโครงการฟื้นฟูศูนย์อพยพในพื้นที่แนวชายแดนไทย - กัมพูชา ที่ กองกำลังบูรพาขึ้นทุลเกล้าฯ ถวายในปี พ.ศ.2536 คือ “โครงการทับทิมสยาม” เพื่อเป็นหมู่บ้านหมู่บ้านยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศตามแนวชายแดน รวมทั้งอนุรักษ์และยับยั้งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้ราษฎรอยู่เป็นหลักแหล่ง ปัจจุบันมีโครงการทับทิมสยามแล้ว 8 พื้นที่ (โครงการ)

นอกจากนั้นยังมีโครงการความร่วมมือสร้างความมั่นคงด้านชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ หมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ไทย - สหภาพเมียนมา และ ไทย - สปป.ลาว โดยบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้ประชาชนไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังมีการตกลงความร่วมมือเมื่อ กุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 ในโครงการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานหมู่บ้านตามแนวชายแดน

การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความมั่นคงตามชายแดนไทยมีอย่างต่อเนื่อง และปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาไปตามสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ แต่ยังมีมิติร่วมกันในเป้าหมายเพื่อรักษาความมั่นคงตามชายแดน ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยยังส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านต่างๆ กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดต่อกัน โดยพยายามสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกันเพื่อปูทางการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปด้วยดี บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันผ่านสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศ โดยให้ความช่วยเหลือต่อการพัฒนาด้านการเกษตร/ผลผลิตทางการเกษตร การศึกษาและด้านสาธารณสุขเป็นหลัก รวมทั้งการพัฒนาในสาขาอื่นๆ อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบท การท่องเที่ยว การจัดทำ Contract Farming การรับซื้อผลิตผลการเกษตร 10 ชนิด ในอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 0 การจัดตั้ง One Stop Service เพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิธีศุลกากร การฝึกอบรม/ดูงาน ตลอดจนโครงการพระราชทานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน โครงการจัดทำแปลงเกษตรสาธิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนของกัมพูชา ทั้งนี้เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ในประเด็นการสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในสิ้นปี พ.ศ.2558

ตามแนวคิดทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งเน้นระหว่างเรื่องภูมิประเทศ พรมแดน สถานที่ตั้งของประเทศ และทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ จึงมีปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงแบบเดิม (Traditional security) โดยมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งยังจะส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต ได้แก่ 1) การสู้รบตามแนวชายแดน 2) การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง 3) ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน 4) การลักลอบค้าอาวุธสงคราม และปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง

รูปแบบใหม่ ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงที่ไม่ใช่แบบเดิม (Non-traditional security) โดยมีปัญหาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ คือ 1) ยาเสพติด 2) แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 3) ความขัดแย้งในสังคม 4) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) สาธารณภัยขนาดใหญ่ 6) โรคระบาด 7) การก่อการร้าย และ 8) อาชญากรรมข้ามชาติ

ภัยคุกคามทางชายแดนไทย - กัมพูชา ในรูปแบบต่างๆ ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องเขตแดน โดยเฉพาะกรณีปราสาทพระวิหารและปราสาทตาเมือน ปราสาทตาควาย ส่งผลให้เกิดสถานการณ์สู้รบอย่างรุนแรง ในห้วงปี พ.ศ.2551 - 2554 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติเช่นเดียวกับฝ่ายไทย และยังคงเกิดความสัมพันธ์ในเชิงลบของผู้นำรัฐบาลทั้งสองประเทศ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกชาตินิยมภายในแต่ละประเทศ สามารถปลุกกระแสความเกลียดชังให้กับประชาชนทั้งสองฝ่ายจำนวนหนึ่ง จนความขัดแย้งนำไปสู่สถานการณ์สู้รบที่รุนแรง และรัฐบาลกัมพูชาได้ขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) พิจารณาตีความคำพิพากษาปี พ.ศ.2505 อีกครั้ง ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราวเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2556 ห้ามทั้งสองฝ่ายเคลื่อนไหวใดๆ ที่จะส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยตามชายแดนดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ศาลโลกได้ตัดสินตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี พ.ศ.2505 ตามคำร้องของกัมพูชา ประกอบกับไทยเปลี่ยนผู้นำรัฐบาลเป็นรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลกัมพูชาทำให้สถานการณ์ชายแดนสงบลง แม้จะมีปัญหากระทบกระทั่งตามชายแดนบางครั้งอันเกิดจากเรื่องการค้าเขตแดน การลักลอบตัดไม้บริเวณชายแดน ที่มีปัญหาจากการเผชิญหน้า และการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ไทยกับผู้ลักลอบตัดไม้พะยูน ซึ่งบางครั้ง มีกำลังคุ้มกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้าน จำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีอย่างยั่งยืน ประกอบกับทั้งสองประเทศต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกัน ในสิ้นปี พ.ศ.2558 ซึ่งประชาคมอาเซียนแบ่งเป็น 3 เสาหลักคือ เสาการเมืองและความมั่นคง เสาเศรษฐกิจ และเสาสังคมและวัฒนธรรม ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในระดับพื้นที่ ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงในภูมิภาค และอาจต้องเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ เนื่องจากภาวะไร้พรมแดน จึงจำเป็นต้องควบคุมสถานการณ์ชายแดน โดยป้องกันและแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในส่วนของกัมพูชา มีการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนที่เห็นได้ชัดตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 เป็นต้นมา โดยได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการก่อตั้งหมู่บ้านชายแดนขึ้นใหม่ตามแนวชายแดน กัมพูชา - ไทย พื้นที่จังหวัดอุดรธานี ชัยภูมิ ขำจังหวัดบุรีรัมย์ถึงจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดพระวิหาร ตรัง ขำจังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นสวัสดิการให้ทหาร ตำรวจ กัมพูชา พร้อมครอบครัวและราษฎรในพื้นที่ได้เข้าอยู่อาศัยอย่างถาวร รวม 24 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อเปลี่ยนพื้นที่การรบให้เป็นพื้นที่พัฒนาและความร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต รับประกันความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสังคม พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุนยุทธศาสตร์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน มีแผนจัดตั้งศูนย์บริการประชาชนด้านสาธารณสุขชั่วคราวและการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนและเส้นทางคมนาคมในแต่ละหมู่บ้าน ตลอดจน สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เช่น นายกรัฐมนตรีก็มพูชา ได้กล่าวขอรับบริจาคงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าโครงการก่อตั้งหมู่บ้านชายแดนตามแนวชายแดนของกัมพูชา ถูกมองได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดนของกัมพูชาที่มีต่อประเทศไทย แต่ในอนาคตการจะเข้าเป็นประชาคมอาเซียนจะต้องมีการบูรณาการเพื่อนำไปสู่ความเป็นเอกภาพของประชาคมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอธิปไตยของเขตแดนและความเป็นชาติ อาจถูกทอนลง ไปสู่ความร่วมมือกันมากขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศและบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน และอาจต้องลดข้อจำกัดในความเป็นความเป็นศัตรูภายใต้กระแสชาตินิยมและความรู้สึกแค้นเคืองต่อกันในประวัติศาสตร์ สร้างความรู้สึกที่เท่าเทียมกันและช่วยกันพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน เพื่อลดช่องว่างในกลุ่มประเทศอาเซียนและก้าวไปสู่ความมั่นคงของภูมิภาคร่วมกัน

แม้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์จะกระทำไม่ได้ในเร็ววัน เนื่องจากความแตกต่างในระบอบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเมื่อพิจารณาจากสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของกัมพูชา ในปัจจุบันที่ยังอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ขาดงบประมาณในการบริหารพัฒนาประเทศ ประชาชนยังประสบปัญหาความยากจนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ตลอดจนปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านสาธารณสุข การพัฒนาการเกษตร และการศึกษา ทำให้รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญอย่างสูงสุดในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้หลุดพ้นความยากจน และมีการจัดทำแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชา ห้วงปี พ.ศ.2549 - 2553 และปี พ.ศ.2557 - 2561 อย่างต่อเนื่อง มีเป้าประสงค์เพื่อรับประกันคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน สร้างสังคมประชาธิปไตย มีกฎระเบียบของสังคม มีความเท่าเทียมกัน และสร้างโอกาสแก่ประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มุ่งเปิดการค้าเสรีกับประเทศผู้ค้าต่างๆ เพื่อหลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนา และต้องการมีการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยจะเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริการที่มีมาตรฐาน การกระจายอำนาจที่เข้มแข็ง การมุ่งพัฒนาสังคม กัมพูชาตั้งเป้าที่จะพัฒนาด้านการศึกษา ประชาชนมีน้ำสะอาดใช้ มีสุขอนามัยที่ดี ทำการเกษตรสมัยใหม่และภาคอุตสาหกรรมที่ทันสมัย แรงงานที่มีศักยภาพ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเขมร ส่งเสริมบทบาททางศาสนาเพื่อสร้างความสมดุลในสังคม ขยายพื้นที่ปลูกป่าให้ได้ถึงร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งความมุ่งหมายเหล่านี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม (จัดตุ้ม) ของกัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่กัมพูชากำลังเผชิญอยู่ และการพัฒนาศักยภาพของกัมพูชา ได้แก่ 1) การส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 2) ส่งเสริมการสร้างงาน

- 3) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของรัฐบาลเพื่อประกันความเท่าเทียมกันและความเป็นธรรมในสังคม
- 4) การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถของรัฐบาลในการดำเนินโครงการปฏิรูปในทุกสาขาเพื่อลดความยากจนและบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ - สังคม รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาคประชาชนกัมพูชาและองค์กรต่างประเทศร่วมช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาชายแดนที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในห้วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของทั้งสองประเทศ และประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชายแดนไทย - กัมพูชา ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความขัดแย้งต่างๆ ประกอบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่กัมพูชากำลังประสบอยู่ โดยเฉพาะปัญหาความยากจน การขาดสาธารณสุขที่ดี โครงสร้างพื้นฐานมีไม่เพียงพอ การศึกษากระจายได้ไม่ทั่วถึง ตลอดจนการขาดแรงงานที่มีทักษะด้านต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกัมพูชาและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาหมู่บ้านของทหาร ตำรวจ ตามแนวชายแดนของกัมพูชาที่จัดตั้งขึ้นด้านจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย และผู้วิจัยเห็นว่าหมู่บ้านจัดตั้งใหม่ดังกล่าวอยู่ใกล้ชายแดนที่ยังมีปัญหาเขตแดน และมีลักษณะเป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดนของกัมพูชา ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะนำเสนอแนวทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับกัมพูชา สร้างความปรองดองและลดความบาดหมางในอดีตที่ผ่านมา โดยการเสนอแนวทางความร่วมมือช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ สังคม แก่ราษฎรกัมพูชาในหมู่บ้านชายแดนด้านจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหารดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการในแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชา เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรกัมพูชาโดยเฉพาะทหาร ตำรวจ และครอบครัว ให้ดีขึ้น ภายใต้แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดด้านสาธารณสุขและการศึกษาในโครงการพระราชดำริ ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชนในหมู่บ้านชายแดนที่กัมพูชาจัดตั้งขึ้น ให้สามารถพึ่งพาและพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของกัมพูชาให้อุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น เช่น โครงการปลูกป่า ความช่วยเหลือด้านการสาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพ โดยจะเสนอโครงการแนวทางการความเป็นไปได้ในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรกัมพูชาตามชายแดนดังกล่าว ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพพื้นที่ และสอดคล้องกับการตกลงใจในระดับรัฐบาลของทั้งสองประเทศและเสนอให้ภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ชายแดน เป็นเจ้าภาพร่วมในการเป็นหน่วยดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระดับท้องถิ่น ไทย - กัมพูชา ซึ่งคาดว่าจะเป็โอกาสแนวทางหนึ่งในการพัฒนาความสัมพันธ์ ตลอดจนเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทย - กัมพูชา ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาของกัมพูชาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนกัมพูชาในห้วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันในช่วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศให้มากขึ้น จนสามารถนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทยกัมพูชาในระยะยาว

ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นปัญหาความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมในกัมพูชา เฉพาะด้านจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร
2. ในส่วนของการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน กัมพูชา – ไทย จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้างๆ เท่านั้น
3. จะวิจัยเฉพาะนโยบายที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พรรณนาจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ และสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ – สังคมในกัมพูชา โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ทฤษฎีด้านความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง แนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ สื่อทางโทรทัศน์และสื่อทางอินเทอร์เน็ตของไทยและกัมพูชา รวมทั้งข้อมูลจากการรายงานผลการปฏิบัติงานของกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชาในโครงการพัฒนาหมู่บ้านชนบทและโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชา และข้อมูลรายงานจากการซักถามทหารกัมพูชาและราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์โดยผู้วิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยจะกระทำเฉพาะจากรายงานที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ และนโยบายที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลกัมพูชา และภาคเอกชนของกัมพูชา รวมทั้งของรัฐบาลหรือองค์กรต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาของกัมพูชาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกัมพูชาในห้วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
2. ทราบสถานะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชาและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในห้วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทย – กัมพูชาอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดด้านความมั่นคง

1. ความหมายของความมั่นคง

เมื่อกล่าวถึงความมั่นคง มักเข้าใจกันว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบหรือ การสงครามโดยตรง ความเข้าใจเช่นนั้นอาจเป็นความจริงที่เห็นเป็นรูปธรรมในสมัยก่อน เพราะเหตุว่าในอดีต ภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติ คือการรุกรานด้วยกำลังทหารของต่างชาติที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง มีจิตใจต่อสู้ รวมทั้งมีผู้นำทัพที่ดีมีความสามารถ ก็จะสามารถ ป้องกันรักษาเอกราชรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติและดำรงความอยู่รอดของชาติเอาไว้ได้ ซึ่งการมีความสามารถในการป้องกันเอกราชในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติและการดำรง ความอยู่รอดของชาติ ก็คือการมีความสามารถในการรักษาความมั่นคงแห่งชาตินั่นเอง ดังนั้นเราจึงมองไป ว่าความมั่นคงแห่งชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ แต่ความเป็นจริง แม้ว่าการที่รัฐหรือ ประเทศใดจะมีกำลังทหารที่เข้มแข็งก็ตาม แต่ถ้าขาดซึ่งความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ แล้วก็จะส่งผลให้การทำสงครามประสบกับปัญหาอย่างแน่นอน

ตัวอย่างเห็นได้จากความสำคัญของความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจในยุคสงคราม สมัยนโปเลียนของ สหราชอาณาจักร ในหนังสือ “สงครามจากยุคนิวโลกสู่ศตวรรษที่ 21” มีเนื้อหา สรุปดังนี้ การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2303 – 2403 ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ใน ประเทศอังกฤษ การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการขยายตัวของพาณิชย์กรรมในอังกฤษ ทำให้อังกฤษมี ศักยภาพในการทำสงครามเหนือกว่าฝรั่งเศส แม้ว่าผู้นำทัพ คือ นโปเลียน มีความสามารถอย่างมาก ประกอบกับความเข้มแข็งและมีจิตใจในการสู้รบของกองทัพฝรั่งเศส แต่เมื่อพิจารณาถึงความเข้มแข็ง ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมในอังกฤษ ก็สามารถส่งผลให้อังกฤษมีศักยภาพ ที่เหนือกว่าได้ แต่ในทางกลับกันของสงครามอ่าวเปอร์เซีย (The Persian Gulf War) ที่เริ่มจากการที่ อิรักบุกคูเวตในวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ.2533 โดยอิรักใช้เวลาในการปฏิบัติการประมาณ 48 ชั่วโมง และ ชัดดัม ฮุสเซน ได้ประกาศให้คูเวตเป็นจังหวัดหนึ่งของอิรัก ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศคูเวตนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็น ประเทศเล็กที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจสูงเพราะร่ำรวยจากการขายน้ำมัน แต่มิได้สนใจที่จะมี กองทัพที่ดีและเข้มแข็ง จึงส่งผลให้ต้องเสียเอกราชต่ออิรัก

อีกตัวอย่างที่บ่งชี้ถึงความเกี่ยวพันกันของความมั่นคงด้านการทหารกับด้านอื่น คือ สงครามระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ในห้วงปี พ.ศ.2503 – 2518 ที่มีสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมด้วย เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านการทหารแล้วจะพบว่า สหรัฐอเมริกามีความเหนือกว่าอย่างเทียบกันไม่ได้ จนคนส่วนมากไม่คิดว่าสหรัฐอเมริกาจะต้องพ่ายแพ้จนต้องถอนทัพกลับไป ทั้งนี้เป็นปัญหาอันมาจาก ปัจจัยของพลังอำนาจทางด้านสังคมจิตวิทยา ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนของประชาชน ภายในประเทศในการทำสงคราม อุดมการณ์ของแต่ละประเทศที่เข้าสู่สงครามก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ในการบ่งชี้พลังอำนาจของชาติหรือแม้แต่ความมั่นคงแห่งชาติ

จากตัวอย่างดังกล่าวคงพอที่จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวโยงกันของความมั่นคงแห่งชาติ ที่มีอยู่ด้วยกันหลายองค์ประกอบ รวมทั้งความสัมพันธ์ของความมั่นคงแห่งชาติกับ พลังอำนาจของชาติที่แทบจะแยกกันไม่ได้

ดังนั้นการศึกษาความมั่นคงเฉพาะเรื่องของการสงครามและการทหารอย่างเดียวนับว่าเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างแคบและอยู่ในวงจำกัดไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ของโลก ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การทหารเป็นเพียงองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติอย่างหนึ่งเท่านั้น องค์ประกอบอย่างอื่นก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการทหาร คำว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” (National Security) นานาประเทศต่างก็ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมเรื่องต่างๆ อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม - จิตวิทยา การเมือง และ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปกับด้านการทหาร ทั้งในยามปกติและยามสงคราม ไม่ได้เจาะจงหรือเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ พลังอำนาจของชาติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

นอกจากนี้การสิ้นสุดของสงครามเย็น มีผลต่อแนวความคิดในการพิจารณาปัญหา ความมั่นคงของรัฐ โดยเห็นได้จากแนวความคิดในเรื่องความมั่นคงของ สหประชาชาติ บำรุงสุข ที่กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมใหม่ ไม่มีความขัดแย้งระหว่างประเทศในเชิงอุดมการณ์ (ลัทธิคอมมิวนิสต์) แต่มีได้ หมายความว่าความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของชาติจะหมดไป ความขัดแย้งในรูปแบบใหม่จะเป็น ความขัดแย้งของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐจะหันมาสะสมความมั่นคงแทนการแข่งขันสะสมอาวุธ ขณะเดียวกันเครื่องมือทางการทหารใช้จะหมดความสำคัญลง เพราะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นปัจจัยหลักในการดำรงขีดความสามารถทางทหาร และอำนาจทางทหารจะเป็นหลักประกัน ของการคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

สหประชาชาติ บำรุงสุข ได้จำแนกปัญหาความมั่นคงในทศวรรษแรกของ พ.ศ.2543 ไว้ 2 ลักษณะ คือ ปัญหาด้านการทหาร แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ ปัญหาความขัดแย้งในร่องเส้นเขตแดน ปัญหาการเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหาร ปัญหาเศรษฐกิจทางทหาร ปัญหาความมั่นคงทางทหาร ระหว่างประเทศ และปัญหาที่มีใช้ด้านการทหาร แบ่งออกเป็น 6 ประเด็น คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการย้ายถิ่นของประชากร ปัญหาการขยายตัวของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ ปัญหาการแพร่กระจายของเชื้อโรค และปัญหาด้านวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติไทย พ.ศ.2558 - 2564 ได้กล่าวถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ 7 ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงนำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วน คือ

ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ

ส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ เป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน

กรอบความคิดหลักในการกำหนดนโยบาย ได้กำหนดค่านิยมหลักของชาติ 12 ประการ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติ ที่จะทำให้ค่านิยมหลักของชาติดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่อง

ผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ 1) การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ 2) การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ 3) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ 4) การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 5) ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน 6) ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร 7) ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศและ 8) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ได้แก่

1. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ
3. ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ได้แก่
 1. จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน
 2. สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
 3. ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
 4. จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
 5. เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
 6. เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์
 7. รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
 8. เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
 9. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
 10. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
 11. พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
 12. เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสำหรับความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค (ในส่วนที่จะขอ
นำมาอ้างอิง) ได้แก่

1. การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค พัฒนาการของกลุ่มประเทศอาเซียนที่กำหนดการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ในปี พ.ศ.2558 จะทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งเพิ่มโอกาสการติดต่อเชื่อมโยงผ่านเส้นทางคมนาคมในภูมิภาค แต่การเป็นประชาคมอาเซียนเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะการที่ประเทศสมาชิกยังมีลักษณะการปกครองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การสร้างความ เป็นประชาคมและการเปิดกว้างของการติดต่อระหว่างกันอย่างเสรี ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค และการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

2. ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน รวมถึงทิศทางความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประชาคมมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบก และทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน และอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศ ในภูมิภาค จึงยังมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและ ไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ (ข้อ 9) ที่เกี่ยวกับประเทศ เพื่อนบ้าน ได้แก่ เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิ ของชาติ และในส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ได้กำหนดนโยบายที่ 4 ข้อ 4.1 คือ จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน โดยกระชับความร่วมมือ กับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ปัญหาข้ามพรมแดน อาทิ การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โรคระบาด และโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึง ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนา และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน บนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ และ ข้อ 4.3 คือ ส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีทุกระดับกับ ประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

นอกจากนั้นนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป กำหนดการเสริมสร้างดุลยภาพใน การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเสริมสร้างความไว้วางใจและป้องกันความขัดแย้ง กับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาความเข้มแข็งกลไกความร่วมมือระดับต่างๆ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ระหว่างกันอย่างสันติ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างประชาชน สนับสนุน และส่งเสริมให้ดำเนินการในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นและภาคประชาชน และให้ ภาควิชาการและสถาบันด้านการวิจัยมีบทบาทในการเชื่อมโยง การศึกษา ค้นคว้า วิจัย และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับประเทศเพื่อนบ้าน มีการเสริมสร้างปัจจัยที่เกื้อหนุนและสภาพแวดล้อมที่ ลดความหวาดระแวงควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความไว้วางใจในการส่งเสริมบทบาทของไทย ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

ประจวบ ไชยสาส์น ได้เคยกล่าวถึงแนวความคิดเรื่องความมั่นคงไว้ว่า “ความมั่นคง” มีความหมายครอบคลุมหลายมิติและประเด็นในด้านต่างๆ ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกว่า “Comprehensive Security” อาทิ

ความมั่นคงทางทหาร หมายถึง ความพร้อมทางทหารเพื่อป้องกันภัยการรุกราน

ความมั่นคงทางด้านการเมือง หมายถึง การมีระบบการเมืองที่มั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีอัตราการส่งออกสูง ประชาชนมีรายได้ต่อหัวสูง

ความมั่นคงทางสังคม หมายถึง คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีระบบสาธารณสุขที่ดี ปลอดภัยไร้ไข้เจ็บ และความอยู่ดีกินดี เป็นต้น

จากแนวคิดทางด้านความมั่นคงตามที่ได้กล่าวในข้างต้น สรุปได้หลายประการดังนี้

1. ความมั่นคงของชาติเป็นเรื่องที่มีหลายมิติ มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมในเกือบจะแทบทุกเรื่อง ครอบคลุมนโยบายหรือการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลในประเทศนั้นๆ

2. ความมั่นคงแห่งชาติเป็นเรื่องของการดำรงอยู่หรืออยู่รอดของคน ประชาชน ชาติหรือประเทศ หรือรัฐชาตินั้นๆ หมายถึงการอยู่ต่อไปโดยมีการพัฒนาหรือไปในทางที่ดีขึ้น

3. หลายประเทศจะคงความหมายของคำว่า “ความมั่นคง” ไว้ในรูปของนามธรรม ซึ่งจะแปรเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น ตัวอย่างเช่น เรื่องของความมั่นคงของประเทศหนึ่ง อาจหมายถึงความหายนะของอีกประเทศหนึ่งในสมัยหนึ่ง และในอีกสมัยหนึ่งจะกลายเป็นเรื่องของการร่วมมือหรือมิตรประเทศกันก็ได้

4. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับภัยคุกคามในฐานะที่จะทำให้ประเทศไม่มีความมั่นคง

5. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับพลังอำนาจของชาติในฐานะที่พลังอำนาจแห่งชาติดังกล่าว เป็นขีดความสามารถหรือสิ่งที่จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคง

6. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ ในฐานะความมั่นคงแห่งชาติเป็นหนึ่งในผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่ชาติต้องไปหรือเป็นเป้าหมายที่ชาติต้องกระทำ

7. ความมั่นคงแห่งชาติ ในแต่ละชาติมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่จะทำให้ส่งเสริมต่อกัน หรือทำให้เป็นภัยคุกคามต่อกัน แล้วแต่พลังอำนาจแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ

8. ความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวพันกับระดับความมั่นคงในทุกระดับที่มีทั้งขัดแย้งต่อกัน และส่งเสริมกัน ระดับของความมั่นคงดังกล่าว คือ ความมั่นคงของโลก (International Security หรือ Global Security) ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) Human Security และในเรื่องหรือระดับอื่นๆ

2. ระดับของความมั่นคง

บุซัน (Buzan 1983 : 245 อ้างถึงใน ธวัช สุขปลั่ง 2553 : 11) วิเคราะห์ระดับของความมั่นคงว่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล (Individual Security) ระดับชาติ

(National Security) และระดับระหว่างประเทศ (International Security) พร้อมทั้งกล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงจะต้องมองในภาพรวมให้เห็นว่าความมั่นคงทั้ง 3 ระดับ มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การพิจารณาความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งได้อย่างถ่องแท้จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์กันอีก 2 ระดับด้วยกัน หากพิจารณาเฉพาะความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งก็จะได้แนวคิดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

3. การสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคง

แนวความคิดในการสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Cooperative Security)

ฐิตินันท์ ธีญญูสิริ (2540 : 132 – 135) เสนอให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดยุทธศาสตร์ป้องกันร่วม (Collective Defense Strategy) มาเป็นยุทธศาสตร์แนวคิดร่วมมือเพื่อความมั่นคง (Security Cooperation Strategy) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านความมั่นคงของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีด้านการทหารกับทุกๆ ประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมิตรประเทศและลดโอกาสเกิดความขัดแย้ง เท่ากับเป็นการลดโอกาสที่จะเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศได้

ปรีชา ศรีสุข (2541 : 17 – 18) มีความเห็นว่าปัญหาความขัดแย้ง เช่น ปัญหาเส้นเขตแดน ทั้งทางบกและทางทะเลยังคงมีอยู่ จึงน่าจะมีแนวความคิดที่จะปรับเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงร่วมกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจ ป้องกันวิกฤตที่อาจเกิดขึ้น การที่รัฐชาติหรือประเทศมีความมั่นคง มีเอกราชอธิปไตย ประชาชนกินดีอยู่ดี มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี เป็นเป้าหมายสูงสุดของชาติ การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ คือ พลังของชาติด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ แนวทางการใช้พลังอำนาจให้บรรลุเป้าหมายของชาติ คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปนโยบายระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกัน เช่น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายต่างประเทศ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เป็นต้น

สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2555 – 2560 โดยจำแนกปัญหาและภัยคุกคามแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า โดยมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต ได้แก่ 1) การสู้รบตามแนวชายแดน 2) การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง 3) ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน 4) การลักลอบค้าอาวุธสงคราม ส่วนภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่มีเพิ่มขึ้นและเมื่อประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 พบว่ามีปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ปัญหา ได้แก่ 1) ยาเสพติด 2) แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 3) ความขัดแย้งในสังคม 4) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) สาธารณภัยขนาดใหญ่ 6) โรคระบาด 7) การก่อการร้าย 8) อาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสถานการณ์ปัญหามีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

ซึ่งในส่วนของพื้นที่ชายแดน มีทั้งปัญหาความมั่นคงรูปแบบเก่าและปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และหลายปัญหาได้ขยายเข้าสู่พื้นที่ชั้นในอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2556 – 2560 ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ ดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์ผนึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายอย่างยั่งยืน 2. ยุทธศาสตร์การจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน 3. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงในมิติวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการโดยสันติวิธี 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความมั่นคง 5. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ หมายความว่า การพัฒนาที่มุ่งขจัดและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไขปัญหาของความมั่นคง หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง โดยใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนงานป้องกันประเทศ และแผนงานหลักที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนและเอื้อประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ทั้งนี้มีการบูรณาการของทุกภาคส่วนและจัดลำดับความสำคัญในแต่ละพื้นที่ ส่วนเป้าหมายการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้าน กำหนดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่น และระหว่างหน่วยงานภายในของไทยและสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะบูรณาการแผนงาน/โครงการประจำปี เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของชุมชนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2556 – 2560 ได้ให้หลักคิดในการรู้จักตัวตนของเราเพื่อประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด ในภาพรวมและในพื้นที่ โดยเฉพาะการประเมินพื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ชั้นใน การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ การรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันและการรู้จักสร้างโอกาสเชิงรุก เพื่อมุ่งเน้นการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของชาติ และความผาสุกของคนในชาติ ซึ่งการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ เชื่อมโยงกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของกระทรวง/กรม ที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อมของคน และพื้นที่ชั้นใน พื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเล ที่ต้องกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาในระดับต่างๆ การดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงภายในประเทศและมิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นการสร้างความร่วมมือ สร้างพันธมิตรการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ คือ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเรื่องความมั่นคง ควรมองอย่างองค์รวมให้ครอบคลุม องค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ การทหาร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคมจิตวิทยา และ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็คือพลังอำนาจของชาติด้านต่างๆ หรือขีดความสามารถของชาติ ที่จะทำให้บรรลุผลประโยชน์ของชาติ คือ ความมั่นคงและการมีเอกราชอธิปไตย เนื่องจากสภาพแวดล้อม ด้านความมั่นคงในภูมิภาคของโลกเปลี่ยนแปลงไป หลากๆ ประเทศจึงปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคง ของตนจากการกำหนดภัยคุกคามร่วมกัน (Collective Security) มาเป็นแนวความคิดในเชิงป้องกันความขัดแย้ง หรือนโยบายความร่วมมือเพื่อความมั่นคงร่วมกัน การศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง จะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของกองทัพในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหาร กับ ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพันธมิตร ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของรัฐในด้านความมั่นคง และเข้าใจ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจทางการทหารกับพลังอำนาจของชาติด้านอื่นๆ ทั้งนี้ องค์ประกอบ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญเพิ่มขึ้นในการสนับสนุนความมั่นคง

ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

เป็นแนวความคิดพื้นฐานที่ทำให้เราศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมือง ระหว่างประเทศ เนื่องจากนโยบายระหว่างประเทศที่แต่ละรัฐกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินความสัมพันธ์ ระหว่างกันนั้นประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลากหลาย และเพื่อตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติ ของแต่ละรัฐนั่นเอง

นักวิชาการของแนวคิดนี้ต่างให้นิยามของคำว่า ผลประโยชน์แห่งชาติไว้ใกล้เคียงกัน เช่น เจมส์ เอ็น. โรสนาว (James N. Rosenau) ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชาติ ในการ ดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

โจเซฟ แฟรงแคล (Joseph Frankel อ้างถึงใน ธวัช สุภปลั่ง 2553 : 13) ได้ให้ความหมาย ของ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ว่าเป็นผลรวมของค่านิยมที่ผู้นำรัฐกำหนดขึ้น โดยเชื่อว่าสิ่งนั้นจะ ก่อประโยชน์ต่อรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม หากเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติ ของตนเองมากที่สุด

ฮานส์ เจ มอเกนธอ (Hans J Morgenthau อ้างถึงใน ธวัช สุภปลั่ง 2553 : 13) ได้ให้ความหมาย ของ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ว่าการที่รัฐกำหนดนโยบายใดๆ เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์จะปกป้อง อธิปไตยระบอบการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา ภาษา เชื้อชาติ ของตนไว้จากการรุกรานของชาติอื่น ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานของผลประโยชน์แห่งชาติที่แต่ละรัฐ จะกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน รัฐต่างๆ อาจดำเนินนโยบายร่วมมือกันเป็นพันธมิตรกัน แข่งขันกันและถ่วงดุลกันเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติจะใช้อธิบายการดำเนิน นโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อกัมพูชา ซึ่งการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นตั้งอยู่บนรากฐาน

ของผลประโยชน์แห่งชาติ และเมื่อเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติของตนกับผลประโยชน์ของชาติอื่น ผู้นำรัฐจะเลือกให้ความสำคัญแก่ผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองมากที่สุด

ชาร์ลส์ โอ เลิร์ส (Charles O. Leche อ้างถึงใน ธวัช สุภปลั่ง 2553 : 14) และ अबดุล เอ ซาอิด (Abdul A. Said อ้างถึงใน ธวัช สุภปลั่ง 2553 : 14) ได้ให้ความเห็นว่า ผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นเป้าหมายที่รัฐต้องพยายามสงวนรักษาไว้ ผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการหล่อหลอมค่านิยมของชาติให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของรัฐนั้นๆ ยังมีการสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. ผลประโยชน์แห่งชาติที่ร่วมกันอยู่ (Identical Interests) คือ ผลประโยชน์ที่ประเทศต่างๆ มีร่วมกันอยู่
2. ผลประโยชน์ที่เสริมซึ่งกันและกัน (Complementary Interests) คือ ผลประโยชน์ที่ประเทศต่างๆ ตอบแทนซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้ประเทศเหล่านั้นเห็นพ้องต้องกันในกรณีใดกรณีหนึ่ง
3. ผลประโยชน์ที่ขัดกัน (Conflicting Interest) คือ ผลประโยชน์ที่นอกเหนือไปจากข้อ 1 และ 2 เป็นผลประโยชน์ที่ขัดกันระหว่างชาติต่างๆ และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น เวลา วิถีทางการทูต ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่ขัดกันกลายเป็นผลประโยชน์ที่ร่วมกันหรือเสริมกันได้ ในทำนองเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ขัดกันก็อาจเปลี่ยนแปลงไปเป็นผลประโยชน์ที่ขัดกันได้

พจนี พงศ์สุวรรณ (2536 : 125 - 126) กล่าวถึงแนวความคิดในการกำหนดผลประโยชน์ของชาติว่าผลประโยชน์ของชาติอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สถานการณ์ ลำดับความสำคัญและปัญหากำลังเผชิญอยู่และทัศนคติของบุคคลผู้มีอำนาจตัดสินใจ ในยุคสงครามผลประโยชน์ของชาติจะเน้นความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงของประเทศและกำลังอำนาจทหารเป็นหลัก เมื่อหมดยุคสงครามเย็น ประเทศเพื่อนบ้านมีความสงบสุข แนวคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติก็เปลี่ยนไป มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างความมั่นคงและพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน

สรุปได้ว่า ผลประโยชน์ของชาติย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม และ ความสำคัญของปัญหาที่เผชิญอยู่ รัฐบาลปัจจุบันถือว่าการมีเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต ความปลอดภัย และการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสันติสุข ความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ของชาติมีส่วนสำคัญยิ่ง ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศและความสามารถนำไปประยุกต์ใช้อธิบายพฤติกรรมของรัฐต่างๆ ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง

ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ

ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ มีอยู่หลายทฤษฎี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการกระทำ (Action Theory) ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory) และทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง

3 กลุ่ม ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย คือ กลุ่มนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อประเทศกัมพูชา ความต้องการขอรับความช่วยเหลือของรัฐบาลกัมพูชาและกองทัพแห่งชาติกัมพูชา และบทบาทของกองทัพไทยในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา โดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการกระทำ (Action Theory)

ทฤษฎีการกระทำ มีสมมุติฐานว่า การที่รัฐใดรัฐหนึ่งกระทำการรัฐใดรัฐหนึ่งลงไป (พฤติกรรม) ก็เพราะแรงกระตุ้นซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง แต่ทฤษฎีการกระทำมุ่งอธิบายปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการรักษาผลประโยชน์ของชาติ การตัดสินใจในนโยบายของรัฐ วิถีทางที่รัฐและผู้ตัดสินใจของรัฐดำเนินนโยบายต่างประเทศ อุดมการณ์ของรัฐและความต้องการมีอำนาจรัฐ เป็นต้น (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ 2531 : 31 – 33)

2. ทฤษฎีเกี่ยวพัน (Linkage Theory)

ทฤษฎีเกี่ยวพันมีสมมุติฐานว่า การที่รัฐมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งต่อรัฐใดรัฐหนึ่ง (Output) มักเกิดจากความต้องการหรือความจำเป็นทางการเมืองภายในประเทศของรัฐนั้นๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้ทฤษฎีเกี่ยวพันให้ความสำคัญทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของรัฐ (Input) เพราะถือว่าปัจจัยเหล่านี้มีส่วนกระตุ้นให้รัฐน่านโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายหรือความสัมพันธ์ของรัฐนี้ก็จะส่งผลกลับไปยังปัจจัยภายในของรัฐ (ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ 2531 : 36 – 38)

3. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory)

อภิญา รัตนมงคลมาศ (2538 : 20 – 21 อ้างใน พิชิตพล แจ่มจำรัส 2545 : 18 – 19) แสดงให้เห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างประเทศว่าเป็นเพราะความต้องการครอบครองผลประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ไม่ได้เกิดจากความขาดแคลนกลไกควบคุมความขัดแย้ง แต่กลไกเหล่านั้นเกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขและประโยชน์ของกลุ่มอำนาจที่เป็นผู้ร่างกฎ ดังนั้นการจะกำหนดวิธีแก้ไขความขัดแย้ง จึงจำเป็นต้องเข้าใจสาเหตุที่แท้จริง ลักษณะและขอบเขตของความขัดแย้ง

โคริน เฟื่องเกษม (2531 : 8 - 11) สรุปว่า ความขัดแย้งแบ่งตามขอบเขตและจำนวนผู้เกี่ยวข้องในความขัดแย้งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) เกิดขึ้นเมื่อถูกขัดขวางจากกลุ่มบรรลูป่าหมายที่ปรารถนา และการใช้ความพยายามที่จะแสวงหาเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เมื่อไม่สำเร็จก็จะเปลี่ยนความพยายามนั้นเป็นพฤติกรรมเชิงทำลายล้างต่อผู้ขัดขวางเป้าหมาย

2. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Intergroup Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันปรากฏออกมาในลักษณะต่างๆกัน เช่น สงครามกลางเมือง สงครามกองโจร การปฏิวัติ การรัฐประหาร และการจลาจล เป็นต้น

3. ความขัดแย้งระหว่างประเทศ (Inter State or international Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ อาจมีการใช้กำลังหรือไม่ใช้ก็ได้ ซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งได้หลายมิติ เช่น ทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นต้น สำหรับความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังทำการสู้รบก็คือสงครามในระดับต่างๆ นั่นเอง

ประภัสสร เทพชาตรี (บรรยายแก่นักศึกษา วทบ.สบส.ชุดที่ 48 เมื่อ 11 ก.พ.2546 อ้างถึงใน ธวัช สุปลั่ง 2553 : 20) แบ่งความขัดแย้งตามขอบเขตพื้นที่ของความขัดแย้งเป็น 4 ระดับ คือ ความขัดแย้งระดับโลก (Global Conflict) ความขัดแย้งระดับภูมิภาค (Regional Conflict) ความขัดแย้งระดับทวิภาคี (Bilateral Conflict) ความขัดแย้งระดับท้องถิ่น (Local Conflict) โดยยังไม่ได้แบ่งความขัดแย้งตามลักษณะหรือสาเหตุการเกิดความขัดแย้งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interests) เช่น การอ้างสิทธิทับซ้อนในทะเล การแย่งผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการรุกรานเข้ายึดดินแดน เป็นต้น

2. ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ (Conflict of Ideas) เช่น ความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์ ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง และความขัดแย้งด้านอารยธรรม ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับโลกได้

การศึกษาถึงทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งและแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติ จะเป็นประโยชน์ในการอธิบายถึงพฤติกรรมของรัฐต่างๆ ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัจจัยภายในของแต่ละรัฐ เช่น ผลประโยชน์ของชาติ วิธีดำเนินนโยบายต่างประเทศและการตัดสินใจของรัฐ และจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมทั้งในเชิงความขัดแย้งและพฤติกรรมเชิงความร่วมมือ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยร่วม คือ ผลประโยชน์ของชาติ

แนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง

1. ความหมายของความขัดแย้ง (Conflict)

จอห์น เบอร์ตัน (John W. Burton) กล่าวถึงความขัดแย้งที่เกี่ยวกับอำนาจ (Conflict of Power) ว่าเป็นเชิงเพื่อการครอบครองสิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งมักจะเป็นทรัพยากรเชิงวัตถุ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ดินแดน ประชากร หรือการขยายที่มีอยู่แล้วออกไป ซึ่งเป็นการทำให้อำนาจของผู้อื่นที่มีอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้นลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่หายาก ดังนั้น

การที่บรรล่วัตถุประสงค์ของฝ่ายใดที่สามารถแสวงหาทรัพยากรนั้นได้ ก็เท่ากับอีกฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสียไป และในการตกลงเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง ก็จะขึ้นอยู่กับว่าจะตกลงแบ่งผลประโยชน์กันอย่างไร

2. ระดับความขัดแย้ง

สามารถแบ่งระดับของความขัดแย้งออกได้ 3 ระดับคือ

1. ความขัดแย้งระดับบุคคล ได้แก่ความขัดแย้งภายในบุคคล (Intrapersonal Conflict) และความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) ซึ่งความขัดแย้งภายในบุคคล เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจอันเกิดจากปมต่างๆ และความผิดปกติภายในจิตใจมนุษย์ ส่วนความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้นเป็นภาวะที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แสดงออก ในลักษณะของความก้าวร้าวอันเป็นพฤติกรรมที่ผู้หนึ่งตอบโต้ การประทุษร้าย (ต่อร่างกาย ทรัพย์สิน และจิตใจ) ซึ่งกระทำโดยอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อคนเราถูกขัดขวางจากการบรรลุเป้าหมายที่ตนปรารถนาแล้ว อาจกลายเป็นพฤติกรรมในเชิงทำลายล้างต่อผู้ที่ขัดขวางเป้าหมาย หรือต่อบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเลย เพื่อทดแทนความโกรธเคืองดังกล่าวได้

2. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Intergroup Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ร่วมกันในด้านใดด้านหนึ่ง ความขัดแย้งระดับนี้เป็นความขัดแย้งทางสังคมที่ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆมากมาย เช่น สงครามกลางเมือง การปฏิวัติ รัฐประหาร สงครามกองโจร การลอบสังหารทางการเมือง การจารกรรม การก่อวินาศกรรม การจลาจล การเดินขบวนต่อต้าน การนัดหยุดงาน และการสลายตัวกลุ่มประท้วง การขู่เข็ญ การแสดงแสนยานุภาพ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การทำสงครามจิตวิทยา การโฆษณาชวนเชื่อ การวิ่งเต้นของสมาชิกสภานิติบัญญัติ การทะเลาะวิวาท เป็นต้น

3. ความขัดแย้งระหว่างประเทศ (Interstate and International) เป็นความขัดแย้งระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไปมีหลายแบบ ซึ่งมีทั้งแบบใช้ความรุนแรง ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังก็ได้ ซึ่งมีหลายมิติ อาจเป็นความขัดแย้งในมิติเศรษฐกิจหรือการเมือง วัฒนธรรม ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ใช้กำลังมีประชาชนจำนวนมากเกี่ยวข้องด้วย ใช้เวลายาวนานและก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพยากรจำนวนมาก นั่นคือ สงคราม (war)

3. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

ความขัดแย้งบ่อยครั้งที่เกิดขึ้นแล้วก็จบลงไป แต่บางครั้งความขัดแย้งอาจเพิ่มทวีความรุนแรงไปจนกลายเป็นข้อพิพาทขนาดที่ต้องการเอาชนะกันให้ได้ ในกรณีดังกล่าวอาจต้องมีกระบวนการเข้ามาจัดการกับข้อพิพาทซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

1. ใช้ความรุนแรง (Violence หรือ Fight) เป็นกระบวนการที่มีความเชื่อว่าเป็นวิธีเดียวที่จะยุติความขัดแย้งหรือข้อพิพาทได้ ซึ่งมีให้เห็นอยู่เสมอ เช่นในกรณีที่พันธมิตรใช้การทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาและนางาซากิสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อให้สันติภาพกลับมา หรือการตัดสินใจบุกประเทศอิรักของสหรัฐอเมริกาเพื่อป้องกันและยุติความรุนแรงจากการก่อการร้าย ผลการต่อสู้จะออกมาเป็นแพ้และชนะ การใช้ความรุนแรงมักจะได้รับการตอบสนองออกมาเป็นความรุนแรงเช่นเดียวกัน ดังเช่นการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในยุคต้นๆ ยิ่งฆ่ากันก็ยิ่งเพิ่มจำนวน เพราะญาติพี่น้องผู้ที่ถูกฆ่าได้หันไปจับอาวุธมาต่อสู้กับฝ่ายปราบปราม จนในที่สุดรัฐบาลได้ประกาศนโยบาย 66/23 โดยถือว่าคนที่เข้าป่าเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

2. ใช้การเผชิญหน้าประท้วงอย่างสันติ หรืออารยะขัดขืน (Non-Violence Direct Action or Civil Disobedience) เป็นกระบวนการต่อสู้อย่างสันติเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2550 ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิที่สามารถกระทำได้ แต่ผลการชุมนุมประท้วงก็มีผลเป็นแพ้และชนะ คือ ผู้ชุมนุมประท้วงสำเร็จก็ถือว่าชนะ หรือถ้าไม่สำเร็จก็ถือว่าแพ้

3. ใช้การบัญญัติกฎหมาย (Legislation) บางกรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดจากปัญหากฎหมายที่ล้าสมัย หรือกฎหมายที่ออกมาแล้วเกิดปัญหาความขัดแย้ง เช่น กฎหมายป่าสงวนที่ออกมาหลังจากคนได้เข้าไปอยู่ในป่ามานานหลายสิบปี ป่าสงวนจึงเข้ามาครอบครองพื้นที่ที่ประชากรอยู่มาก่อน จึงต้องมีการออกกฎหมายป่าชุมชนออกมาแก้ปัญหา

4. ใช้การฟ้องร้อง (Litigation) เป็นกระบวนการที่หาคนกลางเป็นผู้ตัดสินในข้อพิพาทของคู่ขัดแย้ง โดยใช้กฎหมายเป็นข้อพิจารณาในการตัดสิน ผลการตัดสินจะออกมาเป็นแพ้และชนะ ผู้ชนะอาจจะดีใจและชื่นชมกับกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ถูกตัดสินว่าแพ้อาจจะไม่พอใจและกล่าวหาว่าคำตัดสินนั้นไม่ยุติธรรม ซึ่งคู่กรณีไม่มีโอกาสที่จะกลับมาคืนดีกันอีก

5. ใช้อนุญาโตตุลาการตัดสิน (Arbitration) เป็นกระบวนการที่ใช้คนกลางมาทำหน้าที่ตัดสิน และผู้ที่มาตัดสินเรียกว่า อนุโตตุลาการ แต่กระบวนการพิจารณาจะแตกต่างจากศาลคือสามารถหาข้อมูลอื่นมาเสริมในการพิจารณาได้ โดยไม่ต้องเอาเฉพาะประเด็นที่ฟ้องร้องกันอยู่ การตัดสินของอนุโตตุลาการอาจจะผูกพันให้ต้องปฏิบัติตามโดยคู่กรณีหรือไม่ ก็แล้วแต่ว่าจะตกลงกันไว้หรือทำสัญญากันไว้ว่าอย่างไร ผลการตัดสินจะเป็นแพ้และชนะ

6. การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation) เป็นการที่คู่กรณีพยายามที่จะแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างกัน โดยความช่วยเหลือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ผลการตัดสินจะมีแต่เพียงผู้ชนะ ประโยชน์ของการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง จะก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกัน ช่วยให้มีทางเลือกที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

7 การเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง (Negotiation) เป็นกระบวนการที่คู่กรณีซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้ในการแก้ปัญหาโดยสมัครใจ มาพูดคุยอภิปรายถึงความแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางออกต่างๆ แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจนำไปสู่ผลที่คู่เจรจาพึงพอใจ ถ้าคู่เจรจาเข้าใจกระบวนการและสื่อสารกันได้อย่างดี ก็อาจไม่ต้องให้มีคนกลางมาเป็นผู้กำกับกระบวนการ ทั้งนี้ การจะตัดสินใจว่าเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นควรจะใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยหรือไม่อาจดูได้จากตัวชี้วัดคือ ประการแรก ความต้องการที่กลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการที่สอง มีความขัดแย้งอย่างมาก และประการที่สาม คู่เจรจามีความเต็มใจและสามารถที่จะดำเนินการร่วมกันได้ ผลการตัดสินก็จะมีแต่ผู้ชนะโดยไม่มีผู้แพ้

8 ใช้การหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance/Flight) เป็นกระบวนการของสังคมตะวันออกที่ชอบใช้เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้ง เนื่องจากไม่ยอมมีเรื่องหรือต่อล้อต่อเถียงกับใคร แต่ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหานั้นหมดไป เพียงแต่ยังไม่ได้หยิบยกขึ้นมาพูด หวังเพียงเพื่อจะใช้เวลาช่วยเยียวยาให้ทุกอย่างดีขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะทางสังคมที่ไม่ชอบการเผชิญหน้า แตกต่างจากสังคมตะวันตกที่ชอบพูดจากันต่อหน้าให้รู้เรื่องกันไป และเมื่อเสร็จจากการเจรจาแล้วก็จะไม่กลับมาเป็นปัญหาอีก

กล่าวโดยสรุป การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นกรณีข้อพิพาท ควรเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การใช้วิธีการไกล่เกลี่ยคนกลางและการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง เป็นวิธีการที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีและมีความพึงพอใจของคู่กรณี แต่จะเลือกใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับการเจรจา ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้คนกลางหรือไม่เท่านั้น รวมทั้งเป็นวิธีการที่สามารถช่วยลดผลกระทบในเรื่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน (ที่มา การจัดการความขัดแย้งโดย สำนักสันติวิธี สถาบันพระปกเกล้า 2550 กรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน รัช สุภปลั่ง 2553 : 25)

4. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

ความต้องการของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหรือเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นความต้องการของแต่ละบุคคล กลุ่มหรือองค์กรทำให้เกิดแรงผลักดันที่จะให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น ๆ การให้ได้มาซึ่งความต้องการดังกล่าวจะกระทำด้วยตนเองหรือจากผู้อื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ถือได้ว่าเป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์เป็นสาเหตุ แนวคิดการพัฒนาสังคมที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวคนในแง่ของความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ของมนุษย์ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ โดยได้ทำการศึกษาในด้านจิตวิทยา และด้านการเมืองที่น่าสนใจดังนี้

มาสโลว์ (A.H, Maslow, 1987) ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านจิตวิทยา ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งความต้องการในระดับต่ำจะต้องได้รับการตอบสนองก่อน จึงจะเกิดความต้องการในระดับสูงต่อไป

ระดับที่ 1 ความต้องการด้านร่างกาย (Psychological Needs) ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ ความต้องการทางเพศ การขับถ่าย เป็นต้น นับเป็นความต้องการที่จำเป็นที่สุดของมนุษย์ เพราะถ้าขาดแล้วจะมีชีวิตอยู่ไม่ได้

ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ การแสวงหาความปลอดภัยในชีวิต ความปลอดภัยในทรัพย์สิน ความมั่นคงในการทำงาน และความมั่นคงทางจิตใจ นับเป็นความต้องการที่สูงขึ้นหลังจากที่มนุษย์สามารถสนองความต้องการด้านร่างกายได้แล้ว

ระดับที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) ได้แก่ ความต้องการเป็นที่รักของคนในบ้าน ความต้องการเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน ความอยากมีบ้าน และความอยากมีทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น

ระดับที่ 4 ความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ (Self – esteem Needs) โดยจะพยายามกระทำการต่าง ๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อบุคคลอื่นให้ปรากฏผลงานชัดเจนจนทำให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ เกิดความเชื่อมั่นรู้สึกภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ชื่นชมชื่นชมของผู้อื่น เห็นคุณค่าแห่งตนเอง

ระดับที่ 5 ความต้องการมีสัจการแห่งตน (Self – actualization Needs) เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการระดับอื่น ๆ สมบูรณ์แล้วก็จะเกิดความต้องการในระดับนี้ กล่าวคือ เป็นที่ต้องการที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นเพราะเห็นว่าตนเองมีคุณค่าและก่อประโยชน์ต่อบุคคลอื่นได้และเป็นอุดมคติที่ตนเองตั้งมั่นไว้ โดยไม่คำนึงว่าตนเองจะได้รับคำยกย่องหรือไม่จะมีบุคคลใด ๆ มารู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ ความต้องการระดับนี้เป็นการตอบสนองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

สรุปแนวความคิดเรื่องความต้องการของมนุษย์ทั้งในแง่ทางจิตวิทยาหรือทางการเมืองก็ตามจะเห็นได้ว่าความต้องการมีการพัฒนาในตัวของมันเองขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยเริ่มขึ้นมาจาก

ระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงขึ้นไป ความต้องการระดับต่ำสุด อาจกล่าวได้ว่าเป็นความต้องการทางร่างกาย เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดอาจจะเรียกได้ว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ก็ว่าได้ ส่วนความหมาย และขอบเขตของความต้องการขั้นพื้นฐานได้มีผู้ให้นิยามและขอบเขตไว้ดังนี้

พอล สตรีเตน (Streeten, 1981:63-65) ได้ให้ความสำคัญกับความจำเป็นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับตัวคน โดยกล่าวว่า การพัฒนาที่เน้นรายได้การสะสมทุน และการเน้นรูปแบบของความเป็นสังคมอุตสาหกรรมนั้น ควรมีการปรับเปลี่ยน โดยให้ความสำคัญกับตัวคนมากขึ้นนั่นคือการพัฒนาจะต้องมีลักษณะ

1. เน้นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
2. ให้ความสำคัญภาคเกษตร
3. เน้นบริการที่จำเป็นให้กับเกษตรกรรายย่อยในด้านบริการสินเชื่อ ปุ๋ย น้ำพลังงาน เมล็ดพันธุ์พืช
4. เน้นการปรับปรุงเทคโนโลยีให้เหมาะสม
5. ขยายบริการต่าง ๆ ไปสู่ภาคชนบท
6. การมีส่วนร่วมของประชาชน

วิวัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2527:520) ได้เสนอความหมายของสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ที่กำหนดโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization, ILO) ว่ามีความหมายครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

1. ความต้องการขั้นต่ำจำนวนหนึ่งของครอบครัวในการอุปโภคบริโภค เช่น การมีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และรวมถึงการมีอุปกรณ์เครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่จำเป็นในครัวเรือนอีกด้วย
2. บริการที่จำเป็นซึ่งจัดทำโดยรัฐสำหรับชุมชนโดยส่วนรวม เช่น น้ำดื่ม น้ำสะอาด สาธารณสุขมูลฐาน การคมนาคมสื่อสารราคาถูก ตลอดจนถึงระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับคนส่วนใหญ่อย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น
3. สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม
4. การมีงานทำ มีความหมายครอบคลุมถึงการมีงานทำเป็นประจำ มีรายได้ทั้งภายในบ้าน และภายนอกบ้าน

วันรัักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531:20) ได้แบ่งความต้องการที่เกี่ยวกับการพัฒนาออกเป็น 2 อย่างคือ ความรู้สึกต้องการ (felt needs) และความต้องการแท้จริง (real needs) ความรู้สึกต้องการนี้อาจตรงหรือไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงก็ได้ หากไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง การตอบสนองความรู้สึกต้องการนี้จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้ชั่วคราว และก่อให้เกิดความ

เปลี่ยนแปลงของคุณภาพของชีวิตในระยะยาวเพียงน้อยนิดเท่านั้น ส่วนความต้องการที่แท้จริงเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน หรือเป็นปัญหาเรื่องปากท้อง หากตอบสนองความต้องการแท้จริงนี้ได้ก็จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างค่อนข้างถาวร

จากความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายรวมทั้งได้จัดแบ่งประเภทไว้ สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยจะเริ่มพัฒนาจากความต้องการขั้นต่ำสุดเป็นฐาน เมื่อได้สิ่งตอบสนองตามความต้องการในระดับนั้น ๆ แล้ว ก็จะพัฒนาต่อไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ไม่มีจุดสิ้นสุดแต่มีจุดเริ่มต้น คือ ความต้องการด้านร่างกายหรือความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นความต้องการขั้นต่ำสุดหรือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนความต้องการในระดับต่อไปที่จะพัฒนาต่อไป อาจเรียกว่าเป็นความต้องการด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการความเป็นเจ้าของ การได้รับการยกย่อง การได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีสวัสดิภาพที่ดี การมีศักดิ์ศรี การมีอิสรภาพเสรี และสุดท้ายคือ ความต้องการได้รับความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุด

อย่างไรก็ตามเมื่อกกล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ในแง่ของการพัฒนาจะมีรายละเอียดครอบคลุมที่มากขึ้น ซึ่งได้แก่ความต้องการที่แท้จริง ความรู้สึกต้องการ ความต้องการเชิงปทัสสถาน ความต้องการที่แสดงออกแล้วได้รับการตอบสนอง และความต้องการเชิงเปรียบเทียบ

5. แนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนา

แนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนา คือการทำให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และมีการพัฒนาไปในทางที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการพัฒนาก็จะมุ่งไปสู่การตอบสนองความต้องการทุกประเภทของมนุษย์

ความหมายของการพัฒนาและการพัฒนาชนบท

การพัฒนา (development) เป็นเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือแม้แต่ด้านการทหาร นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ในหลาย ๆ แง่ด้วยกันดังนี้

กู๊ดแมนและเลิฟ (Goodman and Love,1980:3) ได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาครอบคลุม 2 ลักษณะคือ

1. ความหมายที่เน้นถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Terms) ได้แก่ การเน้นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดความสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยมุ่งให้ประชาชนได้รับผลการพัฒนา โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม

2. ความหมายที่เน้นถึงความก้าวหน้าทางสังคม (Social Growth Terms) โดยเน้นความสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชน

ดิเรก ฤกษ์หรัาย (2527:2) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่าหมายถึง “กระบวนการ (Process) ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายมุ่งให้เกิดความเสมอภาคและการกระจายอย่างเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนน้อยที่สุด และสามารถจะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง มีโครงสร้างและระบบที่เหมาะสม ตลอดจนการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงได้อย่างบังเกิดผล” และจากความหมายดังกล่าว การพัฒนาจึงต้องมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (Economic Development) ที่มุ่งขจัดความยากจนลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน โดยเน้นพัฒนาด้านการเกษตรและการพัฒนาสังคม (Social Development) ซึ่งเป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสังคม โครงสร้างสังคม สถาบันบริการและนโยบายในอันที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อระบบความเป็นอยู่ ค่านิยม และการกระจายโอกาสที่ดีขึ้นของบุคคล

อาคม ใจแก้ว (2534:20) ได้สรุปความหมายของการพัฒนา หมายถึง กระบวนการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนของแต่ละประเทศที่ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการบริหาร โดยเน้นความเจริญทั้งสามด้านจะต้องกระจายโอกาสให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลและกลุ่มให้มากที่สุดภายใต้ความเห็นชอบ และการยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531:6-7) ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทว่า หมายถึง ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ด้วยการพึ่งตนเองให้มากที่สุดและส่งเสริมด้วยการช่วยเหลือจากภายนอกเท่าที่จำเป็น

ธวัช มกรพงศ์ (2531:7) ได้กล่าวถึงคำจำกัดความของธนาคารโลกว่า การพัฒนาชนบท หมายถึง ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตของกลุ่มบุคคลยากจนในชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และหมายรวมถึงการกระจายผลพวงและประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาให้ถึงมือกลุ่มคนยากจนที่สุดในชนบท รวมทั้งชาวนาที่มีที่ดินทำกินน้อย ผู้เช่านา และผู้ที่ไม่มียี่ดินทำกิน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2524:5) กล่าวว่า “การพัฒนาชนบทนั้นเป็นโครงสร้างของการดำเนินงานพัฒนาทั้งหมดในชนบทที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ศึกษา อนามัย การปกครองและการเมือง”

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชารัฐศาสตร์ (2528:21-24) กล่าวว่า โครงสร้างของการพัฒนาประกอบด้วย

1. แรงกระตุ้นที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชนบท
2. นโยบายและแนวคิดที่จะนำมาใช้

3. ผู้ดำเนินการซึ่งแบ่งรวมเป็นรัฐบาล หน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐบาล และประชาชน กลุ่มเป้าหมาย

4. แหล่งสนับสนุนและทรัพยากร เพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงลักษณะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ได้แก่ ที่ดิน เงิน คน วัสดุอุปกรณ์และความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการ

6. กลยุทธ์ในการพัฒนาชนบท

หมายถึงวิธีการหรือรูปแบบที่นำมาใช้ในการพัฒนาชนบทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา มีนักวิชาการและนักพัฒนาหลายท่าน ได้กล่าวถึงกลยุทธ์หรือรูปแบบการพัฒนาชนบทที่น่าสนใจดังนี้

6.1 กลยุทธ์การพัฒนาที่กำหนดจากระดับบน หรือที่เรียกว่าการพัฒนาจากบนลงล่าง (Top – Down Approach)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชารัฐศาสตร์ (2528:45-48) ระบุไว้ว่า การพัฒนาจากเบื้องบน รัฐเป็นผู้ดำเนินการเองแทบทั้งหมด มีลักษณะ คือ

1. รัฐบาลเป็นผู้กำหนดความต้องการในการพัฒนา ลักษณะโครงการเป็นระดับกว้างและครอบคลุมตามลักษณะปัญหาหรือตามลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โครงการที่มุ่งยกระดับการครองชีพของประชาชนชนบท โครงการเพิ่มผลผลิต โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในชนบท โครงการสุขภาพอนามัย เป็นต้น ส่วนตัวอย่างของโครงการที่ครอบคลุมลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานกลุ่มเกษตรกรไร้ที่ดิน โครงการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชน โครงการพัฒนากลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

2. หน่วยของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเกือบทั้งหมดเป็นลักษณะส่งต่อจากผู้กำหนดนโยบายเบื้องบนมาสู่ผู้ปฏิบัติตามเครือข่ายระบบสนับสนุน และการส่งต่อนี้เป็นไปแนวเดียวคือจากบนลงล่างโดยมีได้อาศัยข่าวสารย้อนกลับจากเบื้องล่าง

3. ประชาชนเป็นผู้รับที่ไม่มีความหมายมากนัก คือ ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมเสนอแนะความต้องการของตน ไม่มีส่วนร่วมกำหนดปัญหาที่ควรแก้ไข เป็นแต่เพียงผู้รับตามที่รัฐบาลกำหนดให้และตามที่ข้าราชการซึ่งถูกส่งประจำชุมชนในชนบทเป็นผู้ชี้แนะ

ผลของการพัฒนาแบบนี้ทำให้เกิดการกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชน ยืนยันทัศนคติที่เหนือกว่าของข้าราชการ ทำให้โครงการมีลักษณะเป็นมาตรฐานซึ่งไม่ปรับหรือแปรตามสภาพแวดล้อมที่จำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

6.2 กลยุทธ์การพัฒนาที่กำหนดจากระดับล่าง (Bottom - Up)

มีแนวคิดสำคัญ คือ การมุ่งที่จะใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและทักษะของประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของคน และยังเป็น

เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองของชุมชนอีกด้วย โดยใช้หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือความสอดคล้องกับเงื่อนไขเฉพาะทางสังคม ประวัติศาสตร์ และองค์กรทางสังคม ของแต่ละพื้นที่รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์และสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2530:43-46)

กระบวนการพัฒนาแบบนี้ประชาชนรวมทั้งข้าราชการระดับล่างเป็นผู้กำหนด ความต้องการของตน และจัดทำโครงการเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการนั้น สำหรับปัญหาที่เกิดกับ โครงการพัฒนาลักษณะนี้คือชาวบ้านตนเองอาจขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จำเป็น ขาดความสามารถ ในการจัดการ รวมทั้งขาดทรัพยากร การขาดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการ คือ การกำหนดโครงการที่ไม่ตอบสนองปัญหาแท้จริงหรือไม่สามารถดำเนินการอย่างได้ผล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2528:48-49)

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531:31-34) ได้รวบรวมรูปแบบในการพัฒนาชนบทที่นับได้ ว่าเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางอีกมุมมองหนึ่งได้แก่

1. การพัฒนาชนบทโดยเน้นพัฒนาการเกษตร (Rural Development Agricultural Development) เป็นรูปแบบการพัฒนาชนบทที่มีแนวความคิดว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางเกษตร และรายได้หลักของเกษตรกรมาจากผลผลิตทางการเกษตรหากมีการเพิ่ม ผลผลิตทางการเกษตรรายได้ของเกษตรกรก็จะเพิ่มขึ้นและทำให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรทั่วไปดีขึ้น ด้วยการพัฒนาแบบเน้นการเกษตร

2. การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน (Community Development) ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรของท้องถิ่นและการช่วยตนเอง กิจกรรมการพัฒนาส่วนมาก เน้นทางด้านสังคมมากกว่าโครงการด้านการเกษตร หลักการพัฒนาชุมชนที่นำมาใช้ได้แก่

2.1 หลักการช่วยตนเองเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ของประชาชน โดยแบบทำ ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ชาวบ้านมีโอกาสเรียนรู้จากการทำงานนั้น เริ่มจากโครงการเล็ก ๆ และง่าย ๆ ไปสู่โครงการใหญ่และทำได้ยากขึ้น

2.2 พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด

2.3 ยึดหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2.4 ใช้ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น

3. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Intregated Rural Development) เป็นรูปแบบการพัฒนาชนบทที่กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องต่อเนื่อง เกื้อกูลกัน โดยมีหน่วยงานหนึ่ง ทำหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างเข้าร่วมปฏิบัติงานใน พื้นที่ที่กำหนด เป็นการผนึกกิจกรรมพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไปพร้อม ๆ กัน มีทั้งแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและแผนงานด้านสังคมและการปกครองตนเอง

ในการดำเนินการตามหลักการมีวิธีการดังนี้

3.1 มีการสำรวจความต้องการความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องร่วมกันในการแก้ไขปัญหาหรือสนองต่อความต้องการนั้น ๆ

3.2 การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายต้องผสมผสาน รูปแบบวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การจัดการบริหารสังคม บริการสาธารณสุข การสนับสนุนกลุ่มจัดตั้ง และสถาบันที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น

3.3 มีการแบ่งงานความรับผิดชอบอย่างแน่ชัดตามความชำนาญของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมอยู่ในโครงการใหญ่ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และแต่ละสายงานต้องแบ่งอำนาจ ตัดสินใจให้แน่ชัดระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

3.4 มีศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง มีอำนาจเด็ดขาด ในการดูแลเจ้าหน้าที่จากสายงานต่าง ๆ เป็นผู้เสนอความดีความชอบโยกย้าย

3.5 หน่วยงานให้ความสำคัญเฉพาะงานของตนเองยึดประโยชน์หน่วยงานตน มากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนทำให้ไม่บรรลุตามเป้าหมายรวม

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะ อธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและ กระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย

แต่ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาด และพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์ แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไป

สิ่งสำคัญ ก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐาน ที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง (เมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517) คือ “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

หมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป พระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภคภายใต้ขอบเขต ข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือ หลักในการลดการพึ่งพาเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะความเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่

คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีกบประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ความเสี่ยงที่เกษตรกร มักพบเป็นประจำ ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตร

ความเสี่ยงในราคาและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตสมัยใหม่จากต่างประเทศ ความเสี่ยงด้านฝนทิ้งช่วง ภาวะฝนแล้ง ภัยธรรมชาติอื่นๆ และโรคระบาด ความเสี่ยงด้านแบบแผนการผลิต ความเสี่ยงด้านโรค และศัตรูพืช ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนแรงงาน ความเสี่ยงด้านหนี้สินและการสูญเสียที่ดิน

ทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย

1. มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน
2. มีการคำนวณโดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี
3. มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก จัดแบ่งที่ดินเพื่อทำการเกษตร แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและโรงเรียนต่างๆ เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง ขั้นตอนที่ 2 คือการรวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์เพื่อการผลิตการตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต) และมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่างๆ เสื้อผ้าที่พอเพียง มีสวัสดิการด้านสาธารณสุข และบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ตลอดจนชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง และชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว โดยกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้น เป็นสำคัญ เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่ 2 แล้ว เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่ 3 ต่อไป คือติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1 ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

2.1.1 ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง”

2.1.2 ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืช ผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเปิดเขื่อนชลประทาน

2.1.3 ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ โดยไม่เดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ

2.1.4 ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตัวเองได้ ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

2.2 โครงการพระราชดำริด้านการแพทย์และสาธารณสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความห่วงใยประชาชนชาวไทยในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งพระองค์ทรงถือว่าปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนนั้น เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข ดังพระราชดำริสตอนหนึ่งว่า “ถ้าคนเรามีสุขภาพเสื่อมโทรม ก็จะไม่สามารถพัฒนาชาติได้ เพราะทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ ก็คือ พลเมือง นั้นเอง” และ “... การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายเป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี และสังคมที่มั่นคงเพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปกติจะอำนวยผลให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ด้วย และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดี พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมือง ได้เต็มที่ ทั้งไม่เป็นภาระแก่สังคมด้วย คือเป็นแต่ผู้สร้างมิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ...”

โครงการที่พระราชทานให้กับประชาชนในระยะแรกๆ ล้วนแต่เป็นโครงการพัฒนาสุขภาพอนามัยให้แก่ประชาชน โดยทรงเห็นว่าประชาชนมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงจะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดีตามไปด้วย

เนื่องในโอกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 85 พรรษา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2555 สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ได้รวบรวมพระราชกรณียกิจ โดยเฉพาะโครงการในพระราชดำริด้านการแพทย์และสาธารณสุข อาทิ โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน เริ่มต้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2512 เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการชาวเขา และทรงพบว่าราษฎรที่มารอรับเสด็จป่วยเป็นไข้กันมากซึ่งโครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน จะแก้ไข ปัญหา ในด้านต่างๆ คือ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการที่ราษฎรเจ็บป่วยจะเป็นปัญหา ในการประกอบอาชีพของราษฎรและส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ที่จะต้องใช้กำลังร่างกายในการ ปฏิบัติงาน ดังนั้น เมื่อได้รับการบำบัดรักษาให้มีสุขภาพพลานามัยที่ดีแล้ว ราษฎรเหล่านั้นก็สามารถ มีร่างกายที่สามารถต่อสู้กับงานหนักในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งจะยังผลให้เศรษฐกิจส่วนรวมของสังคม ดีขึ้นอย่างแน่นอน นอกจากนี้ยังมีโครงการแพทย์พิเศษตามพระราชประสงค์ (ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ สาขาต่างๆ) หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน โครงการศัลยกรรมประสาทราชวิทยาลัย ศัลยกรรม แพทย์ แห่งประเทศไทย โครงการแพทย์ หู คอ จมูก และโรคภูมิแพ้พระราชทาน โครงการอบรมหมอหมู่บ้าน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญเกียรติ ศรี นาคา (2547) ได้ทำการศึกษาปัญหาตามแนวชายแดนที่ส่งผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – กัมพูชา ในพื้นที่กองกำลังบูรพาและจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศประกอบด้วยปัญหาหลักๆ ดังต่อไปนี้ ปัญหาเขตแดนในพื้นที่ ปัญหาการปรับถมดินบริเวณแนวตลิ่งคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปัญหาบ่อนการพนัน

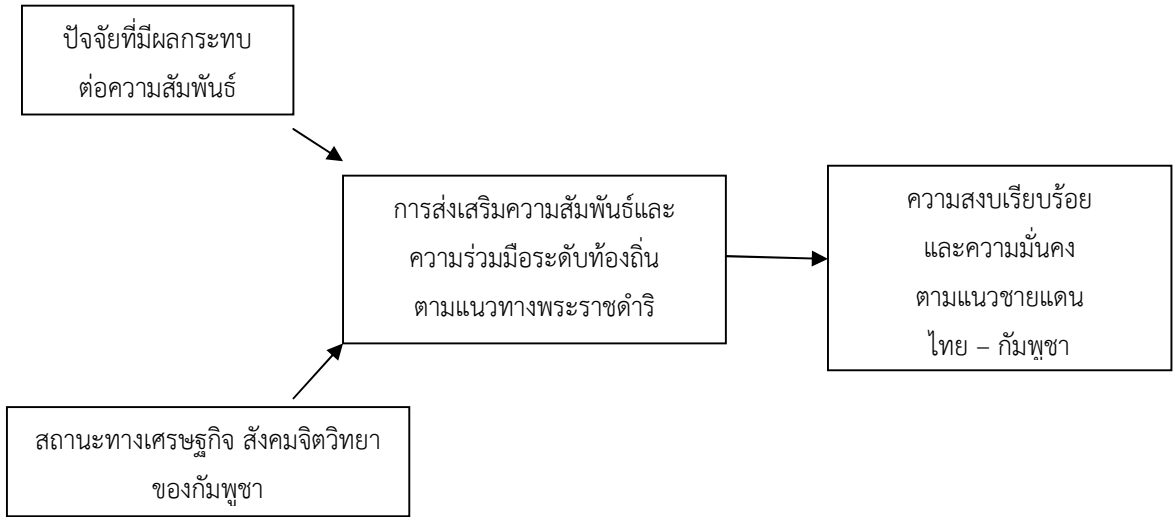
ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ปัญหาการลักลอบนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์ข้ามแดนไปยังกัมพูชา โดยผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ปัญหาการปล้นจี้จับตัวราษฎรเรียกค่าไถ่ และการรุกร้าเขตแดน ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด และปัญหาทุ่นระเบิด และกับระเบิดตามแนวชายแดน อาจกล่าวได้ว่า สภาพของปัญหาดังกล่าว มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ โดยปัญหภายในประเทศของกัมพูชา ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมีสาเหตุประการสำคัญมาจากปัญหาการสู้รบภายในประเทศกัมพูชาเองส่งผลให้การพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งด้านจิตวิทยาของกัมพูชามีความแตกต่างจากไทยเป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้เกิดปัญหาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และสาเหตุหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการปะทะกันในระดับความเจริญที่แตกต่างกันของทั้งสองประเทศ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยการดำเนินการในรูปคณะกรรมการด้านต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางที่ดี รวมทั้งความเข้าใจในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันและความผูกพันอย่างก้าวหน้า (Forward Engagement) อันจะเป็นกรอบของความร่วมมือของทั้งสองประเทศ ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ลดลงในอนาคต

สุนันทา เจริญปัญญา (2553) ได้ทำการศึกษาการค้าชายแดนสายสัมพันธ์การค้าไทย - กัมพูชา โดยอธิบายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาที่มีพรมแดนที่ติดต่อกันทางบกระยะทางประมาณ 798 กิโลเมตร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และในภาคตะวันออกของไทย 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด ซึ่งมีการเปิดจุดการค้าระหว่างสองประเทศเป็นจุดผ่านแดนถาวรจำนวน 6 จุด และจุดผ่อนปรนจำนวน 8 จุด มีรูปแบบการค้า 2 ลักษณะคือ (1) การนำเข้าและส่งออกสินค้า ในปีงบประมาณ 2552 นั้น มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงเกินกว่า 44,000 ล้านบาท โดยเฉพาะมูลค่าสินค้าออกสูงเกิน 41,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 94.28 ของมูลค่าการค้าชายแดน ในขณะที่มูลค่าสินค้านำเข้าเพียง 2,526 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.71 (2) การค้าระดับชาวบ้านซึ่งมีการค้าที่ไม่สูงนั้น ต่างมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งสองประเทศซึ่งมีสายสัมพันธ์ทั้งการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งการข้ามแดนไปมาหาสู่กันของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นทั้งสองฝ่าย แต่ความขัดแย้งในความสัมพันธ์และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ส่งผลให้การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีความอ่อนไหวค่อนข้างมาก และหากเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นครั้งใดย่อมส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการค้าชายแดนแทบทุกครั้ง

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในภาพรวมจะกล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งไทยกัมพูชา โดยมีทิศทางสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันคือการนำเสนอผลกระทบต่อการค้าชายแดนที่มาจากปัญหาการเมืองภายในกัมพูชา พร้อมกับนำเสนอประเด็น ทางด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างไทยต่อกัมพูชา จนนำไปสู่การเกิดปมความรู้สึกอคติของชาวกัมพูชาที่มอง

นักลงทุนชาวไทยเข้าไปประกอบไทย และแสวงหาผลประโยชน์ ส่งผลให้ภาพรวมของงานวิจัยเป็นไปในลักษณะต้องการให้เกิดการพัฒนาทางการค้าชายแดนให้ก้าวหน้า เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งผลประโยชน์จะเกิดขึ้นต่อทั้งสองประเทศ

กรอบแนวคิด

สรุปความเชื่อมโยงของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดด้านความมั่นคง ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ แนวคิดความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองระหว่างประเทศและการจัดการความขัดแย้งตามที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งความมั่นคงที่เกี่ยวกับงานวิจัย คือ ความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อันเนื่องมาจากในช่วงกลางปี พ.ศ.2551- 2554 เกิดเหตุขัดแย้งรุนแรงจนถึงขั้นสู้รบกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชา ที่บริเวณชายแดนด้านปราสาทพระวิหาร ตรงข้ามจังหวัดศรีสะเกษ เรื่อยไปจนถึงชายแดนด้านปราสาทตาเมือนธมและปราสาทตาควายชายแดนจังหวัดสุรินทร์ ถึงชายแดนด้านอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตของทหารราษฎรและทรัพย์สินของทั้งสองฝ่ายอย่างมาก รวมทั้งกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนและความสัมพันธ์ซึ่งหลังจากเกิดความขัดแย้งกับไทยกรณีปราสาทพระวิหารเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีนโยบายให้หน่วยที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนทางภาคเหนือและภาคตะวันตก กัมพูชา ด้านพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหารเมื่อปี พ.ศ.2552 ตรงข้ามจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ถึงอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทหาร ตำรวจ และครอบครัวอยู่อาศัยพร้อมที่ทำกินและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ถนนเข้าสู่หมู่บ้าน โรงเรียน แหล่งน้ำ สถานีอนามัย ศูนย์สุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อ

ขยายจำนวนประชากรและพัฒนาพื้นที่ชายแดน ซึ่งเมื่อพิจารณาโครงการดังกล่าว มีลักษณะเป็น หมู่บ้านป้องกันชายแดนเพื่อความมั่นคงของกัมพูชา และพื้นที่ตั้งโครงการอยู่ใกล้ชายแดนไทย-กัมพูชา ระยะตั้งแต่ 1 - 15 กิโลเมตร ซึ่งเคยมีข้อพิพาทและยังมีปัญหาเขตแดน จึงอาจเป็นภัยคุกคามต่อ ความมั่นคงของประเทศไทยได้

เมื่อพิจารณาบริบทความสัมพันธ์ไทย กัมพูชา มีทั้งความสัมพันธ์และความขัดแย้งเป็นระยะๆ โดยมีปัจจัยที่เกิดจากภายในประเทศกัมพูชาเอง เช่น สงครามกลางเมืองในอดีต ทำให้มีผู้อพยพ ชาวกัมพูชาเข้ามาพักพิงในไทยจำนวนมากและเป็นภาระต่อเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติ หรือเหตุการณ์เผาสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญเมื่อปี พ.ศ.2546 และหรือปัญหาเศรษฐกิจ ภายในประเทศกัมพูชาก่อให้เกิดมูลเหตุแสวงประโยชน์ทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชา ในขบวนการลักลอบ หลบหนีเข้าเมือง/ชายแรงงาน คำสั่งผิดกฎหมาย อาวุธสงคราม ยาเสพติด ปัญหาบ่อนการพนันตาม แนวชายแดนไทย - กัมพูชา การลักลอบนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์ข้ามแดนไปยังกัมพูชา โดยผิดกฎหมาย ปัญหาการรุกร้าเขตแดนที่ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ ปัญหาการลักลอบเข้ามาตัดไม้ ในเขตไทยจนมีการปะทะกันกับเจ้าหน้าที่ไทยและราษฎรกัมพูชาถูกยิงเสียชีวิต รวมถึงปัญหา ทุ่นระเบิดและกับระเบิดตามแนวชายแดน

สำหรับสาเหตุสำคัญของการสู้รบเมื่อปี พ.ศ.2551 - 2554 พิจารณาได้ว่าเกิดจาก ความขัดแย้งเรื่องดินแดนที่เป็นผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศกัมพูชา และในประเทศไทย ผสมผสานกับความขัดแย้งที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ไม่ดีนักระหว่างผู้นำรัฐบาลไทย และกัมพูชาขณะนั้น กับการใช้ลัทธิชาตินิยมสนับสนุนผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการ สู้รบกันด้วยอาวุธหนักและสร้างความเสียหายต่อทั้งสองฝ่ายอย่างมาก ซึ่งไม่สามารถเจรจากันโดยสันติวิธี ได้อย่างรวดเร็วและแม้จะมีคนกลางไกล่เกลี่ยปัญหา เช่น อาเซียน และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งได้มีการพิจารณาตัดสินตามคำร้องของกัมพูชาให้ตีความคำพิพากษากรณีปราสาทพระวิหารเมื่อปี พ.ศ.2505 แต่ยังไม่มีการเจรจาเพื่อพิจารณาปฏิบัติตามคำสั่งศาลอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ซึ่งเหตุการณ์ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นความอ่อนไหวของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลด้านความมั่นคง ปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศไทยและกัมพูชาและผลประโยชน์ของชาติที่แต่ละประเทศยึดถือ ในเวลานั้น

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ เมื่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เข้าบริหารประเทศ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 หลังความขัดแย้ง แต่มีความสัมพันธ์ที่ดีเป็นการส่วนตัวต่อเนื่องจาก พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ความสัมพันธ์ไทย กัมพูชา กลับคืนเป็นปกติแม้ว่าปัญหาเขตแดนยังไม่ได้ รับการแก้ไขและเมื่อถึงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ความสัมพันธ์ยังเป็นปกติ และเห็นพ้อง จะพัฒนาชายแดนร่วมกัน ทำให้พิจารณาได้ว่า แนวคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติเปลี่ยนไปในลักษณะ ที่เสริมซึ่งกันและกันและอาจกล่าวได้ว่าการจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนร่วมกันในสิ้นปี พ.ศ.2558

มีผลต่อแนวคิดของทั้งสองประเทศในการเชื่อมโยงผลประโยชน์แห่งชาติกับความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของภูมิภาค โดยพึ่งพาทองคูประกอบหลายๆ ด้านทั้งการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ด้วยความหมายของความมั่นคงของชาติ มีหลายองค์ประกอบได้แก่การทหาร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาล แต่ละประเทศจึงแปรเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความจำเป็น

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าผลประโยชน์แห่งชาติ และปัจจัยภายในประเทศของรัฐบาลกัมพูชา และของรัฐบาลไทยในแต่ละสมัยต่างมีผลต่อการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างกัน ก่อให้เกิดทั้งความสัมพันธ์และความขัดแย้ง ดังเช่นเหตุการณ์ข้อพิพาทกรณีปราสาทพระวิหารและพื้นที่ใกล้เคียง

แต่ปัจจุบันปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมต่างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ และผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งประเทศไทยและกัมพูชา รวมถึงนานาประเทศ ได้พัฒนาสร้างเสริมปัจจัยดังกล่าว ให้เป็นพลังอำนาจของชาติเพื่อความมั่นคงของชาติ ในส่วนของกัมพูชามีนโยบายจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท และลดความยากจน ซึ่งการจัดตั้งโครงหม่บ้านพัฒนาชายแดนทางภาคเหนือ และภาคตะวันตกของกัมพูชาพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนหลังเหตุการณ์พิพาท โดยให้ทหาร ตำรวจและครอบครัวอาศัยอยู่และทำกินพร้อมการกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนชายแดน ซึ่งยังไม่สามารถพัฒนาได้ทั่วถึงในทุกหม่บ้านตามเป้าหมาย พิจารณาได้ว่า เป็นการสร้างความมั่นคงชายแดนที่ผสมผสานกับการใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม

ผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจน่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนต่องานวิจัยนี้ ที่จะศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติกัมพูชา สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมในภาพรวมของกัมพูชาและศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขมูลฐาน การพัฒนาการเกษตร การศึกษาขั้นพื้นฐานและความคืบหน้าโครงการพัฒนาหม่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัวกัมพูชาพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชาปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาหม่บ้านตัวอย่างในพื้นที่หม่บ้านพัฒนาชายแดนของกัมพูชาดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โครงการนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับกัมพูชาทางชายแดนด้านนี้นอกเหนือจากโครงการความร่วมมือช่วยเหลืออื่นๆ ที่มีอยู่ของไทยต่อกัมพูชา โดยคาดหวังว่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยใช้กรอบแนวคิดจากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 -2564 ซึ่งกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือ ส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มประเทศอาเซียน และนโยบายในการจะร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน บนพื้นฐานการรักษา

สมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ และส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า โครงการนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2556 – 2560 ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทุกมิติ โดยมุ่งเน้นการมีภูมิคุ้มกัน การป้องกันการลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและ การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันประเทศ เข้ามาดำเนินงานร่วมกันในทุกระดับ โดยนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของฝ่ายพลเรือนเข้ามาสนับสนุนภารกิจของทหาร โดยเฉพาะการช่วงชิงพื้นที่และประชาชนในชนบทของไทยที่มีปัญหาความมั่นคงรุนแรงจากภัยคุกคามภายนอก ซึ่งในทางกลับกันผู้วิจัยเห็นว่า ฝ่ายไทยน่าจะช่วงชิงประชาชนในชนบทของกัมพูชาโดยให้ความช่วยเหลือตามทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และเป็นปัญหาที่รัฐบาลกัมพูชา กำลังพยายามพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท และลดความยากจน มีการสร้างงานรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จุดโคม (สี่เหลี่ยม) ระยะที่ 3 ของกัมพูชา ซึ่งเป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติกัมพูชาปี ค.ศ. 2014-2018

งานวิจัยนี้จะเสนอการช่วยเหลือพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต และรายได้ และการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอาจขยายไปยังชุมชนใกล้เคียง โดยใช้แนวคิดตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ ตลอดจนแนวคิดโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุขและการศึกษา กำหนดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่น และระหว่างหน่วยงานภายในของไทยและของกัมพูชา ในลักษณะบูรณาการแผนงาน/โครงการประจำปี และการมีส่วนร่วมของครอบครัวทหาร ตำรวจ ในพื้นที่ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของชุมชนไทยกับชุมชนชายแดนกัมพูชา และเป็นไปตามทฤษฎีผลประโยชน์ของชาติที่ส่งเสริมกัน นั่นคือการที่รัฐบาลไทยช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทหาร ตำรวจและครอบครัวกัมพูชาในพื้นที่โครงการมีความกินดีอยู่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ในพื้นฐานเบื้องต้น โดยที่ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากรัฐ และเมื่อคนเหล่านี้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และมีสุขภาพสุขอนามัยที่ดีขึ้น ย่อมทำให้เกิดความต้องการและความหวังที่จะพัฒนาชีวิตให้มั่นคงต่อไป

คาดว่าผลสำเร็จของโครงการจะตั้งอยู่บนผลประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ –สังคมชายแดนร่วมกัน สร้างความรู้สึกเป็นมิตรให้เกิดขึ้นแก่ฝ่ายกัมพูชา และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชา และ โครงการพระราชดำริ

จากกรณีที่รัฐบาลกัมพูชาได้จัดตั้งหมู่บ้านพัฒนาชายแดนขึ้นใหม่ทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ใกล้เคียงชายแดนไทย ตรงข้ามจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนและขยายจำนวนประชากรเพื่อเสริมความมั่นคงชายแดนโดยให้ ทหาร ตำรวจ และครอบครัวในพื้นที่ อยู่อาศัยพร้อมที่ทำกินและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญเช่น ถนนในหมู่บ้าน บ้านพัก โรงเรียน ศูนย์อนามัย ศูนย์สุขภาพ แหล่งน้ำ เปรียบเสมือนหมู่บ้านป้องกันชายแดน และที่ตั้งโครงการอยู่ไม่ไกลจากชายแดนที่ยังมีปัญหาเขตแดนกับไทยอันอาจเป็นภัยคุกคามได้

แต่เนื่องจากโครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนดังกล่าว ยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากขาดงบประมาณซึ่งรัฐบาลกัมพูชาได้จัดหางบประมาณส่วนใหญ่เองทั้งจากสมเด็จฯ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีและการบริจาคจากส่วนราชการของกัมพูชา ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะใช้บริบททางเศรษฐกิจ-สังคม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยการเสนอการจัดทำโครงการหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนดังกล่าวของกัมพูชา เพื่อสนับสนุนนโยบายความมั่นคงของชาติและยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ปี พ.ศ.2556 –2560 ในการส่งเสริมความร่วมมืออันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในสิ้นปี พ.ศ.2558 นี้ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ และสังคมบนพื้นฐานผลประโยชน์ของชาติ และเพื่อความมั่นคงของชาติ

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ของกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชาซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบในการดำเนินการโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชาของทหาร ตำรวจ และครอบครัวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร และเว็บไซต์ของกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องของกัมพูชา รวมทั้งเว็บไซต์ของโครงการต่างประเทศที่เข้าไปช่วยเหลือกัมพูชา เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทในภาพรวมของประเทศกัมพูชา และศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ในขอบเขต 3 กิจกรรม คือ การพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การพัฒนาการเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ในหลายๆด้าน

ในที่นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลการพัฒนาชนบทของกัมพูชาที่มีการดำเนินการอย่างไร ในภาพรวม และการศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหารใน 3 กิจกรรม ตามที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้ง ความคืบหน้าโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชาของทหาร ตำรวจ และครอบครัว และโครงการพระราชดำริ เพื่อนำเป็นข้อมูลพิจารณาในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชาดังกล่าว เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ดังมีหัวข้อและรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพรวมโครงการพัฒนาของกัมพูชา

การพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบทของกัมพูชาเริ่มมาตั้งแต่กัมพูชาเข้าสู่ความสงบ หลังจากความขัดแย้งทางการเมืองของฝ่ายต่างๆ และมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ.2536 โดยจัดตั้งกระทรวงแผนงานและกระทรวงพัฒนาชนบทขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและลดความยากจน กัมพูชาได้รับความช่วยเหลือ ร่วมมือจากต่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคีและองค์กรเอกชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ในการจัดทำโครงการพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้านในจังหวัดต่างๆ ของประเทศ ซึ่งรวมถึงโครงการพัฒนาชนบทด้วย วัตถุประสงค์หลักเพื่อลดความยากจนไปสู่การหลุดพ้นจากความเป็นประเทศยากจนภายในปี พ.ศ.2558 และออกจากกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาน้อยที่สุดไปสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงในปี พ.ศ.2573 ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชาปี พ.ศ.2557 - 2561 (ค.ศ.2014 - 2018) เป้าหมายคือการพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคม โดยเฉพาะในชนบทที่ยากจนและอยู่ห่างไกล ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ยังมีปัญหาท้าทายหลายประการ อาทิ ด้านการเกษตร กัมพูชาต้องการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน มีการเพิ่มผลผลิต สร้างความมั่นคงทางอาหาร เพิ่มรายได้และมุ่งไปสู่การพัฒนาเกษตร - อุตสาหกรรม มีการปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุข โภชนาการ ฝีมือแรงงาน การปรับปรุง/ก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน การชลประทาน การปรับปรุง การบริหารงานและการเข้าถึงการบริการของรัฐในทุกกระดับ เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมายังไม่สามารถทำได้ทั่วถึงทั้งประเทศ แต่มีการประเมินผลแต่ละโครงการ เพื่อปรับปรุงแผนงานร่วมกันในการดำเนินการต่อไป ระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้องของกัมพูชา กับประเทศหรือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาซึ่งให้การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการ และหรือเป็นเจ้าของโครงการเอง

ตามรายงานข้อมูลพื้นฐานประจำปี ค.ศ.2014 ซึ่งบันทึกข้อมูลงบประมาณโครงการพัฒนาต่างๆ ของกัมพูชาจากแหล่งต่างๆ ของเว็บไซต์ The Cambodia ODA Database ของสภาเพื่อการพัฒนาแห่งกัมพูชา (the Council for the Development of Cambodia) เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2558 มีโครงการจำนวนกว่า 500 โครงการ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการในทั่วประเทศกัมพูชา ภายใต้ความร่วมมือช่วยเหลือโครงการขององค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติ อาทิ FAO IFAD UN WOMEN UNDP

UNICEF WFP สถาบันการเงินต่างประเทศและอื่นๆเช่น World Bank IMF ADB Global Fund รวมทั้งสหภาพยุโรปและระดับทวีภาคี อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สวิตเซอร์แลนด์ โครงการประกอบด้วย

1. ด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับ การควบคุมโรคติดต่อ การรักษาชีวิตแม่และเด็ก การป้องกันตาบอดระยะแรก การส่งเสริมความรู้สาธารณสุขขั้นพื้นฐานของชุมชน และโครงการพัฒนาช่วยเหลือระยะแรก คุณภาพการบริการ การประกันสุขภาพ การช่วยเหลือด้านวัคซีน การรักษาโรคหัด วัณโรค HIV/AIDS มาลาเรีย ความร่วมมือด้านเทคนิค อุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ การก่อสร้างอาคารรักษาพยาบาล ศูนย์สุขภาพ การพัฒนาขีดความสามารถด้านการใช้ห้องปฏิบัติการใน HIV การโภชนาการ การได้ยิน การฝึกอบรมแพทย์ในการผ่าตัด โครงการฟื้นฟูผู้ป่วยมะเร็ง การจัดหาแหล่งน้ำสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาล ฯลฯ

2. ด้านการศึกษา เกี่ยวกับ โครงการให้ทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษาระดับประถม มัธยม การก่อสร้างปรับปรุงอาคารเรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษาสถาบันเทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในชนบท การศึกษาเพื่อเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กกำพร้า การอบรม/สอนภาษาอังกฤษ การอบรมครู การอบรมวิชาชีพ สร้างห้องสมุด ฯลฯ

3. ด้านเกษตรกรรม เกี่ยวกับ การพัฒนาด้านการผลิต การเพิ่มผลผลิต การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและการเชื่อมต่อระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยกับตลาดการค้า การจัดหาแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน และเขื่อนขนาดเล็กเอนกประสงค์ การป้องกันสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ความแห้งแล้ง และการปรับตัวทั้งของชุมชนให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม การจัดการผลิตผลการเกษตร การให้ทุนวิจัยเพื่อความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ การจัดการป่าไม้ การรักษาสภาพแวดล้อม การปลูกป่าทดแทน การพัฒนาส่งเสริมการประมง ปศุสัตว์ การรวมกลุ่มชุมชน ฯลฯ

4. ด้านการค้าแร่และหัตถกรรม เกี่ยวกับการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME การช่วยเหลือด้านเทคนิค สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมด้านเทคนิค วิชาการ ฯลฯ

5. ด้านการพัฒนาชนบท เกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โครงการช่วยเหลืออาหารกรณีฉุกเฉิน ลดความยากจน การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาหารสำหรับคนยากจนในชนบทและในเมือง การพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการบูรณาการในการพัฒนาชนบท การจัดหาแหล่งน้ำสะอาด การเก็บกักน้ำประปาและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การสุขาภิบาล โภชนาการ การสนับสนุนโครงการกรรมสิทธิ์ที่ดิน การพัฒนาชนบทและการพึ่งพาตนเอง ฯลฯ

6. ด้านการบริการการเงินและธุรกิจ เกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินสาธารณะ และแหล่งทุนสำหรับโครงการพัฒนาชนบท การปรับปรุงการเข้าถึงการบริการด้านแหล่งน้ำและไฟฟ้าในเมืองเล็กๆ และในชนบท การช่วยเหลือด้านเทคนิค การจัดหาไฟฟ้าในชนบท ฯลฯ
7. ด้านการจัดการ วางแผนสำหรับเขตเมือง เกี่ยวกับการพัฒนาไฟฟ้า โครงการความมั่นคงด้านอาหาร การเตรียมพร้อมสำหรับความแห้งแล้ง ฯลฯ
8. ด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร เกี่ยวกับ โครงการเครือข่ายการสื่อสารในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) การจัดทำแผนหลักด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ส่งเสริมการส่งออกของเยาวชนและประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ส่งเสริมการจัดทำกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ
9. ด้านพลังงาน/ไฟฟ้า เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงไฟฟ้า พลังงานในชนบท การพัฒนาเครือข่ายพลังงานกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง สร้างโรงผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก ในจังหวัดรัตนคีรี โครงการระบบการส่งจ่ายไฟฟ้า ระบบระบายน้ำในเมืองหลวง และในจังหวัดพระวิหาร ปรับปรุงการเข้าถึงไฟฟ้าพลังงาน และน้ำของประชาชน ความช่วยเหลือด้านเทคนิคต่อการสนับสนุนการลงทุนในการจัดหาน้ำในชนบทและไฟฟ้าในประเทศ
10. ด้านการขนส่ง เกี่ยวกับการปรับปรุงเส้นทางในประเทศ และบริเวณชายแดน การก่อสร้างปรับปรุงระเบียบเศรษฐกิจชายฝั่งทางใต้ของกัมพูชา (Southern Economic Corridor) การปรับปรุงเส้นทางเสียหายจากน้ำท่วม การฟื้นฟูปรับปรุงทางรถไฟ การจัดตั้งศูนย์ฝึกการบิน โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษท่าเรือ สีหนุวิลล์ ฯลฯ
11. ด้านน้ำและสุขาภิบาล เกี่ยวกับการจัดการระบบจ่ายน้ำและการสุขาภิบาลในชนบท และในเมือง และสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของประชาชน สนับสนุนการบริหารจัดการน้ำพัฒนาเขื่อนขนาดเล็ก การจัดการระบายน้ำเสีย ปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาดและไฟฟ้า
12. ด้านชุมชนและสวัสดิการสังคม เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ การริเริ่มโครงการพัฒนาชุมชนโดยคนสูงวัยในชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น การฝึกอบรมวิชาชีพ และการหาทางช่วยเหลือเพิ่มรายได้ให้กับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมและในชนบท การปกป้องคุ้มครองเด็ก สตรี การส่งเสริมมาตรฐานแรงงาน การพัฒนาการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การโภชนาการ การช่วยเหลือคนตาบอด หูหนวก
13. ด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับการส่งเสริม รักษาศิลปะเขมรให้แพร่หลาย การพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์กัมพูชา การรักษาโบราณสถาน เช่น นครวัด การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น
14. ด้านการรักษาสภาพแวดล้อม เกี่ยวกับการพัฒนาธุรกิจด้านการค้าข้าวอย่างยั่งยืน และการปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศ การจัดการภัยพิบัติ การส่งเสริมด้านชีววิทยา

15. ด้านเพศ เกี่ยวกับ การสนับสนุนโครงการหยุดกระทำการรุนแรงต่อเด็กและสตรี ช่วยเหลือด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ลดการค้ามนุษย์และให้มีการเคลื่อนย้ายที่ปลอดภัย การส่งเสริมความเข้มแข็งของสตรีด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง คนในสังคม มีความเท่าเทียมกันทุกเพศ

16. ด้านการดูแลรักษา/ป้องกันโรค HIV/AIDS เกี่ยวกับการให้ความรู้ในการป้องกันโรค การช่วยเหลือด้านต่างๆในการรักษา ดูแล พื้นฟูผู้ป่วย ฯลฯ

โครงการพัฒนาประเทศดังกล่าวบางโครงการสิ้นสุดแล้ว หลายโครงการยังดำเนินอยู่ สมเด็จพระเทพฯ เช่น นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้เขียนไว้ในตอนหนึ่งของรายงานความก้าวหน้าประจำปี ค.ศ.2013 (พ.ศ.2556) ของการบรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่สหัสวรรษในปี ค.ศ.2015 (พ.ศ.2558) ว่ากัมพูชาประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้าในการส่งข้าวเป็นสินค้าออก แต่ยังคงมีความกังวลในเรื่องสุขภาพและโภชนาการของแม่และเด็ก สภาพแวดล้อม และป่าไม้ รวมทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วประเทศ ในเรื่องการเกษตร กัมพูชาต้องการเพิ่มผลผลิตข้าวและพืชผลการเกษตรอื่นๆ มุ่งเป้าจะขยายตัวธุรกิจด้านการค้าข้าวในโลก การพัฒนาชนบทอย่างทั่วถึง การมุ่งพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็ก การหาตลาดการค้า การจัดหาแหล่งเงินเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตร การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค การพัฒนาด้านสาธารณสุข การแก้ปัญหาด้านโภชนาการ เพื่อให้ประชาชนมีสุขอนามัยที่ดี การพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมกิจการด้านอุตสาหกรรม และรองรับการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งจะมีการแข่งขันด้านแรงงาน การค้า ทูท และการบริการเพิ่มขึ้น รัฐบาลกัมพูชายังเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ การเชื่อมต่อเส้นทางภายในประเทศและในอนุภูมิภาคโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง และการเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การจัดหาแหล่งน้ำ ไฟฟ้า พลังงาน การแจกจ่ายน้ำ ไฟฟ้า การให้ประชาชนเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขของรัฐ รวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องจัดหาที่ดินให้ประชาชนที่ยากจน ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือ ร่วมมือจากต่างประเทศและองค์กรต่างๆ

ตามรายงานประจำปี พ.ศ.2556 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) ระบุว่า กัมพูชากำลังก้าวไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่สหัสวรรษปี ค.ศ.2015 ในเรื่องลดความยากจนและความหิวโหย ลดอัตราการเสียชีวิตของเด็ก ปรับปรุงสุขภาพของแม่และเด็ก รวมถึงการต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย โรคท้องร่วง และอื่นๆ แม้ว่าจะมีความกังวลในเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศแต่เศรษฐกิจยังเติบโตต่อเนื่องถึงร้อยละ 7.7 และกำลังก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำในอนาคต (a lower middle-income country status : MIC) และมีนโยบายพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ซึ่งรายได้หลักของประเทศที่ผ่านมาได้จากภาคการเกษตร การส่งออกสิ่งทอเสื้อผ้า การท่องเที่ยว การก่อสร้าง แต่ยังมี

ปัญหาที่ต้องแก้ไขคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป การเกิดภัยพิบัติ และความยากจนส่งผลให้เกิดหนี้สิน มีการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

เว็บไซต์ของ UNDP ประจำกัมพูชาเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2558 ได้สรุปย่อเกี่ยวกับการขับเคลื่อนทรัพยากรมนุษย์และการเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมของกัมพูชา มีสาระสำคัญคือ UNDP ได้ทำงานร่วมกับรัฐบาลกัมพูชามาเป็นเวลากว่า 10 ปี ในการพัฒนาประเทศ และขณะที่กัมพูชา กำลังก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทั้งรัฐบาลกัมพูชาและหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาทั้งหลายเห็นพ้องว่า จะต้องสร้างความหลากหลายให้กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และเพิ่มมูลค่าผลิตผลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยดำเนินการในภาคเศรษฐกิจที่มีอยู่คือ การเกษตร สิ่งทอ การท่องเที่ยวและการก่อสร้าง เป้าหมายต่อไปจะยังคงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นทุนหลักในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย เพื่อการเพิ่มผลผลิตแข่งขันด้านอุตสาหกรรม และจากการศึกษาของ นักวิชาการต่างประเทศระบุว่า แม้กัมพูชาจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ผลผลิตและรายได้ของแรงงานมีอัตราต่ำมาก (ประมาณ 128 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ 4,200 บาทต่อเดือน ข้อมูล ณ มกราคม พ.ศ.2558)

UNDP ได้ตั้งเป้าหมายจะดำเนินการร่วมกับรัฐบาลกัมพูชาในการช่วยเหลือพัฒนาประเทศต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมของกัมพูชา (จัตุโกณ) ระยะที่ 3 ปี พ.ศ.2556 – 2561 (The Rectangular Strategy Phase III 2013-2018) ที่ยืนยันจะลดความยากจน เน้นการพัฒนา เศรษฐกิจ – สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเป้าในการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การกระจายผลที่ได้จากการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการที่ดี

โดยภาพรวมรัฐบาลกัมพูชา กำลังเร่งพัฒนาประเทศในหลายๆด้านตามที่กล่าวมาแล้ว และผู้วิจัยยังได้ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะสนับสนุนต่อการเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนของ ทหารและตำรวจ ซึ่งมีข้อมูลดังนี้

1. สภาพทั่วไปจังหวัดอุดรธานี

ที่ตั้ง อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดพระวิหาร ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดบันเตีย เมียนเจย ทิศเหนือติดกับประเทศไทย (จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์) ทิศใต้ติดกับจังหวัดเสียมราฐ

เมืองหลวง คือ กรุงสำโรง ประกอบด้วย 5 อำเภอ 5 สังกัด 19 ตำบล 260 หมู่บ้าน

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 4,873 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากร 32 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับ

จังหวัดอื่นๆ ในประเทศแต่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ปลาน้ำจืด หินก่อสร้าง แร่ธาตุ (ถ่านหิน) สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

ภูมิอากาศ อุณหภูมิระหว่าง 24 – 32 องศาเซลเซียส (เหมาะแก่การเพาะปลูก)
ฝนตก 1,628 ลูกบาศก์เมตร/ปี

เศรษฐกิจของจังหวัด มีรายได้หลักจากการทำนาทำไร่ ส่วนที่เหลือคือ การปลูกพืชผักอื่นๆ และการประมง ทางจังหวัดมีนโยบายส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ การทำเหมืองแร่ อาหารเครื่องดื่ม การปลูกมันสำปะหลังเพื่อผลิตเป็นเอทานอล การผลิตอาหารสัตว์ การปลูกข้าว พืชเกษตรอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา อ้อย ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง นอกจาก การส่งเสริมการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชากร จำนวน 209,542 คน อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 74.22

โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

- มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ Otdar Meanchey Provincial Referral Hospital ตั้งอยู่ที่ บ้าน Chhouk กรุงสำโรง และ Anlong Veng Referral Hospital ตั้งอยู่ที่ บ้าน Orchrean ตำบลอ็อลลงเวง อำเภออ็อลลงเวง

- มีการผลิตไฟฟ้าจากเครื่องผลิตไฟในท้องถิ่นรวม 2,609 กิโลวัตต์ และซื้อจากไทย 2.3 เมกะวัตต์ ส่วนการจ่ายไฟฟ้ามีเฉพาะในเมืองและพื้นที่ที่มีคนอยู่จำนวนมาก ส่วนน้ำใช้มีแหล่งน้ำรวมปริมาณ 1,360,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

- มีแหล่งน้ำธรรมชาติ 79 แห่ง มีปริมาณน้ำจืดรวม 112,060,600 ลูกบาศก์เมตร

- ไม่มีรถไฟ ท่าเรือ ส่วนสนามบินมี 1 แห่ง แต่สร้างไม่เสร็จ

- มีจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่งคือ ที่ โอเสม็ด กรุงสำโรง - ช่องจอม อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ข้อดีหรือศักยภาพของจังหวัดอุดรมีชัยที่เหมาะสมสำหรับการลงทุน คือ มีที่ตั้งที่สามารถจะขยายการเชื่อมต่อการทำธุรกิจในกัมพูชาและในไทย มีแหล่งทรัพยากรสมบูรณ์ มีระบบชลประทานที่พัฒนาแล้ว มีแหล่งเก็บกักน้ำถึง 79 แห่ง จุน้ำได้รวม 111,000,000 ลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ดินเหมาะแก่การเพาะปลูก มีการพัฒนาการบริการไฟฟ้าและน้ำของรัฐจำนวนหนึ่ง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีแรงงานวัยทำงานและหนุ่มสาวจำนวนมาก ทางจังหวัดได้ส่งเสริมการลงทุนด้านการเกษตรเพื่อส่งตลาดในประเทศ และนอกประเทศ คือ ข้าวเปลือก ข้าวสาร และพืชอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง อ้อย และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเกษตร เหมืองแร่ การปลูกพืชเพื่อแปรรูปเป็นกระดาษ การประมง อาหารสัตว์ เพอร์นิเจอร์ไม้ สนับสนุนให้มีการอบรมสัมมนาด้านวิชาชีพ ส่งเสริมการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังและผงมันสำปะหลัง เพื่อใช้ในประเทศ

และส่งขายต่างประเทศ ส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. สภาพทั่วไปจังหวัดพระวิหาร

ที่ตั้ง อยู่ทางเหนือของประเทศ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสตึงแตรง ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดเสียมราฐ และจังหวัดอุดรมีชัย ทิศเหนือติดกับประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ทิศใต้ ติดกับจังหวัดกำปงทม

เมืองหลวง คือ ตะแบงเมียนเจย ประกอบด้วย 1 เมืองหลวง 7 อำเภอ 2 สังกัด 49 ตำบล 229 หมู่บ้าน

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 14,031 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากร 15 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่อยู่ห่างไกลจากเมืองหลวงมาก มีป่าไม้จำนวนมาก หนาแน่น มีทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก แหล่งน้ำธรรมชาติที่สมบูรณ์ 219 แห่ง ซึ่งแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญอาทิ Stung Sen River basin มีกำเนิดจากเทือกเขาดงรักตั้งอยู่ห่างจากราชธานีพนมเปญ 130 กิโลเมตร ความยาวของแม่น้ำประมาณ 465 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด รวม 16,430 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดกำปงทม เป็นแม่น้ำสายหนึ่ง ที่น้ำไหลลงโตนเลสาบ (Tonle Sap) ซึ่งเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีความสำคัญต่อภาคการเกษตรส่วนใหญ่ของชาวกัมพูชา เมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ.2557 หน่วยงานด้านน้ำของฝรั่งเศสได้เลือกศึกษา Stung Sen River basin เป็นโครงการนำร่องเพื่อบริหารจัดการแหล่งน้ำแห่งนี้ที่ยั่งยืนภายใต้การประสานงานกับกระทรวงทรัพยากรน้ำและอุทกนิยของกัมพูชา

เศรษฐกิจของจังหวัด มีรายได้หลักจากทำนาทำไร่ร้อยละ 85 ส่วนที่เหลือจากการประมงและปลูกพืชผักอื่นๆ พืชเศรษฐกิจสำคัญคือ ข้าว (ข้าวเปลือกปลูกในเนื้อที่ 56,084 เฮกตาร์ ได้ผลผลิตจำนวน 145,292 ตัน) นอกจากนั้นยังมีถัสดึง ถั่วเหลือง เม็ดมะม่วงหิมพานต์ การเกษตรส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำจากฝน

ประชากร จำนวน 208,263 คน อ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 63.88

โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

- มีโรงพยาบาลใหญ่ 1 แห่ง ชื่อว่า 16 Makara ตั้งอยู่ที่บ้าน Andong Por สังกัด Kampong Branak และยังให้บริการรักษาคนยากจนฟรี

- มีแหล่งกำลังไฟฟ้าทั้งหมดจำนวน 1.3 เมกะวัตต์

- มีโรงไฟฟ้าหลัก 1 แห่งคือ Chan Thol Power Plant (113,132 กิโลวัตต์ต่อเดือน)

- มีปริมาณน้ำจัดหา 260,000 ลูกบาศก์เมตร/ปี ไม่มีโรงประปาหลัก

- ไม่มีรถไฟ ท่าเรือ สนามบิน

- มีจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่งคือ ที่ ช่องจอม อำเภออัลลงเวง จังหวัดอุดรรัมย์ - ช่องสง่า
อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อดีหรือศักยภาพของจังหวัดพระวิหารที่เหมาะสมสำหรับการลงทุน คือ มีที่ตั้งใกล้ไทย
และ สปป.ลาว สามารถขยายธุรกิจไปยังสองประเทศได้ มีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังราชธานีพนมเปญ
มีแหล่งน้ำ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ มีแรงงาน มีแร่เหล็กและโลหะจำนวนมาก
มีพื้นที่สมบูรณ์เหมาะสำหรับการผลิตทางการเกษตรเพื่อการค้าขนาดใหญ่ และทางจังหวัดส่งเสริม
การลงทุนด้านเกษตร-อุตสาหกรรม และโรงผลิตเหล็ก

3. การพัฒนาชนบทด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตรและการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุดรรัมย์ และจังหวัดพระวิหาร

ด้านสาธารณสุข และการเกษตร เป็นอีกเป้าหมายของรัฐบาลกัมพูชาในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทเพื่อลดความยากจน มีการเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำ
ที่ปลอดภัยและการสุขาภิบาลที่ดี รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขอนามัย อันจะส่งผลให้มี
สุขภาพที่ดีขึ้น มีสภาวะแวดล้อมที่มีสุขอนามัยที่ดี ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ซึ่งเป็น
การบูรณาการระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้องและสภาตำบล จังหวัด และประชาชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วม
มากขึ้นทั้งด้านการวางแผนและเสนอความต้องการต่อรัฐ

ทั้งนี้ตามแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติของกัมพูชาด้านการจัดการน้ำให้กับชนบท
การสุขาภิบาลและสุขลักษณะ ปี พ.ศ.2554 – 2568 ระบุว่า ชาวกัมพูชาทุกคนในชนบทจะต้องเข้าถึง
การมีน้ำสะอาดและปลอดภัยรวมทั้งการบริการด้านสาธารณสุขและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการ
สุขาภิบาลภายในปี พ.ศ.2568 เพื่อประกันความมั่นคงทางอาหาร กิจกรรมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต
ที่เหมาะสม และรับประกันแหล่งน้ำกับสภาพแวดล้อมจากสารพิษ ซึ่งจะกระจายการปฏิบัติจาก
ศูนย์กลางไปสู่ชนบท มีโครงการ แผนการดำเนินงาน และใช้กำลังคนในท้องถิ่นเข้าไปร่วมดำเนินงาน
เน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาล การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวชนบทด้านสุขศึกษา
สุขอนามัยและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังระบุว่า จากการสำรวจปัญหาด้านการจัดการแหล่งน้ำ
และสุขาภิบาล จะต้องมีการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ
เพิ่มขึ้น และเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ต้องรับทราบบทบาทความรับผิดชอบของตนให้ชัดเจน และยัง
ขาดบุคลากรและหน่วยงานที่มีความรู้ ภาคเอกชนในท้องถิ่นที่จะเข้าไปลงทุนในการจัดการมีจำกัด
ระบบฐานข้อมูลในการจัดการของรัฐและหน่วยที่เกี่ยวข้องยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้การ
ติดตามความคืบหน้าของการจัดการเป็นไปได้ด้วยความลำบาก และราษฎรในพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ
เพราะความยากจน ไม่เห็นความสำคัญของการมีสุขาภิบาลและสุขอนามัยที่ดี และบางส่วนไม่มีเวลา
ในการเข้าร่วมดำเนินงานเนื่องจากต้องทำนาทำไร่เลี้ยงชีพ

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจของกรมสุขภาพกัมพูชาปี พ.ศ.2553 แสดงผลโดยรวมว่า ราษฎรชนบทร้อยละ 24 มีการพัฒนาสุขภาพดีขึ้น ร้อยละ 53 สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดี ร้อยละ 66 ยังถ่ายอุจจาระในพื้นที่ต่างๆ

3.1 การพัฒนาด้านสาธารณสุขและการเกษตรในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

มีองค์กร /หน่วยงานของต่างชาติหลายองค์กร/หน่วยงาน ได้จัดทำโครงการช่วยเหลือต่อกัมพูชาหลายโครงการ เน้นการพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร โดยช่วยเหลือพัฒนาการเกษตร แหล่งน้ำ การสุขภาพ โภชนาการ และการดูแลสุขภาพแม่และเด็กอย่างต่อเนื่อง เช่น

โครงการ Improving food for security and market linkages for smallholders' (MALIS) ดำเนินงานในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ทั้งด้านสาธารณสุข และการเกษตร ซึ่งทั้งสองจังหวัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่ยากจนที่สุดของประเทศ โดยมี องค์กรอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) สนับสนุน ซึ่งข้อมูลจาก Newsletter n.3 December 2012 ของ FAO แสดงผลสำรวจวิจัยด้านโภชนาการ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2555 ในพื้นที่อำเภอสำโรง และอำเภอบันเตีย ออมปิล จังหวัดอุดรธานี และอำเภอกุเลน อำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร จากการสุ่มสัมภาษณ์คนในหมู่บ้านเป้าหมายรวม 1,032 ราย รวมทั้งพ่อแม่ของเด็กอายุต่ำกว่า 24 เดือน ปรากฏว่า ร้อยละ 70 รายได้หลักมาจากการขายพืชผลการเกษตร อีกร้อยละ 34.3 ขายแรงงาน ร้อยละ 93 เป็นเจ้าของที่ดินขนาด 2 เฮกตาร์ ร้อยละ 69.4 ทำสวนภายในบริเวณบ้านปลูกผักและผลไม้ ส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในบ้าน และ ร้อยละ 90 เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นไก่นอกนั้นเป็นหมู และวัว ร้อยละ 74 มีไฟฟ้าใช้ และร้อยละ 85 น้ำดื่มใช้น้ำฝนที่เก็บกักไว้ในบ่อน้ำ ตัวชี้วัดความร่ำรวยของแต่ละครอบครัว คำนวณจากทรัพย์สินในบ้าน จำนวนที่ดินถือครอง แหล่งน้ำดื่ม สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ วัสดุพื้นบ้าน และจำนวนสมาชิกในบ้าน ผลการสำรวจ ชุมชนในตำบลของจังหวัดอุดรธานี มีฐานะดีกว่าในจังหวัดพระวิหาร

ร้อยละ 85 ใช้เวลาเดินทางไปยังศูนย์อนามัยน้อยกว่า 1 ชั่วโมง และผู้ที่เป็แม่ ร้อยละ 80 เดินทางไปยังศูนย์อนามัยเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อเป็นไข้ หรือโรคท้องร่วง หรือมีอาการไอ เด็ก ร้อยละ80 ได้รับนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 เดือน เด็กอายุ 6 – 23 เดือนกว่าครึ่งได้รับสารอาหารไม่พอเพียง เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ได้รับไม่เพียงพอในแต่ละวัน เด็กทั้งหมดทานอาหารที่ทำจากพืชชนิดเมล็ด ข้าว ธัญญาพืช และ มัน มีเด็กเตี้ยประมาณร้อยละ 25 และน้ำหนักไม่ถึงเกณฑ์ประมาณร้อยละ 22 และ ร้อยละ 61 ของเด็กอายุ 3 – 23 เดือนเป็นโรคโลหิตจาง

การดำเนินงานตามโครงการ MALIS ซึ่งเป็นโครงการตัวอย่างในการพัฒนา ด้านสุขภาพ สุขศึกษา การบริการแหล่งน้ำ และการพัฒนาการเกษตร อยู่ภายใต้การสนับสนุนและความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ได้แก่ FAO EU Malteser International (หน่วยงานช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและโครงการพัฒนาของสาธารณรัฐมอลตา) สำนักงานจังหวัดของกัมพูชา และRural

Community and Environment Development Organization (RCEDO) และ the Community-based Integrated Development Organization (CIDO) โดย RCEDO และ CIDO เป็นองค์กรเอกชนของกัมพูชาทำงานช่วยเหลือพัฒนาชนบทในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา อาทิ ในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ผลการดำเนินโครงการได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

กัมพูชาเป็นหนึ่งใน 36 ประเทศ ที่มีปัญหาอย่างสูงด้านโภชนาการในเด็ก และเป็นภาระหนักประการหนึ่งของรัฐบาลกัมพูชา โครงการ MALIS จึงพยายามสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านโภชนาการ โดยได้รับเงินช่วยเหลือจากสหภาพยุโรปและเมืองครุฑภาคเอกชนร่วมดำเนินการกับรัฐบาลกัมพูชาในจังหวัดอุดรธานี และยังมีโครงการช่วยเหลือจาก FAO เช่น เมื่อปี พ.ศ.2555 เข้าไปให้ความรู้ด้านโภชนาการ การศึกษาและส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการให้อาหารแม่และเด็ก คนในครอบครัว รวมทั้งการประกอบอาหาร การใช้น้ำที่สะอาด เว็บไซต์ของ FAO ได้เสนอรายงานการประชุมโลกเกี่ยวกับการให้นมมารดา ที่กรุงนิวเดลี อินเดีย เมื่อวันที่ 6 – 9 ธันวาคม พ.ศ.2555 เขียนโดย Ellen Muehlhoff ประจำกองคุ้มครองด้านผู้บริโภคและการโภชนาการ ของ FAO ซึ่งให้ความสำคัญต่ออาหารท้องถิ่นและอาหารพื้นเมือง ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการมีส่วนร่วมของโภชนาการเด็ก โดยส่งเสริมการใช้ส่วนประกอบอาหารที่มีคุณค่ามากขึ้น เช่น เนื้อสัตว์ ปลา เมล็ดถั่ว ไข่ ข้าว ผัก น้ำมัน ผสมรวมกัน

ภาพที่ 3-1 อาหารที่ให้เด็ก เป็นข้าวผสมเกลือ ก่อนที่โครงการจะเข้าไปแนะนำ

ภาพที่ 3-2 อาหารที่ประกอบใหม่หลังจากได้รับคำแนะนำจากโครงการ

ภาพที่ 3-3 การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก

ด้านการพัฒนาการเกษตร โครงการ MALIS ได้เปิดโรงเรียนธุรกิจชาวนา (Farmer Business School) และโรงเรียนชาวนา (Farmer School) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาการเกษตร ให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและหลากหลาย รู้จักการทำธุรกิจขนาดเล็ก การขยายตลาดการค้า เช่น เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2557 มีพิธีปิดการอบรมหลักสูตรโรงเรียนธุรกิจชาวนาที่จัดอบรมเกษตรกร ในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร

ภาพที่ 3-4 พิธีปิดการอบรมหลักสูตรโรงเรียนธุรกิจชาวนาในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือจัดทำโครงการด้านการพัฒนาการเกษตร สุขาภิบาลและการโภชนาการ ในพื้นที่อำเภอสำโรงและอำเภอบันเตีย ออมปิล จังหวัดอุดรธานี เช่น CIDO องค์กรเอกชนในท้องถิ่นของกัมพูชา ด้วยการสนับสนุนขององค์กร ZOA ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนของเนเธอร์แลนด์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรกัมพูชา ทั้งนี้ CIDO ได้จัดทำโครงการช่วยเหลือในพื้นที่ด้านการเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ด้วยการทำนาไร่สวนตัวอย่าง และจัดการบริการแก่ประชาชนในพื้นที่ให้เข้าถึงน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค

การดำเนินโครงการมีการปรึกษาหารือและวางแผนอย่างต่อเนื่องของผู้ร่วมสนับสนุนโครงการ เช่น เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2557 ตัวแทนจาก CIDO RCEDO KBA

(Khmer Buddhist Association) Malteser International and FAO ร่วมกับผู้แทนสำนักงานพัฒนาการเกษตรจังหวัดอุดรธานี ได้หารือกันที่สำนักงานจังหวัดอุดรธานี ซึ่งโครงการนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครัวเรือน ชุมชน จังหวัด รัฐบาล และผู้ให้ความช่วยเหลือโครงการ

ภาพที่ 3-5 การปรึกษาหารือและวางแผนอย่างต่อเนื่องของตัวแทนจาก FAO CIDO RCEDO KBA Malteser International และตัวแทนสำนักงานจังหวัด ที่สำนักงานจังหวัดอุดรธานี

ตัวอย่างภาพการพัฒนาการเกษตรตามโครงการเป็นแบบผสมผสาน เช่น การปลูกถั่วฝักยาว ผสมผสานกับแตงกวาในพื้นที่โครงการก่อสร้าง และ อำเภอบันเตีย ออมบิล จังหวัดอุดรธานี ขององค์กร CIDO เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2557

ภาพที่ 3-6 การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานของโครงการ

และเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 ครูโรงเรียนมัธยมและประถมในพื้นที่ก่อสร้างและอำเภอบันเตีย ออมบิล จำนวน 47 คน ได้เข้าเยี่ยมชมโครงการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์จำนวน 3 แห่ง ภายใต้การสนับสนุนของ CIDO มีการใช้ยาฆ่าแมลงทำด้วยสารชีวภาพและการปลูกพืชหมุนเวียนลดการพึ่งพาสารเคมีต่างๆ

ภาพที่ 3-7 การเยี่ยมชมโครงการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ ภายใต้การสนับสนุนของ CIDO

นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอบันเตีย ออมบิล กลุ่มเกษตรกรชุมชน 3 กลุ่ม ในพื้นที่ Koak Mon, Taham, Koak A'loak ซึ่งจัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 โดยการสนับสนุนเงินช่วยเหลือการดำเนินงานของกลุ่มโดยทูตธุรกิจเนเธอร์แลนด์ของ ZOA ประจำกัมพูชา สหภาพยุโรป และองค์การเอกชน Malteser International ของสาธารณรัฐมอลตา รวมทั้งโครงการ MALIS และ CIDO ได้มีวางแผนงานร่วมกันในอนาคต เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2558 เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีสมาชิกมากกว่า 500 คน

ทั้งนี้ผลการดำเนินการหลายโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก ZOA และ CIDO ในช่วงเวลา 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้ราษฎรชนบทยากจนในพื้นที่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชา กว่า 2,000 ครอบครัว มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มอย่างต่อเนื่องผ่านธุรกิจขนาดเล็ก ในการเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่ สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ และเพิ่มขีดความสามารถในการต่อสู้กับความหิวโหย

ภาพที่ 3-8 คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ ในการเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่

ภาพที่ 3-9 คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ ในการปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่

และเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2558 เป็นวันปิดการฝึกอบรมการเรียนรู้ของโครงการด้านปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมด้านวิชาชีพและโภชนาการของโครงการ มีนักเรียนประกอบด้วย เกษตรกร ครู และ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น รวมกว่า 100 คน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านการเกษตร การจัดการน้ำ และโภชนาการในพื้นที่ตัวอย่างซึ่งอยู่ห่างจากกรุงสำโรง จังหวัดอุดรธานี ประมาณ 5 กิโลเมตร

ภาพที่ 3-10 การฝึกอบรมการเรียนรู้ของโครงการด้านปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์

CIDO ยังได้จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และรับผลิตผลไปจำหน่ายโดยหวังว่าจะได้ผลผลิตข้าวในปี พ.ศ.2557 ถึง 5,000 กิโลกรัม และสนับสนุนการปลูกพืชผักอินทรีย์ ด้วย

นอกจากนั้นเมื่อปี พ.ศ.2557 มีโครงการสอนการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์แก่ครูและนักเรียนภายใต้การสนับสนุนการเงินโดย Green Shoots Foundation ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนของอังกฤษ โครงการนี้ชื่อว่า ASPUS (Agricultural Skills for Public Schools) โดยทำงานร่วมกับ CIDO ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา

ภาพที่ 3-11 เกษตรกร และนักเรียนกำลังเรียนรู้วิธีทำยาฆ่าแมลงด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

Green Shoots Foundation ยังทำงานร่วมกับองค์กรเอกชนผู้สนับสนุนรายอื่นๆ คือ Pilot Enfants du Mékong - Officiel, Children of the Mekong และ CIDO ทำให้ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีวิชาชีพ และมีอาหารที่ดีต่อสุขภาพ และเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 เว็บไซต์ของ Green Shoots Foundation ได้กล่าวถึงการจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวใน 42 โรงเรียน โดยทำแปลงสวนตัวอย่างในการปลูกพืชผัก ผลไม้ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และเว็บไซต์ของ Green Shoots Foundation ได้ประกาศหาผู้สมัครร่วมโครงการก่อสร้างสระเก็บน้ำชุมชนรวม 22 แห่ง ในพื้นที่สองอำเภอดังกล่าว (กำหนดเริ่มโครงการวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558)

ส่วนการช่วยเหลือในการเข้าถึงแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทูตธุรกิจเนเธอร์แลนด์ของ ZOA ได้สนับสนุนเงินช่วยเหลือสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ และประตูปรับน้ำที่บ้าน Khnach Reusei ซึ่งราษฎรกว่า 200 ครอบครัว ได้รับประโยชน์จากการจัดการน้ำด้านชลประทาน ที่ส่งน้ำตามท่อไปยังครัวเรือนและพืชสวนไร่นา

ภาพที่ 3-12 การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ และประตูปรับน้ำเพื่อส่งน้ำตามท่อไปยังครัวเรือน

และทูตธุรกิจเนเธอร์แลนด์ของ ZOA ยังสนับสนุนการเงินช่วยเหลือโครงการชลประทาน น้ำ และสุขาภิบาล แก่ครอบครัวมากกว่า 2,000 ครอบครัว ใน 18 หมู่บ้านของกรุงสำโรง และ อำเภอบันเตีย ออมปิล จังหวัดอุดรธานี ทำให้มีน้ำใช้เพื่อบริโภคและการเกษตร

ภาพที่ 3-13 การช่วยเหลือโครงการชลประทาน น้ำ และสุขาภิบาล จังหวัดอุดรธานี

นอกจาก ZOA และ CIDO แล้ว ยังมีความช่วยเหลือจาก The Australian Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT) อีกโครงการหนึ่งเมื่อปี พ.ศ.2550 ที่ให้ความช่วยเหลือด้านน้ำ สุขาภิบาลและสุขอนามัยแก่นักเรียนในโรงเรียน Prey จังหวัดอุดรธานี

ทั้งนี้ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร เป็นจังหวัดชายแดนอยู่ห่างไกล มีความยากจนและอยู่ในอันดับต่ำที่สุดของหลายจังหวัดทั่วประเทศที่ต้องมีการพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะภาคการเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของชาชนบทส่วนใหญ่ทั่วประเทศ ปัญหาคือขาดการลงทุน ผลผลิตต่ำทั้งการเกษตร ปศุสัตว์และการประมง ขาดเมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพ ปุ๋ย การปกป้องพืช ขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดโครงสร้างพื้นฐานและโภชนาการไม่ดี การพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อเป็นสินค้า การขาดการจัดการด้านน้ำ เพื่อให้ชาชนบทและเกษตรกรเข้าถึงการบริการของรัฐและท้องถิ่น รวมทั้งสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ เช่น ไฟฟ้า ถนน และการจัดหาตลาดการค้านอกหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหลายพื้นที่ในสองจังหวัดได้รับการพัฒนาจากโครงการลักษณะดังกล่าวหลายโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยโครงการต่างๆได้มีการประเมินผลของโครงการ ปรากฏผลในภาพรวมเป็นที่น่าพอใจ แต่รายงานงานการประเมินผลให้ความเห็นว่า ยังต้องพัฒนาต่อไป และปรับปรุงแก้ไขจากบทเรียนที่ดำเนินโครงการต่างๆ

3.2 การพัฒนาด้านสาธารณสุขและการเกษตรในจังหวัดพระวิหาร

ในจังหวัดพระวิหาร รัฐบาลกัมพูชาและองค์กรต่างประเทศได้ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาด้านสาธารณสุขและการเกษตรอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับในจังหวัดอุดรธานี สำหรับด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลชื่อว่า 16 Makara เป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด มีแพทย์และอุปกรณ์ทันสมัย ให้การรักษาฟรีแก่คนยากจน ได้งบประมาณสนับสนุนจาก The Health Equity Fund (HEF) ซึ่งให้การสนับสนุนศูนย์อนามัยแห่งอื่นๆ ด้วย เมื่อปี พ.ศ.2556 ประชาชนยากจนร้อยละ 78 ทั่วประเทศได้รับการช่วยเหลือจาก The Health Equity Fund ส่วนการก่อสร้างโรงพยาบาล และการดำเนินการของ 16 Makara ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก The World Bank, Australian Agency for international Development, Department for international Development และ

UINICEF ซึ่งเป็นการสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขของรัฐบาลกัมพูชาปี พ.ศ.2551 - 2558 (the government's 2008-2015 health strategic plan) เพื่อปรับปรุงและให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะเด็ก สตรีและคนยากจน

อนึ่ง The World Bank ยังช่วยเหลือคนยากจนในกัมพูชา ผ่านโครงการ The First and Second Health Sector Support Project โครงการนี้ได้สนับสนุนการก่อสร้างศูนย์สุขภาพจำนวน 111 แห่ง สถานีอนามัย 5 แห่ง ศูนย์ฝึกอบรมทางการแพทย์ในภูมิภาค 2 แห่ง ช่วยปรับปรุงการทำคลอดเร่งด่วนใน 34 อำเภอ และโรงพยาบาลประจำจังหวัดหลายแห่ง และสถานีอนามัยอีกประมาณ 280 แห่ง ได้รับการปรับปรุงด้านคุณภาพของน้ำ การสุขาภิบาล และ ไฟฟ้า

ด้านการพัฒนาโภชนาการ เว็บไซต์ MALIS 2nd Newsletter 2013 ได้เสนอรายงานผลการสำรวจ ด้านโภชนาการของโครงการแนะนำส่งเสริมในการให้อาหาร และการพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร (The Improved Food Security and Complementary Feeding Counseling (IMCF) project ปี ค.ศ.2012) ในจังหวัดพระวิหารและจังหวัดอุดรมีชัย พื้นที่เป้าหมาย 46 หมู่บ้านจำนวน 23 ครัวเรือน ในแต่ละหมู่บ้าน โดยแบบสอบถามผู้ดูแลเด็กจำนวน 1,078 ราย ผลการสำรวจเด็กอายุตั้งแต่ 6 เดือน – 23 เดือน พบว่า ขาดสารอาหาร มีน้ำหนักและส่วนสูงไม่ได้เกณฑ์มาตรฐาน มีโรคโลหิตจาง โดยพบในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี เป็นผลจากการขาดความรู้ด้านโภชนาการของมารดา และผู้ดูแลเด็ก และการไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ ราษฎรร้อยละ 80 ไม่มีการสุขาภิบาลที่ดี มีผู้อ่านหนังสือออกเพียงร้อยละ 46 โดยรวมทั้งสองจังหวัดมีสถานะด้านโภชนาการที่น่าเป็นห่วง และโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการสำรวจต่อในปี พ.ศ.2556 – 2557 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาด้านโภชนาการของกัมพูชาต่อไป

ภาพ 3-14 การสำรวจด้านโภชนาการของโครงการแนะนำส่งเสริมในการให้อาหาร และการพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร

ด้านการพัฒนาการเกษตร เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่างประเทศหลายโครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนยากจนในชนบท รวมถึงชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ เพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน เพิ่มรายได้

เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง มีการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าพัฒนาผลผลิตไปสู่การตลาด สร้างความมั่นคงทางอาหาร และรายได้จากรุ่นสู่รุ่นโดยให้ชุมชนทั้งราษฎรและสภาตำบล สภาอำเภอ มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆในโครงการและให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือในการวางแผนเชื่อมโยงการตลาด เช่น โครงการ Rural Livelihoods Improvement Project (RULIP) in Kratie, Preah Vihear and Ratanakiri (ในจังหวัดครอแจะ จังหวัดพระวิหารและจังหวัดรัตนคีรี ห้วงดำเนินการปี พ.ศ.2550 – 2557) สนับสนุนแผนงานและดูแลโดย The United Nations Office for Project Services (UNOPS) และงบประมาณจากกองทุนระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม (International Fund for Agricultural Development : IFAD) จำนวน 9.2 ล้านบาท วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน เป้าหมายคือชาวชนบทที่ยากจนมีที่ดินขนาดเล็กหรือไม่มีที่ดิน รวมถึงชาวกัมพูชาเผ่าต่างๆ และครอบครัวที่มีหัวหน้าเป็นผู้หญิงและมีเด็กหลายคน ใน 84 ตำบล 16 อำเภอ ของจังหวัดครอแจะ จังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดรัตนคีรี รวม 22,600 ครัวเรือน

บางโครงการมีการพัฒนาทั้งด้านการเกษตรและโภชนาการร่วมกัน เช่น โครงการ Improving food security and market linkages for smallholders หรือ MALIS ตามที่กล่าวมาแล้ว ดำเนินโครงการใน 5 อำเภอ ในจังหวัดอุดรมีชัยและ 4 อำเภอ ในจังหวัดพระวิหาร เริ่มโครงการเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ.2555 กำหนดแล้วเสร็จในเดือน มิถุนายน พ.ศ.2558 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหภาพยุโรป และเป็นการดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างกระทรวงเกษตร ป่าไม้และการประมง ของกัมพูชา กับ FAO และองค์กร NGOs ต่างๆ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร และ โภชนาการของครอบครัวชนบทซึ่งการดำรงชีวิตพึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลัก ปรับปรุงระบบการทำนา ช่วยเหลือจัดการด้านน้ำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ จัดการเรียนรู้รายได้ครัวเรือน และการประกอบอาหารในครัวเรือนเพื่อการโภชนาการที่ดีขึ้น โดยฝึกสอนกลุ่มสตรี เพื่อการโภชนาการสำหรับแม่และเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี นอกจากนั้นยังจัดตั้งโรงเรียนชาวนา และโรงเรียนธุรกิจชาวนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มผลผลิต มีการทำแปลงเกษตรตัวอย่าง การเรียนรู้การดำเนินงานให้เป็นธุรกิจ โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทของสตรีด้านการพัฒนาโภชนาการในครัวเรือนและการเกษตรและนำไปสอนให้แก่คนในชุมชนของตนต่อไป ซึ่งเกษตรกรจะกลับไปฝึกทดลองในพื้นที่ชุมชนของตนให้สนองตอบความต้องการของชุมชน แก้ปัญหาจริงและลดข้อจำกัดที่มีอยู่ในชุมชน สร้างผลผลิตสนองตอบความต้องการของตลาด และต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ ผู้รับบริการฝึกมีทั้งเจ้าหน้าที่ของกรมการเกษตรและกิจการผู้หญิงของจังหวัดอุดรมีชัย และจังหวัดพระวิหาร ร่วมกับเจ้าหน้าที่ NGOs ที่เข้าร่วมโครงการ และเกษตรกรในพื้นที่ แบ่งกลุ่มเข้ารับการอบรมและมีการประเมินผลการปฏิบัติ

ภาพ 3-15 การจัดตั้งโรงเรียนชานาและโรงเรียนธุรกิจชานา

นอกจากนั้นเว็บไซต์ของ UNDP เมื่อปี พ.ศ.2557 ได้รายงานเกี่ยวกับการจัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาแหล่งน้ำและการเกษตร ในพื้นที่ชนบทของจังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดกรอแจะ ซึ่งโครงการนี้มีชื่อว่า The project – Promoting Climate Resilient Water Management and Agricultural Practices in Rural Cambodia ตอบสนองโครงการปฏิบัติการของรัฐบาลกัมพูชาในการปรับตัว เข้ากับสภาพภูมิอากาศ (Cambodia’s National Adaptation Programme of Action to Climate Change หรือ NAPA) ตามความร่วมมือกับสหประชาชาติ ซึ่งมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และรัฐบาลกัมพูชากับผู้ให้ความช่วยเหลืออีกหลายราย

โครงการนี้ มีการจัดการระบบชลประทาน แหล่งน้ำสะอาดและทางเลือกการเกษตรโดยรัฐบาลกัมพูชาใช้วิธีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทั้งแผนงานและงบประมาณดำเนินงานโดยคณะกรรมการแผนงานและงบประมาณตำบล สภาพตำบลและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำของตำบล เป้าหมายดำเนินงานในพื้นที่อำเภอจอมกระสาน และอำเภอกุเลน จังหวัดพระวิหาร และอำเภอจิต โบเรีย และอำเภอซอมโบ จังหวัดกรอแจะ เริ่มต้นโครงการเมื่อเดือน กันยายน พ.ศ.2556 กำหนดเสร็จสิ้นในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2558

ผลการดำเนินงานของโครงการในปี พ.ศ.2557 สามารถเข้าถึงการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกและอื่นๆ ชาวชนบทใน 4 ตำบลของสองจังหวัด รวม 13,581 คน (เป็นหญิงร้อยละ 51) ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ มีการติดตั้ง Solar Pump 54 แห่ง สร้างบ่อน้ำที่ใช้ปั้มน้ำ 102 แห่ง ระบบชลประทาน 5 แห่ง สระเก็บน้ำชุมชน 5 แห่ง ประชาชนในพื้นที่โครงการร้อยละ 50 ทำสวน และมีรายได้ 7.5 - 12.5 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อวัน จากการขายผักส่งตลาดในชุมชน และประเมินว่า 18,019 ครัวเรือน ใน 80 หมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลด้านสภาพภูมิอากาศและการเรียนรู้ในการปรับตัว

มีการจัดตั้งกองทุนกลุ่มเกษตรกรชุมชน 41 กลุ่ม และกลุ่มเกษตรกรพันธุ์พืช 18 กลุ่ม จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ แลกเปลี่ยนวิชาการเกษตร 2 แห่ง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ ที่เปลี่ยนแปลง การเกษตรแบบผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ การจัดการแหล่งทุน การจัดการน้ำ กระบวนการผลิตอาหาร การแจ้งเตือนสภาพอากาศ การวิเคราะห์ดิน และการปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งนี้ในปี พ.ศ.2558 โครงการจะดำเนินแผนงานอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดโครงการ

ในจังหวัดพระวิหาร มีตัวอย่างการดำเนินงานตามโครงการที่ได้ผลดี เช่น ครอบครัวนาย Tum Heng ในตำบลตีกรอฮอม อำเภอจอมกระสาน เป็นหนึ่งในหลายครอบครัวที่ เข้าร่วมโครงการของ UNDP's NAPA Follow – Up Project สนับสนุนโดย UNDP ได้เรียนรู้ ด้านเทคนิคในการจัดการแหล่งเก็บน้ำ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการเพาะปลูกพืช หลากหลาย และด้านสุขอนามัย ซึ่งทำให้ชาวชนบทในพื้นที่สามารถเพาะปลูกพืชผล เลี้ยงสัตว์ มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครอบครัวของนาย Tum Heng เหมือนชาวชนบทอื่นๆ เคยทำนาเพียง อย่างเดียว และไม่สามารถทำได้ในฤดูแล้ง ต่อมาเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ได้ปรับพื้นดินบริเวณบ้านทำสวน พืชผักอื่นๆ ทดแทนและการเรียนรู้จากโครงการ ทำให้สามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ในเนื้อที่ 1 เฮกตาร์ ส่วนใหญ่เป็นอ้อย ที่เหลือเป็นกล้วยหอม และได้ผลผลิตมากกว่าจะเก็บไว้บริโภคภายในครอบครัว และใน พื้นที่อื่นๆ มีชาวนาหันไปทำการทำเกษตรผสมผสานมากขึ้น

ครอบครัวนาย Tum Heng เป็นตัวอย่างล่าสุดของการปรับตัวให้เข้ากับ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ โดยเลี้ยงวัว 15 ตัว และกำลังปลูกพืชอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ถั่วฝักยาว พริกทอง แตงกวา กะหล่ำปลี พริกไทย ซึ่งพืชเหล่านี้ต้องการน้ำแต่ไม่มากเท่า ข้าว สามารถปลูกได้ 2 – 3 ครั้งใน 1 ปี และเพิ่มรายได้ รวมทั้งการนำข้าวมาใช้เพื่อเป็นเชื้อเพลิงมีเทน สำหรับใช้ทำอาหาร โดยส่งผ่านท่อ พลาสติกจากบ่อมีเทนในพื้นที่บริเวณบ้าน มายังเตาแก๊สที่ได้รับจาก โครงการและยังนำก๊าซมีเทนมาเป็นเชื้อเพลิงใส่ตะเกียงส่องสว่างตอนกลางคืน ซึ่งในห้วง 2 ปีที่ผ่านมา สามารถขายผลิตผลเก็บเงินได้เพิ่มขึ้นถึง 2,100 ดอลลาร์สหรัฐฯ ไปซื้อจักรยานยนต์ให้ลูกชายไป โรงเรียน และไม่ต้องซื้อผักจากตลาดอีก

ต่อมานาง Kuy Samoeun ภรรยา ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขัน ชวนาตัวอย่างของกัมพูชาใน 24 จังหวัด จากรัฐบาลเมื่อปี พ.ศ.2557 และกลายเป็นผู้ส่งผักเกษตรอินทรีย์ แก่ตลาดและฝึกสอนการเกษตรแบบผสมผสานแก่ชาวชนบทในพื้นที่ และนาง Kuy Samoeun ได้เคย มาเรียนรู้ด้านการทำการเกษตรในไทย 2 ครั้ง

ภาพ 3-16 นาง Kuy Samoeun กำลังรดน้ำพืชผักในสวนบริเวณบ้าน จังหวัดพระวิหาร

ภาพ 3-17 การใช้พลาสติกคลุมเมล็ดผักที่เริ่มปลูกในสวนเพื่อรักษาความชุ่มชื้นไว้ และเป็นการประหยัดน้ำ

ภาพ 3-18 การผสมขี้วัวในบ่อเพื่อทำให้เกิดก๊าซมีเทนไว้ใช้ทำอาหาร

ภาพ 3-19 การสอนเพื่อนบ้านให้ทำยาฆ่าแมลงจากสารอินทรีย์ชีวภาพโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

นอกจากนี้ นางสาว Roun Mach อายุ 48 ปี เข้าร่วมโครงการของ UNDP (NAPA Follow-up Project) สนับสนุนโดยกรมกิจการต่างประเทศ การค้าและการพัฒนาของแคนาดา (Foreign Affairs, Trade and Development Canada) เมื่อปี พ.ศ.2557 ทำให้มีน้ำใช้รดน้ำต้นไม้ในสวน มีรายได้ 20,000 เรียล ทุกวัน จากการขายใบมีนทร์เพียงอย่างเดียวที่ปลูกไว้หลายชนิดให้ตลาดท้องถิ่น นอกเหนือจากการขายพืชผักอื่นๆ เธอยังเป็นผู้ส่งผักเกษตรอินทรีย์ให้ตลาดท้องถิ่นอีกด้วย

ภาพ 3-20 นางสาว Roun Mach เข้าร่วมโครงการของ UNDP (NAPA Follow-up Project)

ขณะที่ นายนวน ชุน ชาวนาซึ่งเข้าร่วมโครงการ สามารถเลี้ยงหมูในบริเวณ หลังบ้าน โดยมีน้ำใช้จากการช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐบาลสวีเดนช่วยให้เขาเลี้ยงหมู และ ปลูกพืชผักเพื่อเลี้ยงชีพได้ (ภาพจากเว็บไซต์ UNDP เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2557)

ภาพ 3-21 นายนวน ชุน ชาวนา เลี้ยงหมูในบริเวณหลังบ้าน

กล่าวโดยสรุป โครงการพัฒนาชนบทด้านการเกษตร สาธารณสุข และการจัดการแหล่งน้ำที่กล่าวมาแล้ว ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ได้มุ่งเป้าไปสู่เกษตรกรและชาวชนบททั่วไปที่อยู่ห่างไกลและยากจนเหมือนเช่นในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ รวมทั้งการพัฒนาความเป็นอยู่ของแม่และเด็ก เพื่อให้มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิต มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสุขอนามัยและโภชนาการดีขึ้น มีการปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งยังเป็นปัญหาท้าทายของรัฐบาลกัมพูชาและจังหวัดในการปรับแผนงานให้ตรงกับความต้องการและสภาพที่แท้จริงในท้องถิ่น

3.3 การพัฒนาทางการศึกษาในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร

รัฐบาลกัมพูชาได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาปี ค.ศ.2014-2018 (Education Strategic Plan 2014-2018) ซึ่งต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การศึกษาปี ค.ศ.2009 -2013 เพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ และยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล ซึ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความรู้และความชำนาญด้านต่างๆของประชาชน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชาติที่คนทุกวัยต้องได้รับบริการด้านความรู้ในระดับมาตรฐานสูงเพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงาน โดยตั้งเป้าหมายให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ สำหรับแผนยุทธศาสตร์การศึกษาปี ค.ศ.2014-2018 เน้นการพัฒนาใน 7 ด้าน คือ 1) การศึกษาก่อนวัยเรียน 2) ระดับประถมศึกษา 3) ระดับมัธยมศึกษาและด้านเทคนิค 4) การศึกษาระดับสูง 5) การศึกษานอกระบบ 6) การพัฒนาเยาวชน และ 7) การศึกษาด้านกายภาพและกีฬา ตลอดจนพัฒนาครู และเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาและผู้บริหารเพื่อตอบสนองกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และสร้างความเข้มแข็งในความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ชุมชน ผู้ปกครอง หุ้นส่วนพัฒนา และองค์กรเอกชนต่างๆ

ระบบการศึกษาของกัมพูชาแบ่งเป็น การศึกษาก่อนประถมศึกษา 3 ปี ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และระดับอุดมศึกษา 4 – 7 ปี ส่วนการจัดการศึกษาด้านอาชีวและเทคนิคจัดให้ตั้งแต่ 1 ปี ไปจนถึง 3 – 5 ปี การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา บางสถาบันการศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสาธารณสุขหรือ

กระทรวงแรงงาน การจัดการศึกษานอกระบบจะเน้นการฝึกทักษะให้กับประชาชน หน่วยงานจัดการศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ เยาวชน และการกีฬา

ปัญหาทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการขาดงบประมาณของประเทศที่ไม่สามารถกระจายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็วและบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อาทิ ด้านงบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือ เครื่องมือในการทดลองห้องแลป หรือ ฝึกวิชาชีพมีไม่เพียงพอ ตลอดจนหลักสูตรวิชาการที่ทันสมัย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนเพื่อให้เด็กเห็นความสำคัญของการมาเรียนหนังสือ นอกจากนี้ราษฎรส่วนใหญ่ของประเทศคือ ชาวนชนบที่มีความยากจน เด็กนักเรียนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันโดยเฉพาะระดับมัธยมต้นและไปช่วยพ่อแม่ทำนาหรือเพาะปลูก

พื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร เป็นสองใน 14 จังหวัด ที่ได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการ Education Sector Development Program III (ESDP III) เมื่อปลายปี 2012 ซึ่ง Asia Development Bank หรือ ADB ได้สนับสนุนงบประมาณการจัดทำโครงการเพื่อช่วยเหลือกัมพูชาแก้ปัญหาให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการศึกษาระดับมัธยมต้นและส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นฐานทางการศึกษา และความมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการได้สร้างโรงเรียนระดับมัธยมต้นแห่งใหม่และห้องเรียน ในพื้นที่ 11 จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ และ สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์การเรียน การสุขาภิบาล เช่น แหล่งน้ำดื่มสะอาด ห้องส้วมแยกชาย หญิง เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่ดีด้านสุขอนามัย มีการปรับปรุงหลักสูตรและช่วยเหลือฝึกอบรมครูด้านการเรียนการสอนให้ทันสมัย เพื่อส่งเสริมมูลค่าทางการศึกษา ตลอดจนการวิจัยประเมินผลโครงการสำหรับการจัดทำแผนการศึกษาต่อไป ซึ่งโครงการนี้ได้สิ้นสุดแล้ว

นอกจากการพัฒนาชนบทด้านสาธารณสุข การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว หลังจากความขัดแย้งกรณีปราสาทพระวิหาร จนเกิดการปะทะกันครั้งแรกเมื่อกลางปี พ.ศ.2551 เว็บไซต์ของกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา รายงานว่า สมเด็จจาฮุน เช่น นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้ให้นโยบายที่จะเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจตามหมู่บ้านแนวชายแดนทางภาคตะวันตกและภาคเหนือของกัมพูชา โดยจัดทำ โครงการพัฒนาและก่อสร้างหมู่บ้านใหม่ตามแนวชายแดนดังกล่าว เพื่อให้ทหาร ตำรวจและครอบครัวในพื้นที่อาศัยอยู่ ดังต่อไปนี้

โครงการพัฒนาและก่อสร้างหมู่บ้านแห่งใหม่ตามแนวชายแดนภาคตะวันตก และภาคเหนือของกัมพูชา

ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา ได้เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2552 สมเด็จฯ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้กล่าวในพิธีปิดการประชุมแห่งชาติว่าด้วย “ความมั่นคงด้านเสบียงและอาหาร” ในหัวข้อเรื่อง ระบบสวัสดิการสังคมในกัมพูชา โดย กล่าวถึงพื้นที่ตาม แนวชายแดนด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือว่า “เม็ดเงินประมาณ 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลงทุน ในโครงสร้างระบบถนน กัมพูชาต้องดำเนินการเพื่อเปลี่ยนสนามรบให้เป็นพื้นที่แห่งการพัฒนา ต้องสร้างระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้พร้อม เพื่อนำประชาชนไปอยู่อาศัยในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน สำหรับประชาชนที่บ้านถูกไฟไหม้จากการรบ และให้ใช้พื้นที่แห่งนั้นเพื่อการอนุรักษ์ปราสาทพระวิหาร” สมเด็จฯ ฮุน เซน ได้ให้นโยบายที่จะเปลี่ยนพื้นที่นั้นให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจโดยใช้ “การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ”

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2552 รัฐบาลกัมพูชา ได้ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการร่วม ระหว่างกระทรวงเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาและก่อตั้งที่อยู่อาศัยของประชาชนตามแนวชายแดน ทางด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือของประเทศ มีหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้กับรัฐบาล ในการจัดเตรียม และดำเนินนโยบายตามโครงการพัฒนาและก่อตั้งที่อยู่อาศัยของประชาชนตามแนวชายแดนทางภาค ตะวันตก และภาคเหนือพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และ จังหวัดพระวิหาร ในลักษณะเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงกัน

1. ลักษณะโครงการ

โครงการก่อตั้งหมู่บ้านตามแนวชายแดน กัมพูชา - ไทยแบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ในพื้นที่ จังหวัดพระวิหาร จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน 1,009 หลัง (5 พื้นที่) และ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 15 หมู่บ้าน 1,100 หลัง (13 พื้นที่) พร้อมโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงข่ายถนน โรงเรียน ศูนย์อนามัย วัด ตลาด แหล่งน้ำ ฯลฯ

ระยะที่ 2 ในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร สร้างเพิ่มเติมอีกจำนวน 1,234 หลัง และ จังหวัดอุดรธานี เพิ่มเติมอีกจำนวน 1,366 หลัง

- ผู้พักอาศัยคือ ครอบครัวทหาร ตำรวจ และ ประชาชนในพื้นที่ชายแดน
- จัดสรรที่ดินสำหรับสร้างบ้านพักอาศัยและที่ทำกิน พร้อมสร้างบ้านพัก(ทำด้วยไม้)

โดยรัฐเป็นผู้ออกแบบและก่อสร้างให้ทั้งหมด

- งบประมาณสำหรับดำเนินการมาจากงบประมาณแผ่นดิน และที่ได้รับจากการ ฌรณรงค์รับบริจาค โดยตอบแทนเป็นหนังสือขอบคุณในนามของ สมเด็จฯ ฮุน เซน

- ตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และคณะทำงานเพื่อดำเนิน โครงการเป็นการเฉพาะและดำเนินงานแบบบูรณาการ โดยมี กระทรวงพัฒนาชนบท เป็นหน่วย รับผิดชอบหลัก

2. วัตถุประสงค์ / เป้าหมายของโครงการ

เพื่อจัดสรรที่ดินและที่พักอาศัยให้แก่ครอบครัวทหาร ตำรวจ และราษฎรในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองจังหวัด ให้เข้าอยู่ในพื้นที่เดียวกันอย่างเหมาะสม ยกระดับคุณภาพชีวิต และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ ความมั่นคงทางสังคม เปลี่ยนพื้นที่ที่สนาทรบให้เป็นพื้นที่แห่งการพัฒนาและความร่วมมือ โดยจัดให้มีระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ

3. การดำเนินโครงการ

ประกอบด้วย การสร้างบ้านไม้คิลปะเขมรโบราณยกพื้นสูงขนาด 6.50 x 7.50 เมตร และไม้แปรรูปจำนวน 16 ลูกบาศก์เมตร/ หลัง มูลค่าการก่อสร้าง 3,700 ดอลลาร์สหรัฐ/หลัง การจัดสรรที่ดินทำการเกษตร และโครงสร้างพื้นฐานเช่นโครงข่ายถนน โรงเรียน ศูนย์อนามัย ศูนย์สุขภาพ แหล่งน้ำ เป็นต้น และให้ศูนย์ปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดแห่งชาติกัมพูชา (Cambodia Mine Action Centre : CMAC) เข้าไปเก็บกู้วัตถุระเบิดในพื้นที่ทั้งหมดของโครงการ

4. ผลการดำเนินโครงการ

ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2557 คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาและก่อตั้งที่อยู่อาศัยของประชาชนตามแนวชายแดนทางด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือของประเทศกัมพูชา ได้แถลงการณ์ผลการดำเนินโครงการก่อตั้งและพัฒนาหมู่บ้านครอบครัวทหารและตำรวจ ตามพื้นที่แนวชายแดนกัมพูชา-ไทย ในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร สรุปได้ว่า เพื่อให้สำเร็จตามแผนการและวิสัยทัศน์ของรัฐบาล ภายใต้การนำและอุดมการณ์ของ สมเด็จพระเจ้า ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา เพื่อเปลี่ยนพื้นที่แนวชายแดนที่เคยเป็นสนาทรบในอดีตให้เป็นพื้นที่แห่งการพัฒนา คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง ขอรายงานผลการดำเนินการ ณ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2557 ดังนี้

4.1 จังหวัดอุดรธานี

4.1.1 การสร้างบ้าน

เสร็จสิ้น จำนวน 1,160 หลัง การสร้างบ้านระยะที่ 1 เสร็จสิ้นเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ.2556 จำนวน 1,100 หลัง อยู่ใน 10 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3-1 การสร้างบ้านระยะที่ 1 จังหวัดอุดรธานี

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน/หลัง
1	บ้านตาเมื่อนแสนเจย อำเภอบันเตีย ออมปิล	222
2	บ้านโปเปลแสนเจย อำเภอดรเอียงปราสาท	200
3	บ้านเดโชทมอดอน อำเภอบันเตีย ออมปิล	40

4	บ้านสำโรงแสนเจย 2 กรุงสำโรง (อำเภอ)	168
5	บ้านสำโรงแสนเจย 1 กรุงสำโรง	50
6	บ้านแสนมโนรมย์ 1 อำเภอบันเตีย ออมปิล	84
7	บ้านแสนมโนรมย์ 2 อำเภอบันเตีย ออมปิล	110
8	บ้านตรอเปียงมะออมแสนเจย กรุงสำโรง	46
9	บ้านทวลสวายแสนเจย อำเภอฮัลลวง	50
10	บ้านปราสาทกรอฮอมแสนเจย อำเภอตรอเปียงปราสาท	130
รวม		1,100

ที่มา : รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนภาคตะวันตกและภาคเหนือ
กัมพูชา,พ.ศ.2557

การสร้างบ้านในระยะถัดไป คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง ร่วมกับการไฟฟ้ากัมพูชาได้ก่อสร้างบ้านจำนวน 60 หลัง ให้แก่ครอบครัวทหาร ที่ บ้านตาเมือนแสนเจย อำเภอบันเตีย ออมปิล จังหวัดอุดรธานีโดยเริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2557 และเสร็จสมบูรณ์เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2557

4.1.2 การก่อสร้างบ่อบาดาลและสระเก็บน้ำชุมชน

ก่อสร้างบ่อบาดาลจำนวน 68 บ่อ และสระเก็บน้ำชุมชนจำนวน 6 สระ ในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดน ดังนี้

ตารางที่ 3-2 การก่อสร้างบ่อบาดาลและสระเก็บน้ำชุมชน จังหวัดอุดรธานี

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนบ่อบาดาล	จำนวนสระน้ำ	หมายเหตุ
1	บ้านตาเมือนแสนเจย	18	-	
2	บ้านโปเปลแสนเจย	20	-	
3	บ้านแสนมโนรมย์ 2	1	-	
4	บ้านปราสาทกรอฮอมแสนเจย	8	-	
5	บ้านจันทร์กรอฮอมแสนเจย	2	-	ยังไม่มีข่าวสาร การสร้างบ้าน
6	สำโรงแสนเจย 1	-	2	
7	สำโรงแสนเจย 2	-	2	

8	ตรอเปียงมะออมแสนเจย	-	2	
9	เดโชโอดี้กเคียว	19	-	ยังไม่มีข่าวสาร การสร้างบ้าน
รวม		68 บ่อ	6 สระ	

ที่มา : รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนภาคตะวันตกและภาคเหนือ
กัมพูชา,พ.ศ.2557

4.1.3 การก่อสร้างศูนย์อนามัย/สถานีอนามัย

ก่อสร้างศูนย์อนามัยจำนวน 1,100 ศูนย์

4.1.4 การก่อสร้างโรงเรียน

บ้านเดโชทมอดอนจำนวน 1 หลัง บ้านตาเมื่อนแสนเจย จำนวน 1 หลัง

4.1.5 การสร้างศูนย์สุขภาพ

บ้านตาเมื่อนแสนเจย 1 แห่ง บ้านเดโชทมอดอน 1 แห่ง บ้านแสนมโนรมย์ 1
จำนวน 1 แห่ง บ้านโปเปลแสนเจย 1 แห่ง บ้านสำโรงแสนเจย 1 จำนวน 1 แห่ง และบ้านปราสาทกรออม
แสนเจย 1 แห่ง

4.1.6 การสร้างถนนในหมู่บ้าน

บ้านสำโรงแสนเจย 2 ความยาว 5.5 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น ความยาว
1.2 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น และความยาว 4.50 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น สร้างโดยสมเด็จเจ้า เจีย ซิม
ประธานวุฒิสภา ใช้งบประมาณของกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชา บ้านสำโรงแสนเจย 1 ความยาว
1.6 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น และ บ้านตวลสวายแสนเจย ความยาว 4 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น
สร้างโดยกองวิศวกรรม โดยใช้งบประมาณกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา

4.1.7 การพัฒนาหมู่บ้านแบบบูรณาการ

มอบกล้าพันธุ์ไม้ผล จำนวน 1,640 ต้น มอบพันธุ์พืชผัก จำนวน
61 กิโลกรัม มอบพันธุ์ปลา จำนวน 2,201 ตัว มอบพันธุ์ไก่ จำนวน 75 ตัว มอบอุปกรณ์ทางการเกษตร
จำนวน 80 ชุด (เสียม จอบ ยางครอบขนาด 200 เมตร และปุ๋ย)

4.2 จังหวัดพระวิหาร

4.2.1 การสร้างบ้าน

ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557 คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง ได้สร้างบ้านเสร็จสิ้น จำนวน 1,992 หลัง ตามแผน แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

การสร้างบ้านระยะที่ 1 จำนวน 1,009 หลัง ในระยะที่ 1 ได้สร้างบ้านให้ครอบครัวทหารและตำรวจ จำนวน 1,009 หลัง โดยเริ่มตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2552 และเสร็จสิ้นในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ในหมู่บ้านพัฒนาจำนวน 9 หมู่บ้าน

การสร้างบ้านระยะที่ 2 จำนวน 983 หลัง โดยสร้างเพิ่มเติมในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาระยะที่ 1 คือ บ้านแสนเจย และเพิ่มเติมในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาและหน่วยต่างๆ เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2555 และเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ดังนี้

ตารางที่ 3-3 การสร้างบ้านระยะที่ 2 จังหวัดพระวิหาร

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน/หลัง
1	บ้านแสนเจย	133
2	บ้านมรกตเดโชแสน	230
3	บ้านเดโชโอดี้กเคียว	336
4	บ้านจ้อมบ็อกแสนเจย	105
5	บ้านสุขแสนเจย	20
6	บ้านบารมีเดโชแสน	17
7	กองบัญชาการองครักษ์	
	- บ้านเปี้ยะสะแบก	43
	- ศูนย์พัฒนา	14
	- บ้านธรรมชาติสมเด็จเดโช	85
	รวม	983

ที่มา : รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนภาคตะวันตกและภาคเหนือ กัมพูชา, พ.ศ. 2557

4.2.2 การสร้างบ่อบาดาลและสระเก็บน้ำชุมชน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2557 เลขธิการคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพระวิหาร ได้สร้างบ่อบาดาลและสระเก็บน้ำ ดังนี้ บ่อบาดาล จำนวน 221 บ่อ (งบประมาณ IMF จำนวน 81 บ่อ และ งบประมาณรัฐบาล จำนวน 140 บ่อ) สระเก็บน้ำชุมชน ขนาด 40 X 50 X 3 เมตร จำนวน 5 สระ สระเก็บน้ำชุมชนขนาด 30 X 40 X 2.5 เมตร จำนวน 2 สระ สระเก็บน้ำในบ้านเรือนจำนวน 436 สระ (งบประมาณหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 418 สระ และ งบประมาณรัฐบาล โดยกระทรวงพัฒนาชนบท จำนวน 18 สระ) และ มอบโอน้ำจำนวน 288 ไบ

4.2.3 การสร้างศูนย์อนามัย

คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงฯ ได้สร้างศูนย์อนามัยในหมู่บ้านพัฒนา ดังนี้ สร้างศูนย์อนามัยจำนวน 1,820 แห่ง สร้างศูนย์สาธารณสุข จำนวน 2 แห่ง

4.2.4 การสร้างโรงเรียน

สร้างโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 14 แห่ง ในจำนวนนี้ 3 แห่ง สนับสนุนโดยสมเด็จพระเจ้า ฮุน เซน อีก 5 แห่งสนับสนุนโดยนายแปน สีมิน ผู้อำนวยการกรมศุลกากร อีก 6 แห่ง สร้างโดยกระทรวงศึกษาธิการ ยูเวนและกีฬา ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 3-4 การสร้างโรงเรียนใน จังหวัดพระวิหาร

ลำดับ	ที่ตั้ง	โรงเรียน/จำนวนหลัง
1	บ้านแสนรุ่งเรือง 1	1
2	บ้านแสนรุ่งเรือง 2	1
3	บ้านแสนรุ่งเรือง 3	1
4	บ้านแสนรุ่งเรือง 4	1
5	บ้านแสนรุ่งเรือง 5	1
6	บ้านแสนเดชะ	1
7	บ้านเดโชมรกต	1
8	บ้านแสนเจย	1
9	บ้านเดโชเบาะสะเบา	1
10	บ้านมรกตเดโชแสน	2 (ประถม 1, อนุบาล 1)
11	บ้านเมอเตียลวง	1
12	บ้านบารมีเดโช	1
13	บ้านเดโชโอดักเคียว	1

รวม	14 หลัง
-----	---------

ที่มา : รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนภาคตะวันตกและภาคเหนือ
กัมพูชา,พ.ศ.2557

4.2.5 การสร้างศูนย์สุขภาพ

สร้างโดยกระทรวงสุขภาพภิบาล มีจำนวน 4 แห่ง ดังนี้
บ้านแสนรุ่งเรือง 1 แห่ง บ้านแสนเดชะ 1 แห่ง บ้านเดโชมรกต 1 แห่ง และ บ้านเดโชเบาะสะเบา 1 แห่ง

4.2.6 การสร้างถนนในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนา

สร้างถนนชุมชน จำนวน 5 แห่ง ความยาวรวม 860 เมตร
สร้างถนนลูกรัง ความยาว 10 กิโลเมตร จำนวน 1 เส้น (จาก ตรอเปียงซองแก ถึง เบาะสะเบา) และ
สร้างถนนลูกรัง ความยาว 213 เมตร จำนวน 1 เส้น (บ้านมรกตเดโชแสน)

4.2.7 การสร้างหมู่บ้านแบบบูรณาการ

มอบต้นกล้าพันธุ์ไม้ผล จำนวน 15,327 ต้น มอบพันธุ์ไก่ จำนวน
4,309 ตัว มอบพันธุ์ปลา จำนวน 213,000 ตัว และ มอบพันธุ์พืชผัก จำนวน 1,193.99 กิโลกรัม

อนึ่ง ในการดำเนินโครงการ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และศูนย์อนามัย และให้เอาใจใส่ในการแก้ปัญหาทำลายทุนระเบิดและยุทธภัณฑ์ที่ยังไม่ปะทุในพื้นที่ก่อตั้ง
ที่อยู่อาศัย (ดำเนินงานมาแล้วจำนวนหนึ่ง) ตลอดจนที่ดินทำกิน ซึ่งกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา
รับนโยบายให้มีการก่อสร้างโรงเรียน ศูนย์อนามัย และ ถนน ตามหมู่บ้านแต่ละแห่ง ทั้งนี้ คณะกรรมการ
ร่วมระหว่างกระทรวง ยังมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2552 ให้มีการศึกษาและแสวงความ
ร่วมมือจากเอกชนและองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล เพื่อลงทุนหรือช่วยเหลือด้านสุขอนามัยและน้ำสะอาด
โดยการสร้างห้องส้วม โถง หรือแท็งก์เก็บน้ำฝนในราคาที่เหมาะสม ส่วนบ้านแต่ละหลังจะต้องมี ส้วม 1
ห้อง และ โถงน้ำขนาดใหญ่ 1 โถง

5. สรุปการดำเนินโครงการ ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร

กำหนดเป้าหมาย รวม 4,709 หลัง แบ่งเป็น ในจังหวัดพระวิหาร 2,243 หลัง
(ใน 9 หมู่บ้าน) จังหวัดอุดรธานี 2,466 หลัง (ใน 15 หมู่บ้าน) ผลการดำเนินการ ดังนี้
(สภาพเมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2557)

- จังหวัดอุดรธานี ก่อสร้างแล้วเสร็จ จำนวน 1,160 หลัง ใน 10 หมู่บ้าน

- จังหวัดพระวิหาร ก่อสร้างแล้วเสร็จ จำนวน 1,992 หลัง ใน 9 หมู่บ้าน

และยังมีการก่อสร้างบ้านต่อไปเพิ่มเติม นอกจากนั้นในหมู่บ้านพัฒนาชายแดนตาม
โครงการในจังหวัดอุดรธานี มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ บ่อบาดาลจำนวน 68 บ่อ

สระเก็บน้ำชุมชนจำนวน 6 สระ ในพื้นที่ 9 หมู่บ้าน และสร้างส้วมสุขอนามัย 1,100 ห้อง โรงเรียน 2 แห่ง ศูนย์อนามัยอีก 6 แห่ง ส่วนหมู่บ้านพัฒนาชายแดนตามโครงการในจังหวัดพระวิหาร มีการก่อสร้าง บ่อบาดาลแล้วจำนวน 221 บ่อ สระเก็บน้ำชุมชน รวม 7 สระ จัดหาโอ่งน้ำให้ 288 ใบ สร้างสระน้ำ บริเวณบ้านเรือนจำนวน 436 สระ ส้วมสุขอนามัย 1,820 ห้อง ส้วมสาธารณะ 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาใน 13 หมู่บ้าน รวม 13 หลัง โรงเรียนชั้นอนุบาล 1 แห่ง และศูนย์อนามัย 4 แห่ง รวมทั้งมีการแจกจ่ายต้นกล้าพันธุ์ไม้ผล พันธุ์พืชผักและสัตว์เลี้ยง ได้แก่ ไก่ ปลา และอุปกรณ์ทางการเกษตร จำนวนหนึ่ง

ภาพที่ 3-22 ตัวอย่างบ้านของทหารในพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร (สภาพเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

ภาพที่ 3-23 ตัวอย่างบ้านของทหารในพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุดรธานี - จังหวัดพระวิหาร (สภาพเมื่อปี พ.ศ.2557)

ภาพที่ 3-24 สระเก็บน้ำในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหารด้านจังหวัดอุตรดิตถ์ ตรงข้ามจังหวัดสุรินทร์ (สภาพเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

ภาพที่ 3-25 นายเจีย โชะพารา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาชนบท ตรวจการก่อสร้างศูนย์สุขภาพเดโชมรกต อำเภोजอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร และโรงเรียนประถมศึกษาทมอโตน จังหวัดอุตรดิตถ์ (เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2555)

ภาพที่ 3-26 โรงเรียนประถมศึกษาทมอดิน จังหวัดอุดรรัมย์

เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2556 นายเจีย โชะพารา รว.กระทรวงพัฒนาชนบท ในฐานะประธานคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาตามแนวชายแดน ด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือของกัมพูชา เป็นประธานการประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี ที่อำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร และได้มอบแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานใน 2 ประเด็น คือ

1. ให้นำบ้านที่ได้ก่อสร้างแล้วเสร็จเรียบร้อย หมู่บ้านละ 2 หลัง ใช้เป็นโรงเรียนและโรงพยาบาล เป็นการชั่วคราว เพื่อบรรเทาความเดือนร้อนในเบื้องต้นสำหรับครอบครัวกำลังทหาร
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องทำการศึกษาและนำเสนอแผนการก่อสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล และถนน ตามหมู่บ้านแต่ละแห่งในโครงการ ในปี พ.ศ.2557

เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2556 นายเจีย โชะพารา เป็นประธานพิธีมอบบ้านจำนวน 618 หลัง แก่ครอบครัวทหาร ตำรวจ ในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดอุดรรัมย์

ภาพที่ 3-27 นายเจีย โชะพารา เป็นประธานพิธีมอบบ้าน ในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดอุดรรัมย์

เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 นายเจีย โฆษะพารา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา / ประธานคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาและก่อตั้งที่อยู่อาศัย ของประชาชนตามแนวชายแดนด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือของกัมพูชา เป็นประธานในที่ประชุม คณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง ครั้งที่ 17 จำนวนกว่า 40 คน เข้าร่วมประชุม และรับฟังผล การสร้างบ้านให้ครอบครัวทหารและตำรวจในจังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งนายเจีย โฆษะพารา ได้สรุปผลการหารือ และเสนอให้กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ คือ

1. เลขาธิการคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวง ต้องแก้ไขแถลงการณ์ผล การดำเนินการก่อสร้างบ้านให้ครอบครัวทหารและตำรวจในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนา โดยชี้แจงให้เห็นผล การก่อสร้างและพัฒนาให้ชัดเจน

2. กระทรวงศึกษาธิการ ยูวชนและกีฬา ควรพิจารณาความเป็นไปได้เรื่องการบริการ ด้านการศึกษาแก่บุตรหลานของทหาร ตำรวจ และประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนา

3. กระทรวงสุขภาพ ควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการให้บริการด้านสุขภาพ แก่ครอบครัวทหาร ตำรวจ และประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาให้ทั่วถึง

4. กระทรวงพัฒนาชนบท ต้องผลักดันให้มีบริการน้ำสะอาด และ สุขอนามัย แก่หมู่บ้านพัฒนาเพิ่มขึ้น

5. ให้ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องช่วยระดมพันธมิตรร่วมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้เกิด รายได้ผลกำไรแก่ครอบครัวทหาร ตำรวจ และประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนา

6. ร่วมมือปลูกต้นไม้ริมถนน และในหมู่บ้านพัฒนาต่างๆตามแนวชายแดนทั่วประเทศ

ในโอกาสนี้ นายฮือ ฮาย รองผู้อำนวยการทางหลวงชนบท เสนอแผนการสร้างบ้าน ให้ครอบครัวทหารและตำรวจ รูปแบบใหม่ เป็นบ้านใต้ถุนสูง หลังคามุงกระเบื้อง โครงสร้างเป็นเหล็ก บันได และ เสาเป็นคอนกรีต ผันกันน้ำ (Smart board) เพื่อหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้ ซึ่งที่ประชุมเห็นด้วย กับบ้านรูปแบบใหม่

ส่วน นาย ญอ เฮง รองผู้อำนวยการทางหลวงชนบท เสนอรายงานแผนการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้านที่สร้างเสร็จแล้วปี พ.ศ.2557 และ พ.ศ.2558 นายเจีย โฆษะพารา กล่าวว่า กระทรวงพัฒนาชนบทจะร่วมมือกับเยอรมนี ในการสร้างถนนให้ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี และ จังหวัดพระวิหาร นอกจากถนนยุทธศาสตร์ที่สำคัญแล้ว กระทรวงจะร่วมมือกับกองวิศวกรรม ก่อสร้าง และพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนอื่นๆด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามชายแดนด้าน ภาคตะวันตกและภาคเหนือ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายและยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรให้สูงขึ้น

หลังการประชุม มีความคืบหน้าการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทหารและครอบครัว เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2558 คณะเจ้าหน้าที่การไฟฟ้ากัมพูชา ได้ลงตรวจเยี่ยมพื้นที่ชายแดน อำเภอบันเตีย ออมปิล จังหวัดอุดรธานี เพื่อตรวจสอบสภาพการพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะการก่อสร้างหมู่บ้านชายแดน

ให้แก่กำลังทหารและครอบครัว ซึ่งที่ประชุมให้เปลี่ยนวัสดุจากการก่อสร้างด้วยไม้แปรรูปมาใช้วัสดุก่อสร้าง เช่น Smart board แทน นอกจากนี้การไฟฟ้าได้วางโครงข่ายสายส่งกระแสไฟฟ้าไว้ในพื้นที่ชายแดนข้างต้นบ้างแล้ว เหลือเพียงการจ่ายกระแสไฟฟ้าตามบ้านเรือนเท่านั้น คาดว่าในปี พ.ศ.2559 ชาวกัมพูชาในพื้นที่จะได้ใช้กระแสไฟฟ้าที่ผลิตในกัมพูชา เป็นกรณีพิเศษไม่ต้องนำเข้ามาจากไทย ซึ่งจะมีการพิจารณาค่ากระแสไฟฟ้าสำหรับครัวเรือนที่ใช้กระแสไฟฟ้าปริมาณน้อย ทั้งนี้จากภาพถ่ายบ้านพักทหารบริเวณชายแดนพื้นที่อำเภอจอมกระสาน มีบางหลังได้เชื่อมต่อสายไฟเข้าบ้านจากเสาไฟฟ้าริมถนน

ภาพที่ 3-28 บ้านพักเปลี่ยนวัสดุจากการก่อสร้างด้วยไม้แปรรูปมาใช้วัสดุก่อสร้าง เช่น Smart board แทน

ภาพที่ 3-29 รูปบ้านพักทหารในพื้นที่ใกล้กับบ้านสะแอม อำเภोजอมกระสาน มีการปลูกมะม่วง และ
กลบไถดินเพื่อเตรียมเพาะปลูก และบางบ้านโยงสายไฟชั่วคราวเข้าบ้านจากริมถนน

ภาพที่ 3-30 รูปบ้านหลายหลังที่ไม่มีผู้พักอาศัย

เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2558 พลเอกกวน กิม รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานในพิธีมอบที่ดินเพื่อการเกษตรให้แก่ครอบครัวทหารสังกัดกองพลสนับสนุนที่ 3 จำนวน 384 ครอบครัว ที่บ้านเป็ยะสะแบกคางเกิด อำเภोजอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ด้านตรงข้ามอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พร้อมรถไถนาแบบเดินตาม จำนวน ๒๖ คันให้แก่ครอบครัวทหารจำนวนหนึ่ง

โครงการพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ของกัมพูชาในขอบเขตด้านสาธารณสุข การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ในหลายๆด้าน พบว่ามีลักษณะที่คล้ายกับการพัฒนาในประเทศไทย โดยเฉพาะโครงการพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริภายใต้แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ และแนวคิดด้านสาธารณสุขและการศึกษา ในโครงการพระราชดำริต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทหาร

กัมพูชาดังกล่าว ทั้งนี้โครงการพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาชนบท และเป็นแบบอย่างการพัฒนาด้านสาธารณสุข (โภชนาการ การสุขาภิบาล สุขอนามัย) การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ การจัดหาแหล่งน้ำ การรวมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มคณะกรรมการผู้ใช้น้ำ การจัดหาแหล่งเงินทุนในรูปสหกรณ์ การจัดหาตลาด และการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในชนบทของไทย ซึ่งผลการดำเนินงานได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม ราษฎรไทยและเกษตรกร มีการกินดีอยู่ดีขึ้น เช่นเดียวกับสุขอนามัยและสุขภาพ สร้างความมั่นคงทางอาหาร และความเจริญต่อเศรษฐกิจของตนเอง ขยายไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภคพยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภคภายใต้ขอบเขต ข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งเป็นหลักในการลดการพึ่งพา เพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และสร้างความมั่นคงทางอาหาร

ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการบริหารการจัดการที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน และการจัดการน้ำให้มีปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี ทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด และหลักการที่สำคัญคือเป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้

ตัวอย่างโครงการพระราชดำริและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ผู้วิจัยทำการศึกษาและจะนำแนวคิดมาใช้ในโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการหมู่บ้านพัฒนาของกัมพูชา จำนวน ๓ โครงการ ได้แก่

1. โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริกับ กรมชลประทาน ให้พิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว บ้านเขาหินปูน ตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เพื่อจัดหาน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกตอนล่างบริเวณใกล้กับเขาหินปูนในเขตตำบลห้วยบง และตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง กรมชลประทานจึงได้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ประมาณ 260 ไร่ เก็บกักน้ำได้ประมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตร และก่อสร้างระบบส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำ แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2538 และจัดทำโครงการจัดส่งน้ำไปตามท่อให้ราษฎร/เกษตรกร ในตำบลห้วยบง ได้ใช้น้ำและมีการขุดบ่อน้ำในแปลงทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร เพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ประกอบอาชีพเกษตร

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2535 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานดำริให้ทำการทดลอง “ทฤษฎีใหม่” ขึ้นที่ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งนับเป็นทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทย ด้วยหลักการง่ายๆ ให้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยเริ่มจาก สภาพความจริงที่ว่าราษฎรหนึ่งครอบครัวมีที่ดินเฉลี่ยประมาณ 10 - 15 ไร่ จะสามารถมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอตลอดปี และใช้น้ำกับที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้มีกินแบบตามอัตภาพ คือ ไม่ได้รวยมากแต่พอกิน ไม่อดอยาก มีการแบ่งที่ดินที่ถือครองออกเป็นสัดส่วน โครงการนี้ มีการดำเนินงานเป็นศูนย์สาธิตการดำเนินเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นรูปธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่ของราษฎรและเกษตรกรโดยทั่วไป สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3-31 ป้ายทฤษฎีใหม่ในโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี

ภาพที่ 3-32 การใส่ปุ๋ยคอกหมักกำจัดวัชพืชในแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน (จากเว็บไซต์โครงการเมื่อเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558)

ภาพที่ 3-33 การรดน้ำด้วยเครื่องฝักสดในแปลงนา (แปลงทฤษฎีใหม่)

ภาพที่ 3-34 การรดน้ำผักสวนครัวในแปลงผักอนามัยปลอดภัยจากสารพิษ(แปลงทฤษฎีใหม่)

ภาพที่ 3-35 เกษตรกรขนปุ๋ยคอกขึ้นรถเตรียมนำไปใส่แปลงปลูกพืชและมีบริการสีข้าวเปลือกให้ราษฎรบริเวณใกล้เคียง

2. โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

ในปี พ.ศ.2551- 2552 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจัดซื้อที่ดินจากราษฎร ในบริเวณใกล้อ่างเก็บน้ำหนองเสือ บ้านหนองคอกไก่ ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ รวมเนื้อที่ประมาณ 250 ไร่ ซึ่งที่ดินเกือบทั้งหมดมีสภาพเสื่อมโทรม กันดาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กองงานส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง เข้าพัฒนาพื้นที่ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อจัดทำเป็นโครงการตัวอย่างด้านการเกษตร

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์พืชเศรษฐกิจ พืชพันธุ์ดีของอำเภอท่ายาง และของจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร
3. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการเพาะปลูก บำรุงดูแลรักษา และ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นตามวิถีทางการดำรงชีวิต

การพัฒนาพื้นที่ระยะแรกได้ขุดรากถอนโคนต้นยูคาลิปตัส ปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้ง่ายต่อการวางแผนการเพาะปลูก จัดทำถนนเข้าสู่โครงการ ขุดสระเก็บน้ำ ก่อสร้างอาคารที่ทำการ ติดตัวระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลเป็นต้น จนสามารถปรับพื้นที่ให้เป็นแปลงทดลองปลูกพืชเกษตรได้ ปรับปรุงอ่างเก็บน้ำหนองเสือให้สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 280,000 ลูกบาศก์เมตร และปรับปรุงระบบส่งน้ำมาใช้ในโครงการโดยขุดสระน้ำ 2 แห่ง พร้อมติดตั้งระบบกระจายน้ำไปหล่อเลี้ยงการเพาะปลูกพืชและปศุสัตว์ได้อย่างทั่วถึงรวมถึงขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล มีการใช้ทุ่งกั้นล้มผลิตไฟฟ้าและแผงพลังงานแสงอาทิตย์ มีการทำเกษตรแบบผสมผสานและทฤษฎีใหม่

สำหรับผลผลิตในโครงการฯ ผักและผลไม้มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวนำไปจำหน่ายในสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ กองงานส่วนพระองค์ ร้านโกลเด้นเพลส ทั้ง 5 สาขา ตลาดกลาง การเกษตรหนองบัว อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ผลการดำเนินการ จากจุดเริ่มต้นที่มาจากพื้นที่ดินที่แห้งแล้งและเสื่อมโทรมกลับมาเป็นพื้นที่สีเขียว สามารถเพาะปลูกพืชสวนครัว และเลี้ยงสัตว์เช่นโคนม ไก่ไข่ เป็นต้น

ภาพที่ 3-36 บริเวณด้านหน้าโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

ภาพที่ 3-37 กังหันลมในพื้นที่โครงการซึ่งใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าทดแทน

ภาพที่ 3-38 แปลงนา ปลุกสลับกับถั่วเหลือง

ภาพที่ 3-39 แปลงปลูกเมลอน ซึ่งใช้พลาสติกคลุมดินเพื่อรักษาความชื้น

ภาพที่ 3-40 สระเก็บน้ำในพื้นที่โครงการ เพื่อใช้เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์

3. โครงการทับทิมสยาม 04

ตั้งอยู่หมู่บ้านทับทิมสยาม 04 ตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ประมาณ 81 ไร่ และพื้นที่รอบนอกที่รับผิดชอบอีกประมาณ 5 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่จัดการเกษตร 21 แปลง แปลงทำนา 15 ไร่ แปลงมะขามป้อม 14 ไร่ สมุนไพร พันธุ์ไม้และอื่นๆ ระบบน้ำปัจจุบัน ได้รับน้ำมาจากห้วยกันเลงเวง 2 เป็นโครงการพัฒนาแบบบูรณาการ และโครงการพัฒนาด้านอื่น ๆ เดิมพื้นที่โครงการ เคยใช้เป็นศูนย์อพยพชาวกัมพูชาที่มีชื่อว่า ไชท ปี่ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2536 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทรงตระหนักถึงความทุกข์ยากของราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา ที่ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ทางสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ จึงได้จัดทำโครงการทับทิมสยาม 04 ขึ้นมา และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และพัฒนาการเกษตรเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้

ของราษฎรไทยในพื้นที่โครงการและราษฎรทั่วไป โดยมีจังหวัดสุรินทร์ และกองกำลังสุรนารีร่วมดำเนินโครงการ และตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จังหวัดสุรินทร์ รับเป็นผู้บริหารโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรที่อยู่ในพื้นที่โครงการ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา
2. เพื่อเป็นแนวป้องกันชายแดน และปกป้องอธิปไตยของไทย ที่มีภัยคุกคามขึ้นได้
3. เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในการพัฒนาประเทศของราษฎรในพื้นที่ชายแดน

นอกจากนั้นยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มี ระบบการปลูกพืชเหมาะสม ศึกษาการปลูกและแปรรูปพืชสมุนไพรในการค้า รวบรวมพันธุ์ไม้ระบบผสมผสาน พันธุ์ไม้ป่า ขยายพันธุ์พืช และเป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเพื่อการเกษตร มีการเพาะปลูกพืชผลต่างๆ และเป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่ดำเนินการในลักษณะพื้นที่รวมอีกส่วนหนึ่ง ด้านหลังที่พักอาศัยทุก 4 ครอบครัว มีสระน้ำขนาด 20 x 20 x 3 เมตร สำหรับใช้ร่วมกันเพื่อการอุปโภค การเกษตร และการประมง

การดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มโครงการปี พ.ศ.2536 มีแผนงานหลัก 3 แผนคือ แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การจัดตั้งโรงเรียนมัธยม การสร้างศูนย์พัฒนาเด็ก) แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น จัดตั้งกองทุนยุวเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรหมู่บ้าน ส่งเสริมการปศุสัตว์ การประมง การจัดอบรมเกษตรกรก้าวหน้าแก่ราษฎร และแผนงานอื่นๆ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงในหมู่บ้าน

ปัจจุบัน โครงการทับทิมสยาม 04 มีครอบครัวทั้งสิ้น 100 ครัวเรือน ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว พืชไร่ พืชสวน เลี้ยงโค กระบือ เป็นต้น ผลการดำเนินงานเป็นที่พอใจ ราษฎรในพื้นที่มีการประกอบอาชีพที่มั่นคง เยาวชนได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี

ภาพที่ 3-41 ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาการเกษตร ทับทิมสยาม 04 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

ภาพที่ 3-42 เครื่องสีข้าวชุมชนเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงและความมั่นคงทางอาหาร สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ.2554

ภาพที่ 3-43 แหล่งน้ำในโครงการฯ

โครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข

“...ถ้าคนเรามีสุขภาพเสื่อมโทรม ก็จะไม่สามารถพัฒนาชาติได้ เพราะทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ ก็คือพลเมืองนั่นเอง...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในด้านสุขภาพอนามัย ที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญมาก และเห็นว่าประชาชนมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรงจะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดีตามไปด้วย

โครงการในพระราชดำริด้านการแพทย์และสาธารณสุข ประกอบด้วย การบำบัดรักษา จากคณะแพทย์พระราชทานเคลื่อนที่ หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน โครงการแพทย์ หู คอ จมูก และโรคมุมิแพ้พระราชทาน โครงการอบรมหมอหมู่บ้านในพระราชประสงค์ เนื่องจากความเจ็บป่วยของราษฎร

เกิดจากการไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง และไม่มีสถานพยาบาลอยู่ใกล้ บ้างก็เกิดจากการบริโภคอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ จึงมีพระราชดำริจัดตั้งโครงการอบรมหมอบ้านในพระราชประสงค์ โดยคัดเลือกคนในหมู่บ้าน รับการฝึกอบรมเพื่อให้ราษฎรมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน รู้จักวิธีรักษาพยาบาลแบบปัจจุบัน และรู้จักวิธีติดต่อกับหน่วยราชการ ในกรณีที่เกินขีดความสามารถที่จะดูแลรักษาตนเองได้ เป็นการรักษาพยาบาลเบื้องต้นเพื่อสามารถช่วยเหลือเพื่อนร่วมหมู่บ้านได้

อาจกล่าวสรุปได้ว่า โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน จะแก้ไขปัญหานี้ในด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นผลที่ได้รับโดยตรง และที่ผ่านมาก็ได้ช่วยแก้ปัญหาการเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพได้ปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก ราษฎรทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในการบำบัดรักษาจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่พระราชทาน เป็นชาวชนบทที่ยากจน มีอาชีพเป็นเกษตรกร อันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ขาดความรู้ในการดูแลรักษาตนเอง นอกจากนั้นยังช่วยแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจ เพราะการที่ราษฎรเจ็บป่วยจะเป็นปัญหาในการประกอบอาชีพของราษฎรซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จะต้องใช้กำลังกายในการทำงานเพาะปลูก เมื่อได้รับการบำบัดรักษาให้มีสุขภาพพลามัยที่ดีแล้วย่อมสามารถต่อสู้กับงานหนักในการประกอบอาชีพได้ ส่งผลให้เศรษฐกิจส่วนรวมของสังคมดีขึ้นอย่างแน่นอน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้จัดทำโครงการหลายโครงการ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในชนบทที่ห่างไกลและทุรกันดารทั่วประเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีโอกาสหรือที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเน้นการแก้ไขปัญหาไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ และการสร้างนิสัยที่เหมาะสม ทั้งด้านการเกษตร โภชนาการ สุขภาพอนามัย การอ่าน และค้นคว้า การฝึกทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ความขาดแคลนอาหาร การขาดปัจจัยต่างๆ การขาดบริการสาธารณสุข และการศึกษา

ส่วนที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขมีหลายโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อาทิ โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ โครงการฝึกอาชีพนักเรียน และกิจกรรมเด็กเล็กก่อนวัยเรียน โครงการอาหารกลางวันเพื่อพัฒนาภาวะโภชนาการ และสุขภาพของเด็ก โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย โครงการส่งเสริมสหกรณ์ โครงการจัดหาน้ำสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนและศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินี้ในถิ่นทุรกันดาร ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่แบบบูรณาการ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่ ทั้งด้าน

เกษตร โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา การส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นโครงการหนึ่งที่มีการบูรณาการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 30 ปี มุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนที่เป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ เป็นผู้มีโภชนาการดี สุขภาพแข็งแรง รู้จักใฝ่เรียนรู้ ประหยัดและอดทน มีความรู้และทักษะทางวิชาการและการอาชีพที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนและประเทศชาติ โครงการได้ดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ และเป็นการพัฒนาพร้อมกันหลายๆด้าน โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินการ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละปีการศึกษา

โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงมีพระราชประสงค์ที่จะส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคเอเชียให้มีสุขภาพดี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาทิ โครงการพระราชทานด้านการศึกษาและสาธารณสุขมูลฐาน แก่กัมพูชา และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในส่วนของกัมพูชามีดังนี้

ด้านการศึกษาและสาธารณสุขมูลฐาน

ได้พระราชทานทุนในการก่อสร้างและพัฒนาวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล อำเภอปราสาทซ็อมโบร์ จังหวัดกำปงธม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ซึ่งเป็นพระราชดำริหลังจากการเยือนกัมพูชาหลายครั้ง ชาวกัมพูชาได้รอเฝ้ารับเสด็จฯ ด้วยอหิยาตย์ไมตรีอันดียิ่ง จึงทรงมีพระราชปรารภที่จะตอบแทนน้ำใจไมตรีของชาวกัมพูชา ทรงพระราชดำริว่าการพระราชทานสิ่งอื่น ๆ ย่อมสำเร็จประโยชน์แค่เป็นการชั่วคราว ไม่ยั่งยืนเช่นกับการให้การศึกษา ซึ่งจะเป็แหล่งเผยแพร่ความรู้ ผู้ได้รับความรู้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทวีคูณ ทั้งครูและนักเรียนจะได้นำความรู้ไปช่วยกันพัฒนาราชอาณาจักรกัมพูชาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น รัฐบาลกัมพูชา โดยสมเด็จพระฯ ฮุนเซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา จึงขอพระราชทานระบบการศึกษาและน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินบริเวณใจกลางประเทศ ในอำเภอปราสาทซ็อมโบร์ จังหวัดกำปงธม เป็นพื้นที่ก่อสร้าง

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการจัดทำโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา ด้านการศึกษาและสาธารณสุขมูลฐาน เป้าหมายของโครงการ คือ พระราชทานระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายวิชาชีพ มีการสาธารณสุขมูลฐาน การอบรมด้านเกษตรกรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ในระยะแรก จัดตั้งโรงเรียนปราสาทซ็อมโบร์ (ปัจจุบันคือวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล) และทรงรับเป็นประธานโครงการ และได้เสด็จฯ ไปทรงเปิดวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2548

ภาพที่ 3-44 ทรงเปิดวิทยาลัยกำปงเฌอเดีล

แนวพระราชดำริในการจัดการศึกษา ทรงเน้นความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- การจัดการศึกษา : ต้องคำนึงถึงขอบเขตและความเป็นไปได้ตามสภาพของพื้นที่นั้น
หลักสูตรและเนื้อหาวิชาให้ยึดหลักสูตรของกัมพูชาเป็นหลักและเพิ่มเติมสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
- สุขภาพอนามัยและโภชนาการ : โภชนาการที่ดี จะทำให้สุขภาพอนามัยดี
สติปัญญาและการเรียนของนักเรียนก็จะดีตามไปด้วย
- สหกรณ์โรงเรียน : ให้ใช้หลักการสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการฝึกการบริหารและ
การจัดการ ฝึกการบันทึกรายรับ – รายจ่าย
- การอนุรักษ์โบราณสถาน : เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณโบราณสถานซึ่งงดงาม
นักเรียนควรรู้จักหวงแหนและอนุรักษ์ไว้ และควรมีความรู้ความสามารถในการบรรยายให้นักท่องเที่ยว
ฟังได้ และจะเป็นรายได้ให้กับชุมชน
- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : ควรปลูกฝังให้นักเรียนและชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้รู้จักรัก หวงแหนป่าและต้นไม้ นำไปสู่การรักและหวงแหน
ประเทศชาติในที่สุด
- การเรียนภาษาต่างประเทศ : ในอนาคตจะมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในกัมพูชามากขึ้น
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษจึงน่าจะเป็นภาษาที่นำมาสอนในโรงเรียนได้ เพราะจะช่วยในการค้นคว้า
และประกอบอาชีพ

และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารสถานที่
อาทิ อาคารเรียน 6 หลัง อาคารห้องสมุด อาคารเทคโนโลยีการศึกษา (ห้องคอมพิวเตอร์และ
ห้องปฏิบัติการทางภาษา) อาคารพักอาศัยสำหรับครู นักเรียนหญิง ห้องน้ำห้องส้วม สนามกีฬา และโรงเลี้ยงไก่
ต่อมาได้มีการก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมอีกจำนวนมาก และมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรของโรงเรียน

การจัดการศึกษาของวิทยาลัยกำปงเฌอเดีล มีทั้งการศึกษาสายสามัญ (เกรด 7 – 12)
และสายอาชีวศึกษา (เกรด 10 – 12) จำนวน 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาไฟฟ้า สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

สาขาวิชาศิลปกรรม และสาขาวิชาปศุสัตว์ (ข้อมูลจากเว็บไซต์ กองราชเลขาฯ ในการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2556 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติขยายเวลาความตกลงโครงการพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านการศึกษา (วิทยาลัยกำปงเฌอติเยล) และโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านสาธารณสุข (การควบคุมโรคมาลาเรียและโรคอื่น ๆ ที่มีผู้เป็นพาหะ) ออกไปจนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2559 ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ

สำหรับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เข้าร่วมในโครงการพระราชทานความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่กัมพูชา ตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตัวอย่างได้แก่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมถวายทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 ทุน ใน 6 สาขาวิชา เพื่อส่งเสริมบรรยากาศความเป็นนานาชาติ และ ยกกระดับการศึกษาสู่ระดับสากล และ เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน โดยเริ่มตั้งแต่ ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป 6 สาขาวิชาดังกล่าวประกอบด้วย สาขาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีการประมง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาการจัดการท่องเที่ยว สาขาการประกันภัย และการจัดการความเสี่ยง คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ สาขาการบริการ คณะการบริการ และการท่องเที่ยว และสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เริ่มจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนกัมพูชา ตามโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านด้านการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 โดยการสอบคัดเลือก จนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2558) ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก คณะที่เข้าศึกษาคือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะการบัญชีและการจัดการ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์

ในปีการศึกษา 2558 นี้ มีโรงเรียน จำนวน 2 แห่ง และมหาวิทยาลัย จำนวน 1 แห่ง ในประเทศไทย ร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือราชอาณาจักรกัมพูชา ด้านสาธารณสุข ในกองทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และถวายทุน 17 ทุน ระดับปริญญาตรี 6 ทุน และระดับมัธยมศึกษา (มัธยม 4) จำนวน 11 ทุน โดยมีผู้สนใจสมัครขอรับทุนพระราชทานฯ ทั้งสิ้น 180 คน นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ถวายทุนในโครงการพระราชทานฯ จำนวน 5 ทุน ในระดับมัธยมศึกษา (มัธยม 4) ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)

วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ เมื่อ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 มีการเปิดโครงการอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ กับ จังหวัดพระวิหาร โดยจัดการศึกษาและอบรมด้านการซ่อมบำรุง หลักสูตรระยะสั้นในสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง และสาขาวิชาเครื่องจักรกลเกษตร แก่นักศึกษาทุนพระราชทานฯ กัมพูชา จำนวน 20 คน ร่วมกับนักศึกษาแผนกวิชาไฟฟ้ากำลัง จากวิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ

ระหว่างวันที่ 28 - 31 สิงหาคม พ.ศ.2557 วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ นำนักศึกษาไทยและกัมพูชา จำนวน 26 คน เข้าร่วมโครงการ ASEAN Vocational Camp ณ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อจะสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างนักศึกษาอาชีวศึกษาจากประเทศสมาชิกอาเซียน ให้มีความรู้ด้านการค้าระหว่างประเทศภายใต้กรอบ FTA ตลอดจนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในด้านวิชาชีพ

นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาอื่นๆอีกจำนวน 16 สถาบัน ที่ได้จัดสรรทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนกัมพูชา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก

ภาพที่ 3-45 พระราชทานพระราชวโรกาสให้นักเรียนทุนพระราชทานวิทยาลัยกำปงเฌอเต็ล ประจำปีการศึกษา 2557 เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาท เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2557

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงพระราชทานความช่วยเหลือด้านการก่อสร้างอาคารพระราชทานศูนย์สุขภาพชุมชนวิเศษจังหวัดรัตนคีรี และอาคารสำนักงานมาลาเรียจังหวัดมณฑลคีรี ซึ่งมีการส่งมอบเมื่อวันที่ 17 - 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 และ ส่งมอบรถพยาบาลพระราชทานจำนวน 2 คัน ให้แก่กระทรวงสาธารณสุขกัมพูชา เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2557 ณ สถานทูตไทยประจำราชธานีพนมเปญ เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการสาธารณสุขของกัมพูชา ต่อไป

ด้านการป้องกันไข้มาลาเรีย เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2554 มีการตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือของไทยกับกัมพูชาในการดำเนินงานโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชาด้านสาธารณสุขเพื่อแก้ไขปัญหาโรคมาลาเรีย และไข้เฉียบพลัน (Acute febrile illness) ตามแนวชายแดนกัมพูชา กับ เวียดนาม โครงการรอบแรกปี พ.ศ.2551- 2554 และขยายเวลาโครงการต่อไปอีก 5 ปี

ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขไทย ได้ร่วมมือกับกัมพูชามานาน อาทิ โครงการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมเชื้อมาลาเรียดื้อยา ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิบิล-เมลินดา เกตระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่กลางปี พ.ศ.2552 -2554 และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนโลกด้านมาลาเรียให้ดำเนินงาน และขยายพื้นที่เพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อแพร่กระจาย ต่อไปอีก 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 – 2559

นอกจากโครงการพระราชดำริที่เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย –กัมพูชา แล้ว ภาครัฐยังมีความร่วมมือต่อเนื่องในทุกด้านกับกัมพูชา ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะด้าน ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างรัฐบาลไทย – กัมพูชา ซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาผ่านสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการเกษตร การศึกษาและด้านสาธารณสุขเป็นหลัก รวมทั้งการพัฒนาในสาขาอื่นๆ อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบท และการท่องเที่ยว เป็นต้น และโครงการต่อเนื่อง 4 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาการสอนภาษาไทย โครงการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน โครงการจัดตั้งศูนย์แรกรับเหยื่อการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยง และโครงการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเกาะกง และ จังหวัดบันเตียเมียนเจย

ด้านการเกษตร ไทยและกัมพูชา ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตร เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2546 และมีความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น การผลิตพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ถั่วเหลือง ทุเรียน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อพัฒนาผลผลิตของพืชไร่ทั้งสองชนิดให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศและส่งออก โดยใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ การสนับสนุนฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมแก่เจ้าหน้าที่และผู้นำเกษตรกรสำรวจและการวางแผนใช้ที่ดินที่เหมาะสมในพื้นที่เป้าหมาย ปรับปรุงและพัฒนาการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนของทั้งสองประเทศให้การพัฒนาและร่วมลงทุนในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีประโยชน์ต่าง ๆ เกื้อกูลกันทั้งสองฝ่าย

ความร่วมมือมีอย่างต่อเนื่อง อาทิ ระหว่างวันที่ 4 - 8 สิงหาคม 2557 มีโครงการ “การพัฒนากลุ่มเกษตรกรปลูกผักและผลไม้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรของราชอาณาจักรกัมพูชา” ระหว่างคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และสำนักงานการเกษตร

จังหวัดเสียมราฐ โครงการมีระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2557-2559) กิจกรรม เป็นการอบรมเกี่ยวกับเทคนิค การปลูกผักและไม้ผลแก่เกษตรกรกัมพูชา ที่ บ้านไประยะไม ตำบลตีกริว อำเภอมือง จังหวัดเสียมราฐ

ภาพที่ 3-46 ผู้แทนไทยและกัมพูชา ร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกรปลูกผักและผลไม้ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2557

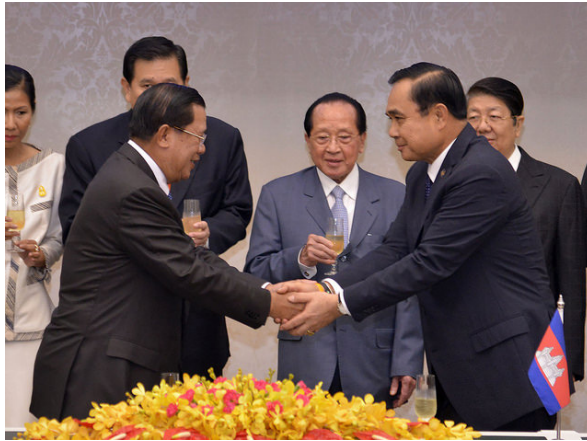
ต่อมาเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2557 นักศึกษาและคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย Royal University of Agriculture of Cambodia กัมพูชา มาศึกษาดูงานด้านการเกษตรที่คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และศูนย์วิจัยเครือข่ายวิจัยวิจัยพัฒนาด้านการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ (ไก่พื้นเมือง) ซึ่งไก่พื้นเมืองเป็นอีกหนึ่งในตัวเลือกของอาหารสุขภาพด้วย การดูงานเป็นผลจาก สถานเอกอัครราชทูตไทย ราชอาณาจักรพนมเปญ ได้จัดทำโครงการมหาวิทยาลัยสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่น กับ กัมพูชา อันจะนำไปสู่ ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน และเพื่อรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 จากการดำเนินงานได้ส่งผลให้ทั้งสองมหาวิทยาลัยมีความใกล้ชิดกันและก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการ

ภาพที่ 3-47 นักศึกษาและคณาจารย์จากกัมพูชามาศึกษาดูงานทางด้านการเกษตรที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ในปัจจุบัน

หลังจากความขัดแย้งกรณีปราสาทพระวิหารจนถึงขั้นสู้รบกันระหว่างปี พ.ศ.2551 – 2554 ต่อมาในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ความสัมพันธ์ได้กลับมาเป็นปกติ ตลอดจนความร่วมมือช่วยเหลือด้านต่างๆ รวมทั้งโครงการพระราชดำริที่ยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนถึงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ความสัมพันธ์ยังดำเนินเป็นปกติ และเดินทางไปเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2557 และได้หารือกับสมเด็จฯ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา

ภาพที่ 3-48 นายกรัฐมนตรีไทยเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ

ในการหารือ มีประเด็นต่างๆ อาทิ ผู้นำทั้งสองได้เสนอให้มีการจัดการประชุมประจำปีระดับผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ และใช้กลไกการประชุมคณะกรรมการร่วมด้านการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ขณะที่ไทย มุ่งส่งเสริมสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชน และการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม (JCBD) ไทย-กัมพูชา เป็นกลไกหลัก ซึ่งไทยพร้อมจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม JCBD ครั้งที่ 2 ในช่วงต้นปีหน้า และมีการหารือด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับความร่วมมือเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ซึ่งรัฐบาลไทยเองมีนโยบายผลักดันการพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าวและเห็นชอบให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในส่วนที่ติดกับกัมพูชาที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด โดยนายกรัฐมนตรีเสนอให้ตั้ง Working Group ระหว่างไทย - กัมพูชา ภายใต้กลไก JCBD เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้สอดคล้องกันทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ไทยยังสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดนและพร้อมจะร่วมมือกับกัมพูชาในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพและทักษะฝีมือแรงงาน และการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่ได้รับเริ่มไว้ในจังหวัดชายแดนฝั่งกัมพูชา และไทยเห็นความสำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดน และจะสานต่อความร่วมมือในการฝึกอบรม และสนับสนุนบุคลากรด้านสาธารณสุขให้แก่กัมพูชาอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2557 พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายความมั่นคง ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมคณะ เดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ

ระหว่างวันที่ 24 - 25 ธันวาคม พ.ศ.2557 เพื่อเข้าพบสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และ พลเอก เทียบ บัญ รอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กัมพูชา และเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (GBC) เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และส่งเสริมความร่วมมือทางทหารของทั้งสองประเทศ อีกทั้งหารือเรื่องความร่วมมือในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของไทยที่ติดกับกัมพูชาด้วย หลังการพบปะสื่อกัมพูชาเสนอรายงาน นายเอียง สุพลเลธ โฆษกนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เปิดเผยว่า ผู้นำของกัมพูชาได้แสดงความรู้สึกรักพอใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา และชื่นชมรัฐบาลไทยชุดปัจจุบัน ว่า ได้นำมาซึ่งเสถียรภาพระหว่างไทย และประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ และย้ำว่า ความปรารถนาของกัมพูชาคือ การทำให้พื้นที่ชายแดนระหว่างกัมพูชาและไทยเป็นพื้นที่ของสันติภาพ มิตรภาพ ความร่วมมือ และการพัฒนา

จากนั้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ.2558 พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เดินทางเยือนจังหวัดเสียมราฐ กัมพูชา เพื่อเป็นประธานร่วมการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี ไทย - กัมพูชา (JC) ครั้งที่ 9 ตามคำเชิญของนายฮอง ฉินฮง รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศ กัมพูชา ที่ประชุมแสดงความพอใจกับพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับ กัมพูชา ในภาพรวมของสองประเทศ มีความเข้าใจและความปรารถนาดีต่อกัน และยังคงแสดงความมุ่งมั่นที่จะยกระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือในทุกสาขาสำคัญ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องให้จัดกิจกรรมเพื่อฉลองครบรอบ 65 ปี ของความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย กับ กัมพูชา ในปี พ.ศ.2558 และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือถึงแผนกิจกรรมต่อไป

สรุป

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการพัฒนาประเทศของกัมพูชาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตรและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมของประเทศและศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร พบว่า รัฐบาลกัมพูชามียุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติที่มีเป้าหมายต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในชนบทซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรของประเทศและยากจน ประกอบอาชีพและหรือหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตร โดยต้องการพัฒนาด้านสาธารณสุข เช่น การโภชนาการ การสุขาภิบาล สุขอนามัย การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การป้องกันและรักษาโรค เช่น มาเลเรีย ท้องร่วง HIV/AIDS โรคโลหิตจาง โรคระบาดต่างๆ เป็นต้น ส่วนด้านการพัฒนาการเกษตร ต้องการให้มีการเพิ่มผลผลิตข้าวและพืชผลการเกษตรอื่นๆ และมีผลผลิตที่หลากหลาย มีการสร้างงาน และมีรายได้เพิ่ม มีการเชื่อมโยงการตลาด มีแหล่งเงินทุน มีการพัฒนาไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม

การจัดการแหล่งน้ำ การให้ประชาชนเข้าถึงการบริการด้านต่างๆของรัฐ ด้านการศึกษามีนโยบายให้ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ และให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ในหลายด้าน เช่น ด้านโภชนาการ สุขภาพ การเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ซึ่งกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ในโครงการพัฒนาดังกล่าวและดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง

เว็บไซต์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญในการช่วยเหลือกัมพูชาพัฒนาประเทศ รายงานว่ากัมพูชากำลังก้าวไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 2015 ในเรื่องของการลดความยากจนและความหิวโหย ลดอัตราการเสียชีวิตของเด็ก การปรับปรุงสุขภาพแม่และเด็กรวมถึงการต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย ท้องร่วง และทั้งรัฐบาลกัมพูชากับหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาทั้งหลายเห็นว่ากัมพูชาจะต้องเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จุดไคณ (สี่เหลี่ยม) ของกัมพูชาระยะที่ 3 ปี ค.ศ.2014 -2018 ซึ่งเป็นกรอบนโยบายของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติกัมพูชา ที่ยืนยันจะลดความยากจน เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเป้าการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างงาน การกระจายผลที่ได้จากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารจัดการที่ดี

สำหรับการศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ทั้งสองจังหวัดเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากเมืองหลวงและอยู่ในกลุ่มด้อยพัฒนาน้อยที่สุด แต่มีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ พืชเกษตรที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานีได้แก่ ข้าว และพืชเกษตรอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา อ้อย ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ๒ แห่ง ในพื้นที่อำเภออัลลงเวง มีแรงงานวัยทำงานกว่าครึ่ง มีการบริการไฟฟ้าและน้ำของรัฐจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกับในจังหวัดพระวิหาร มีรายได้หลักจากการเกษตร ข้าวเป็นพืชหลัก นอกนั้นคือถั่วลิสง ถั่วเหลือง เม็ดมะม่วงหิมพานต์ การประมง การเกษตรส่วนใหญ่อาศัยจากแหล่งน้ำฝน มีที่ตั้งเขตแดนใกล้ชายแดนไทยทั้งสองจังหวัด และจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งเอื้อต่อความสัมพันธ์ทางการค้า การท่องเที่ยวและความขัดแย้งในเรื่องปัญหาเขตแดน

องค์กรต่างประเทศและภาคเอกชนได้เข้ามาช่วยเหลือพัฒนาโครงการต่างๆ ในพื้นที่สองจังหวัด เช่น โครงการ Improving food for security and market linkages for smallholders (MALIS) ดำเนินงานทั้งด้านสาธารณสุขและการเกษตร ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหภาพยุโรป และเป็นการดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างกระทรวงเกษตร ป่าไม้และการประมง ของกัมพูชา กับ FAO และองค์กร NGOs ต่างๆ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร และโภชนาการของครอบครัวชนบท ตัวอย่างอีกโครงการชื่อว่า ASPUS (Agricultural Skills for Public Schools) เป็นโครงการสอนการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์แก่ครูและนักเรียนภายใต้การสนับสนุนการเงินโดยองค์กรเอกชนของอังกฤษ ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

ผลการดำเนินการโครงการ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจซึ่งจะมีการพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินงานต่อไป ในด้านสาธารณสุขได้มีการให้ความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านโภชนาการ สุขภาพ (ห้องน้ำ ห้องส้วม) มีสุขอนามัยดีขึ้น การส่งเสริมสุขภาพของแม่และเด็กได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้องค์กรและสถาบันการเงินต่างประเทศ ได้ช่วยเหลือจัดตั้ง โรงพยาบาล ศูนย์อนามัย การสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยเช่น The Health Equity Fund ช่วยเหลือด้านการเงินในการรักษาพยาบาลฟรีแก่ประชาชนยากจนในโรงพยาบาล 16 Makara อำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร นอกจากนี้มีองค์กรอื่นๆ เช่น FAO UNICEF ช่วยเหลือก่อสร้างโรงพยาบาลและการปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 16 Makara และช่วยเหลือโรงพยาบาล ศูนย์อนามัยแห่งอื่นๆ ด้วย

ด้านการเกษตรมีการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานและการเกษตรอินทรีย์ โดยการ จัดตั้งโรงเรียนชาวนา โรงเรียนธุรกิจชาวนาตามโครงการMALIS ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการและ เทคนิคทำแปลงพืชไร่ตัวอย่าง เพื่อพัฒนาผลผลิตการเกษตร การเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหาร มีการ รวมกลุ่มชาวนา การจัดหาแหล่งทุนโดยการออมและสหกรณ์ การพัฒนาการเกษตรไปสู่ธุรกิจ การเชื่อมต่อกับตลาด นอกจากนี้มีอีกหลายองค์กรทั้งต่างประเทศและเอกชนกัมพูชาที่เข้ามาดำเนิน โครงการในลักษณะเดียวกัน เช่น ZOA และ CIDO ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้ราษฎรชนบทยากจน ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชากว่า 2,000 ครอบครัว รวมถึงในพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัย และจังหวัดพระวิหาร มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มอย่างต่อเนื่องผ่านธุรกิจขนาดเล็ก ในการเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว มันสำปะหลัง และพืชไร่ สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ (มีการจัดสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ แท็งก์น้ำ) และเพิ่มขีดความสามารถในการต่อสู้กับความหิวโหย อีกโครงการได้แก่โครงการของ UNDP's NAPA Follow – Up Project สนับสนุนโดย UNDP ทำให้ เกษตรกรหญิงหนึ่งรายในอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ได้รับรางวัลจากรัฐบาลกัมพูชา ในฐานะเกษตรกรตัวอย่างเมื่อปี พ.ศ.2557 (เคยเข้ามารับการอบรมด้านการเกษตรในไทยด้วย) ซึ่งผลลัพธ์ของโครงการต่างๆ ทำให้เกษตรกรในโครงการทั้งหลายเริ่มพัฒนาขีดความสามารถพึ่งพา ตัวเองได้ มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เพิ่มขึ้น และรายได้เพิ่มขึ้น มีการจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรและการอุปโภค บริโภค สำหรับประชาชนที่มีที่ดินไม่มากได้เรียนรู้ในการใช้ที่ดินบริเวณบ้าน ทำสวนพืชไร่ ส่วนเกษตรกรที่มีที่ดินเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ มีการปลูกพืชเกษตรอื่นๆ เพิ่มขึ้น นอกจากข้าว เช่น ถั่วฝักยาว พักทอง แตงกวา มะเขือ เมล่อน กะหล่ำปลี พริกไทย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศ ที่เปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาแหล่งน้ำและการเกษตร ในพื้นที่ชนบทของจังหวัดพระวิหาร และ จังหวัดครอแจะ ซึ่งโครงการนี้มีชื่อว่า The project – Promoting Climate Resilient Water Management and Agricultural Practices in Rural Cambodia

ด้านการพัฒนาการศึกษาที่มีความก้าวหน้าในหลายกิจกรรมและหลายพื้นที่ เช่น การตั้งเป้าหมายจะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ทั่วประเทศและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ ในการขยายการพัฒนาการศึกษาไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้จำนวนหนึ่ง เช่น การก่อสร้างอาคารเรียน และห้องเรียนใหม่ให้เหมาะกับขนาดเด็กนักเรียน สนับสนุนอุปกรณ์การเรียน ปรับหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัยและฝึกอบรมครู สามารถส่งเสริมโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในหลายด้าน เช่น การเกษตร สุขอนามัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและหรือขยายไปยังชุมชนใกล้เคียง แต่ปัญหายังมีอยู่ ได้แก่ ระบบการให้บริการด้านการศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วถึง ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา ขาดครูที่มีคุณภาพ และเด็กเยาวชนยังไม่เข้าเรียนหนังสือได้ตามการศึกษาภาคบังคับ

ส่วนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนให้แก่ทหาร ตำรวจและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ยังไม่แล้วเสร็จตามเป้าหมาย จากการติดตามความคืบหน้า มีการก่อสร้างบ้านพัก โรงเรียน ถนน แหล่งน้ำ ศูนย์สุขภาพ ศูนย์อนามัย/สถานอนามัย ได้ตามเป้าหมายแล้วจำนวนหนึ่ง และจะก่อสร้างเพิ่มเติมอีก และเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ.2558 กำลังเริ่มวางโครงข่ายสายส่งกระแสไฟฟ้าเข้าในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดน และส่วนใหญ่บ้านพักยังไม่มีทหาร ตำรวจและครอบครัวมาอาศัยอยู่ เพราะยังขาดสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำ ซึ่งฝ่ายกัมพูชากำลังเร่งการบริการด้านการศึกษา สุขภาพ สุขอนามัย จัดหาแหล่งน้ำสะอาด และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กองกำลังทหารและครอบครัวในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาดังกล่าว

แต่เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลมีจำกัดในการเข้าศึกษาพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัว ข้อมูลที่ได้ มาจากเว็บไซต์ของกระทรวงพัฒนาชนบทและสื่อออนไลน์กัมพูชา รวมทั้งการสังเกต เช่น รูปภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำแบบสอบถามเพื่อซักถามบุคคลในโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าวหรือบุคคลในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมและใช้วิเคราะห์ประเมินในการจัดทำโครงการช่วยเหลือพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าวด้านการเกษตร สาธารณสุข และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป การซักถามจะกระทำผ่านล่ามชาวกัมพูชาเป็นผู้เข้าไปซักถาม โดยจะสุ่มซักถามบุคคลใน 1 หรือ 2 หมู่บ้านพัฒนาชายแดนรวม 20 ครอบครัว หรือหากไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ จะทำการซักถามทหารกัมพูชา และราษฎรในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง

อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาของกัมพูชาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร แสดงให้เห็นถึงปัญหาท้าทายด้านเศรษฐกิจ สังคมของรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงของชาติและผลประโยชน์ของชาติ ผู้วิจัยเห็นว่าหมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัว ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย จะเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งเสริมเรื่องความมั่นคงของชาติไทยบริเวณชายแดนได้ โดยรัฐบาลไทยเข้าไปช่วยเหลือพัฒนา และนำแนวคิดเรื่องทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่

มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหารกัมพูชา เพื่อช่วยเหลือพัฒนาให้มีการโภชนาการ สุขภาพ และสุขอนามัยที่ดี มีตัวอย่างการพัฒนาการเกษตรที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ส่วนที่เหลือนำไปขาย โดยแนะนำด้านการผลิตและการตลาดอย่างครบวงจร ส่วนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานจะส่งเสริมให้โรงเรียนรู้ในหลายด้านเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งความสำเร็จของโครงการที่นำเสนอดังกล่าวคาดว่าจะสร้างความเป็นมิตรต่อฝ่ายกัมพูชามากขึ้น อันจะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันบริเวณชายแดนด้านนี้ต่อไป นอกจากนี้รัฐบาลไทยและกัมพูชาปัจจุบัน เห็นพ้องที่จะพัฒนาชายแดนร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนงานวิจัยนี้ ในการเสนอโครงการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดพระวิหาร และจังหวัดอุดรเม็ชัย

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสองส่วน ส่วนแรก ได้จากข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย สื่อออนไลน์กัมพูชา เว็บไซต์ของโครงการพัฒนาต่างๆ เว็บไซต์ของสภาเพื่อการพัฒนาแห่งชาติกัมพูชา กระทรวงแผนงานกัมพูชา กระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชา กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ของกัมพูชา ทำให้ได้ทราบนโยบาย แผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชา และสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านการเกษตร การสาธารณสุขมูลฐาน และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชาในภาพรวมว่า มีการดำเนินการในการพัฒนาอะไรบ้าง อย่างไร และศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร รวมถึงเว็บไซต์ของโครงการพระราชดำริ เว็บไซต์ทั่วไปของทางราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อออนไลน์ของไทย ในขอบเขตที่ผู้วิจัยศึกษาคือ การสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตรและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาโครงการพัฒนาดังกล่าวของกัมพูชาบางโครงการ เปรียบเทียบกับการดำเนินการของโครงการพระราชดำริในบางโครงการเช่นกัน ซึ่งการพัฒนาโครงการทั้งสามด้านของกัมพูชาได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความช่วยเหลือจากต่างประเทศในระดับทวิภาคี และหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา จากประเทศและองค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐบาลต่างประเทศและองค์กรเอกชนต่างประเทศ และองค์กรเอกชน ในท้องถิ่นของกัมพูชา แต่เนื่องจากการพัฒนาประเทศกัมพูชาต้องอาศัยงบประมาณและความรู้ ด้านวิชาการ เทคนิคจากต่างประเทศมาผสมผสานกับความรู้ดั้งเดิมในท้องถิ่น พร้อมกับการพัฒนา ความรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารจัดการ และ คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ ความชำนาญในการพัฒนางาน เพื่อพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกันไปสู่เป้าหมายลดความยากจน จึงต้องใช้เวลาและยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึงทั้งประเทศ

ในส่วนที่สองคือ การสัมภาษณ์ทหารกัมพูชาและราษฎรกัมพูชาในพื้นที่ชายแดนตรงข้าม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ถึง ชายแดนช่องอานม้า ตรงข้ามอำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลมีข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน ของทหารกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงทำการ สัมภาษณ์ทหารกัมพูชาและราษฎรกัมพูชาในพื้นที่หมู่บ้าน/อำเภอยาแดนใกล้เคียง รวม 24 คน ใน 7 พื้นที่ คือ ชายแดนบ้านตาเมื่อนแสนเจย บ้านชัยนิวัฒน์ บ้านร้อยห้า อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดอุดรมีชัย บ้านจุกโกก อำเภอบันเตีย ออมบิล และอำเภอดงเปียงปราสาท จังหวัดอุดรมีชัย พื้นที่ช่องตาเม่า ช่องอานม้า อำเภอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร โดยมีผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและเพศของผู้ถูกชักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	20	83.3
หญิง	4	16.7
รวม	24	100

ผู้ถูกชักถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 เพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

ตารางที่ 4-2 แสดงช่วงอายุของผู้ถูกชักถาม

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21 - 30	9	37.5
31 - 40	4	16.7
41 - 50	8	33.3
51- -60	3	12.5
รวม	24	100

ผู้ถูกชักถามมีอายุเฉลี่ย ระหว่าง 21 – 60 ปี มากที่สุด จำนวน 9 คน รองลงมาคือ อายุเฉลี่ย ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 8 คน อายุเฉลี่ย ระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 4 คน และ อายุเฉลี่ย ระหว่าง 51- -60 ปี จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 แสดงระดับการศึกษาของผู้ถูกชักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	9	37.5
ม.ต้น/ม.ปลาย/เทียบเท่า	12	50
ไม่ได้รับการศึกษา	3	12.5
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถาม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีความรู้ระดับมัธยม รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีผู้ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตารางที่ 4-4 แสดงสถานภาพของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	4	16.7
สมรส	20	83.3
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 สถานภาพโสด มีเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

ตารางที่ 4-5 แสดงจำนวนบุตรของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	5	20.8
บุตร 1 คน	5	20.8
บุตร 2 คน	8	33.3
บุตร 3 คน	2	8.3
บุตร 4 คน	2	8.3
บุตร 5 คน	1	4.2
บุตร 6 คน	1	4.2
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่สมรสและมีบุตร 2 คน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่มีบุตร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีบุตร 1 คน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีบุตร 3 คน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 มีบุตร 4 คน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 มีบุตร 5 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และมีบุตร 6 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4-6 แสดงอาชีพของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	1	4.2
ตำรวจ	2	8.3
เกษตรกร	3	12.5
ค้าขาย	4	16.7
ทหาร	14	58.3
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่เป็นทหาร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 เป็นเกษตรกร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 เป็นตำรวจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และประกอบอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4-7 แสดงแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา/ทำไร่	2	8.3
รับจ้าง	2	8.3
ขายของ	4	16.7
รัฐบาล	16	66.7
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามมีรายได้จากรัฐบาลมากที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมา มีรายได้จากการขายของ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 รับจ้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และ ทำนา/ทำไร่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

ตารางที่ 4-8 แสดงรายได้ต่อเดือนของผู้ถูกซักถาม

รายได้ (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000 – 4,999	11	47.9

5,000 – 9,999	9	39.1
10,000 – 14,999	0	0
มากกว่า 14,999	3	13.0
รวม	23	100

ผู้ถูกซักถามส่วนมากมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 1,000 – 4,999 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,000 – 9,999 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 และมีผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 14,999 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

ตารางที่ 4-9 แสดงการมีสถานีนอนามัย/โรงพยาบาล ในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	13	54.2
ไม่มี	11	45.8
รวม	24	100

ในพื้นที่ของผู้ถูกซักถามมีสถานีนอนามัย/โรงพยาบาล จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และไม่มีสถานีนอนามัย/โรงพยาบาล จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8

ตารางที่ 4-10 แสดงเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปโรงพยาบาลในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม

เวลา (นาที)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15	1	5.0
20	1	5.0
25	2	10.0
30	1	5.0
45	1	5.0
60	9	45.0
90	5	25.0
รวม	20	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางไปโรงพยาบาลในพื้นที่ 60 นาที จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาใช้เวลา 90 นาที จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ใช้เวลา 25 นาที จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ใช้เวลา 45 นาที จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ใช้เวลา 30 นาที จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ใช้เวลา 20 นาที จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และ ใช้เวลา 15 นาที จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4-11 แสดงการใช้ห้องน้ำภายในบ้านของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้ห้องน้ำภายในบ้าน	11	45.8
ใช้ห้องน้ำภายในบ้าน	13	54.2
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่ใช้ห้องน้ำภายในบ้าน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และ ไม่ใช้ห้องน้ำภายในบ้าน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8

ตารางที่ 4-12 แสดงการใช้ห้องน้ำตามภูมิภาคของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้ตามภูมิภาค	10	41.7
ใช้ตามภูมิภาค	14	58.3
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่ใช้ห้องน้ำตามภูมิภาค จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และ ไม่ใช้ห้องน้ำตามภูมิภาค จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

ตารางที่ 4-13 แสดงข้อมูลด้านโภชนาการ (การทำอาหารรับประทาน) ของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หาซื้อจากข้างนอก	1	4.2
ทำอาหารรับประทานเอง	23	95.8
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่ทำอาหารรับประทานเอง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 และหาซื้อจากข้างนอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4-14 แสดงการเพาะปลูกในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีการเพาะปลูก	10	41.7
มีการเพาะปลูก	14	58.3
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่มีการเพาะปลูกในพื้นที่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และไม่มีการเพาะปลูก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

ตารางที่ 4-15 แสดงความสนใจในการเพาะปลูกในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สนใจ	1	4.2
สนใจ	23	95.8
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่มีความสนใจในการเพาะปลูกในพื้นที่ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 และไม่มีความสนใจในการเพาะปลูกในพื้นที่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4-16 แสดงความต้องการรายได้จากการเพาะปลูกของผู้ถูกซักถาม

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สนใจมีรายได้จากการเพาะปลูก	1	4.2
สนใจมีรายได้จากการเพาะปลูก	23	95.8
รวม	24	100

ผู้ถูกซักถามส่วนใหญ่มีความต้องการมีรายได้จากการเพาะปลูก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 และไม่มีความต้องการในการเพาะปลูก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 4-17 แสดงระดับความพึงพอใจในพื้นที่ของผู้ถูกซักถาม

	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	พอใจมากที่สุด	พอใจมาก	ปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจน้อยที่สุด		
ด้านสาธารณูปโภค							
- ไฟฟ้า/ไฟส่องสว่าง	0	2 (8.3%)	2 (8.3%)	7 (29.2%)	13 (54.2%)	1.71	พึงพอใจน้อย
- ประปา/แหล่งน้ำ	0	1 (4.2%)	3 (12.5%)	6 (25.0%)	14 (58.3%)	1.63	พึงพอใจน้อย
ด้านสุขอนามัย							
- สถานีอนามัย/ โรงพยาบาล	1 (4.2%)	1 (4.2%)	10 (41.7%)	2 (8.3%)	10 (41.7%)	2.21	พึงพอใจน้อย
- ห้องน้ำ	1 (4.2%)	1 (4.2%)	8 (33.3%)	4 (16.7%)	10 (41.7%)	2.13	พึงพอใจน้อย
ด้านโภชนาการ	1 (4.2%)	6 (25.0%)	6 (25.0%)	11 (45.8%)	0	2.88	พึงพอใจปานกลาง
ด้านการเกษตร	1 (4.2%)	3 (12.5%)	10 (41.7%)	8 (33.3%)	2 (8.3%)	2.71	พึงพอใจปานกลาง
ความพึงพอใจ ในภาพรวม	1 (4.2%)	1 (4.2%)	9 (37.5%)	11 (45.8%)	2 (8.3%)	2.50	พึงพอใจน้อย

จากตารางที่ 4-17 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ถูกซักถามมีความพึงพอใจด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า/ไฟส่องสว่าง รวมทั้ง ประปา/แหล่งน้ำ ในระดับ พึงพอใจน้อย รวมทั้งความพึงพอใจด้าน สุขอนามัย สถานีอนามัย/โรงพยาบาล ห้องน้ำ ในระดับ พึงพอใจน้อย มีความพึงพอใจด้าน โภชนาการ ด้านการเกษตร ที่กลุ่มผู้ถูกซักถามมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่ในภาพรวมแล้ว กลุ่มผู้ถูกซักถามมีความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับ พึงพอใจน้อย

จากผลการซักถามทั้งหมด ผู้ถูกซักถามเป็น ชาย 20 คน หญิง 4 คน อายุเฉลี่ย ระหว่าง 21 – 60 ปี ในจำนวนนี้ประกอบอาชีพ เป็นทหาร (14 นาย) ตำรวจ (2 นาย) พ่อค้าแม่ค้า (4 คน) เกษตรกร (3 คน) และผู้รับจ้างขับรถจักรยานยนต์บริเวณชายแดน (1 คน)

ผู้ถูกชักจูงร้อยละ 50 มีความรู้ระดับมัธยม รองลงมาคือ ระดับประถม และมีผู้ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 12.5 สถานภาพ ส่วนใหญ่สมรส มีบุตร 2 คน (ร้อยละ 33.3) ผู้ที่รับราชการทหาร ตำรวจ มีรายได้เงินเดือนจากรัฐบาล ส่วนพ่อค้า เกษตรกร และผู้รับจ้างมีรายได้ขึ้นอยู่กับผลผลิตและการบริการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ถูกชักจูงที่เป็นทหาร ตำรวจ เป็นไปตามระดับชั้นยศ ระหว่าง 3,000 - 10,000 บาท ผู้รับจ้างงานเกษตรทั่วไป 1,000 - 1,500 บาท เกษตรกรขายผลผลิตได้ 3,000 บาท /เดือน ผู้รับจ้างขับรถจักรยานยนต์ได้ 9,000 บาท/เดือน ผู้ถูกชักจูงจำนวน 13 คน ร้อยละ 54.2 มีสถานที่รักษาพยาบาล ซึ่งแต่ละแห่งใช้เวลาเดินทางไปถึงเฉลี่ย ประมาณ 15 - 90 นาที ซึ่งผู้ถูกชักจูงที่ใช้เวลาเดินทาง 90 นาที มีร้อยละ 25 เดินทาง 60 นาที มีร้อยละ 45 ผู้เดินทาง 45 นาที มีร้อยละ 5 ผู้เดินทาง 20 - 30 นาที มีรวมกันร้อยละ 20 และ ผู้เดินทาง 15 นาที มีร้อยละ 5 ทั้งนี้ เวลาเจ็บไข้เล็กน้อยไปยังสถานีนอนามัย ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 200 เมตร ถ้าไม่สบายมากจะไปโรงพยาบาลที่อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร บางแห่งอยู่ไกล เช่น จากหมู่บ้านจิบโกกกี จังหวัดอุดรธานี จะไปโรงพยาบาลบันเตีย ออมบิล ห่างประมาณ 20 กิโลเมตร บางครั้งจะขออนุญาตเข้ามารักษาตัวที่โรงพยาบาลอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ (ห่างประมาณ 20 กิโลเมตร เท่ากัน) และบางหมู่บ้านเดินทางไปโรงพยาบาลอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ใช้เวลาเดินทาง 90 นาที

ด้านโภชนาการ ผู้ถูกชักจูงร้อยละ 95.8 ทำอาหารรับประทานเอง มีเพียง 1 ราย ที่ซื้ออาหาร และทุกคนรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ใน 1 วัน เด็กแรกเกิดและเด็กอ่อนดื่มนมแม่และรับประทานข้าวต้มเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีอาหารเสริมเพราะมีราคาแพง ด้านสุขอนามัย มีห้องน้ำใช้ในบ้าน ร้อยละ 54.2 และถ่ายของเสียตามพื้นที่ภูมิประเทศ ร้อยละ 45.8 ด้านการเกษตร มีการทำสวนครัวเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 58.3 ส่วนที่ไม่มีการเพาะปลูกเพราะไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ผู้ถูกชักจูงทุกคนแม้จะเป็นทหาร ตำรวจ ต่างสนใจที่จะให้มีการส่งเสริมการเพาะปลูกเพื่อให้มีรายได้ดีขึ้น และเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะต้องการมีแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและบริโภค ผู้ถูกชักจูงที่เป็นทหาร ต้องการให้รัฐช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพราะเงินเดือนที่ได้รับไม่พอใช้ และยินดีที่รัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยจะร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือ ผู้ประกอบการค้าขายต้องการให้มีการเปิดด่าน และเดินทางข้ามแดนไป - มา ระหว่าง กัมพูชา- ไทย อย่างเสรี ด้านการศึกษา ผู้ถูกชักจูงไม่ค่อยสนใจประเด็นนี้ แต่นายทหารบางนายที่มียศระดับนายพันต้องการสถานที่ศึกษาให้บุตรเพิ่มมากขึ้น

การแสดงความเห็นของผู้ถูกชักจูงต่อระดับความพึงพอใจในด้านต่างๆ ในภาพรวมปรากฏผลพึงพอใจน้อย ส่วนความพึงพอใจน้อยในแต่ละด้าน คือ ด้านไฟฟ้า/ไฟส่องสว่าง ประปา/แหล่งน้ำ สถานีนอนามัย /โรงพยาบาลและห้องน้ำ โดยต้องการมีไฟฟ้าใช้อย่างเป็นทางการ บ้านบางหลังใช้เครื่องปั่นไฟหรืออาศัยแสงไฟจากแหล่งอื่นๆ น้ำที่ใช้บริโภคนำมาจากบ่อบาดาล หรือบ่อเก็บน้ำฝนที่ขุดไว้ และแหล่งน้ำจากลำธาร ประชาชนประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย เป็นต้น

โดยสรุป ผู้ถูกชักถามที่เป็นทหาร ตำรวจ ต้องการสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐบาลกัมพูชา เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้ถูกชักถามส่วนใหญ่ต้องการสถานที่รักษาพยาบาลที่ทันสมัย ไฟฟ้า แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร ทั้งต้องการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ เช่น ห้องส้วม ห้องน้ำ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขอนามัย รวมทั้งการค้าขายผ่านแดนไทยที่สะดวกขึ้น

จากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ทำให้ผู้วิจัยพอจะประเมินปัจจัยที่จะสนับสนุนการจัดทำโครงการช่วยเหลือของไทยต่อโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหารกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร เพื่อให้โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับโครงการพัฒนาความช่วยเหลือของต่างประเทศอื่นๆ ที่มีต่อกัมพูชา ดังต่อไปนี้

ปัจจัยสนับสนุนโครงการช่วยเหลือของไทยต่อโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจกัมพูชาและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมในกัมพูชา

รัฐบาลกัมพูชากำลังเดินหน้าไปสู่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษในปี พ.ศ.2558 ตามความร่วมมือกับสหประชาชาติ เพื่อลดความยากจน บรรลุให้ประชาชนมีการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและเพิ่มศักยภาพของสตรี (หลายครอบครัวมีผู้หญิงเป็นผู้นำครอบครัว) และลดอัตราการเสียชีวิตของเด็ก ส่งเสริมสุขภาพของแม่ ต่อสู้กับโรค HIV/AIDS ใช้มาเลเรีย และอื่นๆ และแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชาที่ผ่านมา จนถึงแผนปัจจุบัน (ห้วงปี พ.ศ.2557-2561) ได้ครอบคลุมแผนงานทุกด้านไปสู่เป้าหมายดังกล่าว รวมถึงการพัฒนาภาคการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อเพิ่มรายได้และผลผลิตที่หลากหลาย ขยายตลาดการค้าด้านการเกษตรให้เป็นเชิงพาณิชย์ สร้างความมั่นคงทางอาหาร มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาขยายเศรษฐกิจของท้องถิ่น ชายแดน และของประเทศต่อไป และรองรับตลาดแรงงานและการแข่งขันในระดับสากล รวมทั้งการพัฒนาด้านสาธารณสุข ทั้งนี้รัฐบาลกัมพูชาต้องการขับเคลื่อนประเทศให้เป็นประเทศพัฒนาภายในปี พ.ศ.2593 และจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงในอีก 15 ปีข้างหน้า ซึ่งการพัฒนาโครงการต่างๆ ของกัมพูชาต้องการนำไปสู่เป้าหมาย ได้แก่

1. ประชาชนกัมพูชาในชนบทที่ยากจนเข้าถึงบริการของรัฐด้านสาธารณสุข มีโภชนาการที่เพียงพอ และสุขอนามัยที่ดี ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพและสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้น
2. มีการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน โดยพัฒนาบุคลากรด้านการเกษตร และการผลิตอาหาร มีการเพิ่มผลผลิตที่หลากหลาย และศักยภาพในการแข่งขันภาคการเกษตร

มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและพัฒนาพื้นที่อย่างสมดุล มีการขยายตลาดการเกษตรไปสู่ระบบธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหาร

3. มีเด็กนักเรียน /เยาวชน เข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศและเข้าเรียนต่อเนื่องในทุกระดับชั้น รัฐจะต้องเร่งดำเนินการให้เยาวชนเข้าถึงการบริการด้านความรู้และวิชาชีพให้มีมาตรฐานสูง เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนซึ่งเป็นทุนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป และตอบสนองด้านแรงงาน

สำหรับในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร เป็นพื้นที่จังหวัดที่ยากจนในหลายจังหวัดของประเทศที่รัฐบาลกัมพูชา และ ประเทศ/องค์กรต่างประเทศ ตลอดจนองค์กรเอกชนร่วมมือกันทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี จัดทำโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทและยากจนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงขอสรุปการศึกษาโครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร เฉพาะด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการดำเนินงาน ดังนี้

การพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสุขอนามัย ซึ่งโครงการพัฒนาต่างๆ ได้ช่วยเหลือสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพและให้มีการเรียนรู้ด้านสุขศึกษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านโภชนาการและสุขอนามัย โดยเชื่อมโยงกับการจัดหาอาหารในท้องถิ่นที่มีอยู่และเพาะปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีอาหารที่มีคุณภาพ และประชาชนมีสุขภาพและสุขอนามัยภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก

การพัฒนาการเกษตร มีโครงการต่อเนื่องในด้านวิชาการ เทคนิคใหม่ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตและสร้างมูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้แก่เกษตรกรกัมพูชาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของพื้นที่และสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไป จัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการบริโภคอุปโภคและการเกษตร มีโรงเรียนชาวนา และโรงเรียนธุรกิจชาวนา มีการเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริหารจัดการแหล่งน้ำ มีแปลงสาธิตการทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อผลผลิตที่หลากหลายเพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองและสร้างรายได้เพิ่ม คาดหวังให้พัฒนาการเกษตรในรูปแบบธุรกิจมากขึ้นและขยายผลนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารของประเทศต่อไป ซึ่งในพื้นที่ของทั้งสองจังหวัดมีสภาพพื้นดินอุดมสมบูรณ์และอุดมภูมิที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ตลอดจนแรงงานที่อยู่ในวัยทำงานจำนวนมาก มีแหล่งน้ำที่สำคัญซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งน้ำที่ยั่งยืนคือ Stung Sen ซึ่งไหลผ่านทั้งสองจังหวัดรวมทั้งจังหวัดอื่นๆ ไปสู่อินทผลึก ที่เป็นทะเลสาบน้ำจืดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแหล่งเพาะปลูก การประมงที่อุดมสมบูรณ์

การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นการเข้าเรียนของเด็ก เยาวชน กัมพูชาในระดับชั้นประถมศึกษา ถึงมัธยมอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สร้างอาคารเรียนใหม่ ห้องเรียนใหม่ให้มีขนาดเล็กลงเหมาะกับจำนวนนักเรียน อบรมครู สนับสนุน

เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอน มีการฝึกวิชาชีพเพื่อรองรับตลาดแรงงานที่กัมพูชาจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปลายปี พ.ศ.2558 ที่จะถึงนี้

จากการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ผ่านมาจากกัมพูชา ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลกัมพูชาและเจ้าของโครงการพัฒนา โดยต่างประเทศ และประเทศหุ้นส่วนพัฒนาได้ร่วมกันประเมินผล ปรับปรุงแผนงานและการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้รัฐบาลกัมพูชาได้พยายามกระจายอำนาจการบริหารจัดการและพัฒนาโครงการต่างๆจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น โดยให้รัฐ ท้องถิ่น ชุมชนและต่างประเทศ ที่เข้าร่วมพัฒนา มีส่วนในการวางแผนงานและดำเนินงานพัฒนาในด้านต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น

ส่วนโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทางภาคตะวันตกและภาคเหนือของประเทศในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพระวิหาร ที่จัดตั้งขึ้นใหม่เมื่อกลางปี พ.ศ.2552 เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับทหาร ตำรวจกัมพูชาและครอบครัว ในพื้นที่ชายแดนอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันอย่างเหมาะสม และมีเป้าหมายยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความมั่นคงทางสังคม เพื่อเปลี่ยนพื้นที่สนามรบให้เป็นพื้นที่แห่งการพัฒนาและความร่วมมือ ตามนโยบายของสมเด็จพระเจ้าฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา และแนวคิดการจัดตั้งหมู่บ้านเกิดขึ้นหลังจากการปะทะกับทหารไทยด้วยข้อพิพาทกรณีปราสาทพระวิหาร เมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปัจจัยบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านพัฒนาชายแดนใหม่ สมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่เป็นทหาร ตำรวจและครอบครัว มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น การสร้างเส้นทางในหมู่บ้าน โรงเรียน ถนน ศูนย์สุขภาพ ศูนย์อนามัย/สถานอนามัย บ่อน้ำบาดาล สระเก็บน้ำชุมชน ส้วมสุขอนามัย แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลกัมพูชาต้องการให้เป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดนที่มีโครงสร้างโดยสมบูรณ์ เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน และยังเป็นบริเวณพื้นที่มีปัญหาเขตแดนกับไทย แม้ว่านายกรัฐมนตรีกัมพูชา กล่าวว่า จะเปลี่ยนพื้นที่สนามรบให้เป็นพื้นที่แห่งการพัฒนาและความร่วมมือ ก็ตาม ซึ่งการก่อสร้างบ้านพักให้กับครอบครัวทหาร ตำรวจ ในพื้นที่ชายแดนดังกล่าวยังมีเพิ่มเติมต่อไป

จากการสอบถามและสังเกตสภาพหมู่บ้านพัฒนาชายแดนดังกล่าว หลายหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีครอบครัวทหารเข้ามาอาศัยอยู่ เนื่องจากขาดแคลนสาธารณูปโภคที่สำคัญ อาทิ น้ำ ไฟฟ้า และยังไม่มีการเพาะปลูกเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มรายได้ ถึงแม้จะได้รับแจกที่ดินทำกินก็ตาม โดยยังเป็นเพียงสวนครัว โดยได้รับแจกเมล็ดพันธุ์พืช และสัตว์เลี้ยง เช่น ไก่ เป็นต้น ซึ่งกระทรวงพัฒนาชนบทของกัมพูชา หน่วยรับผิดชอบหลัก เป็นประธานในที่ประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยได้ขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งการบริการด้านการศึกษา สุขภาพ สุขอนามัย จัดหาแหล่งน้ำสะอาด และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กองกำลังทหารและครอบครัว ทั้งยังมีเป้าหมายจะก่อสร้างและพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนอื่นๆ ด้วย

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา

ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีไทยกับ รัฐบาลของ สมเด็จฯ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา เป็นปกติ นับตั้งแต่เกิดการทำรัฐประหารยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2557 และเป็นรัฐบาลบริหารประเทศสืบต่อจากรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับกัมพูชา ซึ่งในช่วงรอยต่อของการบริหารประเทศในระยะแรก ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ดำเนินไปอย่างปกติ และเมื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ.2557 มีแนวโน้มจะพัฒนาส่งเสริมความสัมพันธ์กันมากขึ้น เห็นได้จากในช่วง 4 เดือนแรกมีการเยือนกัมพูชา ถึง 3 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เดินทางเยือนกัมพูชา อย่างเป็นทางการ และได้พบปะกับสมเด็จฯ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา พร้อมขอบคุณที่รัฐบาลกัมพูชา ได้แสดงความเข้าใจและสนับสนุนรัฐบาลต่อสถานการณ์การเมืองไทย และมีการหารือในประเด็นต่างๆ อาทิ การจัดการประชุมประจำปีระดับผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ และใช้กลไกการประชุมคณะกรรมการร่วม ด้านการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม (JCBD) ไทย-กัมพูชา เป็นกลไกหลัก ซึ่งไทยพร้อมจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม JCBD ครั้งที่ 2 ในช่วงต้นปี พ.ศ.2558 และมีการหารือความร่วมมือเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดน โดยเห็นชอบให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในส่วนที่ติดกับกัมพูชาที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด ไทยยังสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดนและพร้อมจะร่วมมือกับกัมพูชาในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพและทักษะฝีมือแรงงาน และการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่ไดริเริ่มไว้ในจังหวัดชายแดนฝั่งกัมพูชา

ต่อมา เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2557 พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายความมั่นคง/ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมคณะ เดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ เพื่อเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมาธิการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (GBC) เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และส่งเสริมความร่วมมือทางทหารของทั้งสองประเทศ หลังการพบปะ สื่อกัมพูชาเสนอรายงาน นาย เอียง โชะพอลแล็ต โฆษกนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เปิดเผยว่า ผู้นำของกัมพูชาได้แสดงความรู้สึกพอใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา พร้อมชื่นชมรัฐบาลไทยปัจจุบันว่า ได้นำมาซึ่งเสถียรภาพระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และย้ำว่า ความปรารถนาของกัมพูชาคือ การทำให้พื้นที่ชายแดนระหว่างกัมพูชาและไทยเป็นพื้นที่ของสันติภาพ มิตรภาพ ความร่วมมือ และการพัฒนา

จากนั้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ.2558 พลเอก ณะศักดิ์ ปภีมาประกร รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เดินทางเยือนจังหวัดเสียมราฐ กัมพูชา เพื่อเป็นประธานร่วมการประชุมคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี ไทย - กัมพูชา (JC) ครั้งที่ 9 กับ นายฮอ ฉ่าง รองนายกรัฐมนตรี/ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือ

ระหว่างประเทศของกัมพูชา มีการหารือในประเด็นต่างๆ และยังเห็นพ้องจะจัดกิจกรรมเพื่อฉลองครบรอบ 65 ปีของความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย กับ กัมพูชา ในปี พ.ศ.2558

สรุปผลการดำเนินการวิจัย

1. รัฐบาลกัมพูชามีเป้าหมายจะลดความยากจน และพ้นจากความเป็นประเทศด้อยพัฒนา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้ประชาชนกัมพูชาในชนบทที่ยากจนเข้าถึงบริการของรัฐด้านสาธารณสุข มีโภชนาการที่เพียงพอ และสุขอนามัยที่ดี มีการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน และพัฒนาบุคลากรด้านการเกษตรและการผลิตอาหาร มีการเพิ่มผลผลิตที่หลากหลาย มีการจัดการแหล่งน้ำ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันภาคการเกษตรโดยเฉพาะการส่งออกข้าว มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และพัฒนาพื้นที่อย่างสมดุล มีการขยายตลาดการเกษตรไปสู่ระบบธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นและอย่างมั่นคง และนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหาร ด้านการศึกษา ต้องการให้เด็กนักเรียน /เยาวชน เข้าถึงการศึกษาระดับพื้นฐานทั่วประเทศและเข้าเรียนต่อเนื่องในทุกระดับชั้น และเยาวชนเข้าถึงการบริการด้านความรู้และวิชาชีพให้มีมาตรฐานสูงตอบสนองด้านแรงงาน เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคน ซึ่งเป็นทุนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติต่อไป และยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล

2. ปัญหาที่กัมพูชากำลังเร่งแก้ไขคือ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน อาทิ ปัญหาพหุโภชนาการ สุขอนามัย การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาล เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม การจัดหาผ้าสะอาด การมีสถานอนามัยและโรงพยาบาลที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้านการเกษตร คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ เช่น ถนนในชนบทและชายแดนที่ห่างไกล ระบบชลประทาน ไฟฟ้า และการจัดการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่/ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง การสร้างแหล่งเรียนรู้ในการใช้เทคนิค วิชาการ เพื่อเพิ่มผลผลิตที่หลากหลายและมีมูลค่าผลผลิตเพิ่ม เพื่อเพิ่มรายได้ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่และการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค และกัมพูชากำลังจะเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 จึงต้องเร่งพัฒนากระบวนการและผลผลิตให้เพิ่มขึ้นและมีมาตรฐานสอดคล้องกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของประเทศและกับประเทศในอาเซียน รวมทั้งการสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร ส่วนด้านการศึกษา ต้องอาศัยความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากประเทศต่างๆ ในการก่อสร้างอาคารเรียนและจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอน การฝึกอบรมครูพร้อมหลักสูตรให้มีความทันสมัย และเด็กนักเรียน/เยาวชนมีความยากจนจำนวนมากไม่สามารถเรียนหนังสือต่อได้ เพราะส่วนใหญ่ต้องไปช่วยพ่อแม่ทำการเพาะปลูก และงานบ้านอื่นๆ

3. ด้วยเป้าหมาย นโยบาย และปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขตามที่กล่าวแล้ว รัฐบาลกัมพูชา ได้ทำงานร่วมกับประเทศอื่นๆ และองค์กรต่างประเทศ ในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาด้าน สาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดต่างๆรวมทั้งพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัย และจังหวัดพระวิหารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินโครงการได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ยังไม่สามารถ ดำเนินงานได้ทั่วทั้งประเทศ นอกจากนั้นการจัดตั้งโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร ยังดำเนินการต่อเนื่องเพื่อเร่งการ ก่อสร้างบ้านพักเพิ่มเติม การบริการด้านไฟฟ้า การศึกษา สุขภาพ สุขอนามัย จัดหาแหล่งน้ำสะอาด และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กองกำลังทหารและครอบครัว ทั้งยังมีเป้าหมายจะ ก่อสร้างและพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนอื่นๆ ด้วย

4. เมื่อพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ได้แก่ เป้าหมาย นโยบายและปัญหา ความต้องการพัฒนาของกัมพูชาในด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชา โครงการพัฒนาดังกล่าวของกัมพูชาที่ดำเนินมาแล้วและกำลังดำเนินอยู่โดยความร่วมมือช่วยเหลือ ของต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและยากจนและเกษตรกรซึ่งเป็น ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชา กับโครงการพระราชดำริแล้ว ต่างมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ลักษณะรูปแบบการดำเนินการที่คล้ายกัน และโครงการพัฒนาของทั้งสองประเทศในห้วงที่ผ่านมา สามารถเห็นผล การดำเนินโครงการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จะนำแนวคิดตามโครงการ พระราชดำริมาจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างแก่รัฐบาลกัมพูชาในโครงการหมู่บ้านพัฒนา ชายแดนของทหาร ตำรวจกัมพูชาและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัยและจังหวัดพระวิหาร เพื่อช่วยเหลือพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชาในพื้นที่ดังกล่าว อันจะเป็นการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ชายแดนและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่กระหว่างกันต่อไป

สำหรับการดำเนินการที่คล้ายกันของโครงการพัฒนาของกัมพูชา กับโครงการ พระราชดำริ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การสร้างการเรียนรู้ในเรื่องโภชนาการ สุขอนามัย สุขาภิบาล การป้องกันโรคและการรักษาเช่น โรคท้องร่วง มาเลเรีย ส่วนด้านการเกษตร เช่น การทำ การเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ที่ดิน การจัดหาแหล่งน้ำ การทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ รูปแบบวิธีการเพาะปลูก การมีโรงเรียนชาวนา และโรงเรียนธุรกิจชาวนาซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ ศูนย์การศึกษาพัฒนาการเกษตรของโครงการพระราชดำริ รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรในการ ดำเนินงานหรือกลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น และการเพาะปลูกในแต่ละครอบครัวยังไม่ใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ ยังคงเป็นลักษณะการเพาะปลูกในพื้นที่ที่เริ่มต้นอย่างพอเพียง บางรายสามารถนำผลผลิตที่เหลือ ไปส่งตลาดค้าขายได้ซึ่งคล้ายกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามโครงการพระราชดำริ ซึ่งเมื่อสามารถ พึ่งพาตนเองได้แล้ว มีความอยู่ดี กินดี จะสามารถขยายผลไปสู่การดำเนินการที่ใหญ่ขึ้นและไปสู่

ความมั่นคงได้ ด้านการศึกษา ได้แก่การให้เด็กได้เรียนหนังสือภาคบังคับ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือโรงเรียน แล้วทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการทางการศึกษา เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพ นั้นคือทุนจากทรัพยากรมนุษย์ที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ - สังคม ของชุมชนและประเทศต่อไป ทั้งนี้ โครงการพระราชทานด้านการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้บูรณาการด้านสาธารณสุขพื้นฐานและการช่วยเหลือให้ทุนด้านวิชาการสาขาต่างๆ แก่กัมพูชาอย่างต่อเนื่อง เป็นตัวอย่างโครงการหนึ่งที่ได้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย กัมพูชา

นอกจากนั้นยังมีโครงการอื่นๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน คือ โครงการความร่วมมือของรัฐบาลไทยต่อกัมพูชาในด้านวิชาการ และระดับท้องถิ่น เช่น โครงการหมู่บ้านเข้มแข็ง คู่ขนานตามแนวชายแดนไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งกองทัพภาคใต้ให้หน่วยกำลังป้องกันชายแดน จัดทำโครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นโครงการเมืองคู่ขนานโดยน้อมนำ แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่และอบรมให้แก่ราษฎรทั้งสองประเทศตามแนวชายแดน เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรชุมชนชายแดนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความเท่าเทียมกัน หรือมีการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน และเตรียมพร้อมรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งในส่วนพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา มีการจัดทำ โครงการชายแดนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างด้านจังหวัดบุรีรัมย์ฝั่งไทย ที่ช่องสายตะกู บ้านสายโท 6 ใต้ ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนฝั่งกัมพูชา ที่บ้านจูปโกก ตำบลอำปิล อำเภอบันเตีย ออมบิล จังหวัดอุดรมีชัย โดยมีการบูรณาการแผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทั้งสองประเทศ ให้ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการแก้ปัญหาความมั่นคง การค้า เศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข วัฒนธรรม และการแก้ปัญหาเสียดิน โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนของทั้งสองฝั่ง ภายใต้กรอบแนวคิดกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้าย คือหมู่บ้านตามแนวชายแดนทั้งสองฝั่งประเทศ มีความอยู่ดี กินดี และมีความสุขอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ซึ่งการดำเนินโครงการในห้วงที่ผ่านมา ยังมีข้อจำกัด โดยทำได้ในพื้นที่ชายแดนที่ไม่มีการสู้รบ

ในส่วนปัจจัยทางการเมืองความสัมพันธ์ไทย กัมพูชา มีแนวโน้มจะร่วมมือกันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ชายแดน และรัฐบาลไทยพร้อมจะร่วมมือกับกัมพูชาในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพและทักษะฝีมือแรงงาน ซึ่งโครงการที่ผู้วิจัยจะนำเสนอจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะร่วมมือกับกัมพูชาในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ และสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาประเทศที่รัฐบาลกัมพูชากำลังดำเนินอยู่ รวมทั้งการพัฒนาด้านการเกษตรและการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้ตัวอย่างโครงการพระราชดำรินี้ในลักษณะบูรณาการทั้งสามด้าน เพื่อเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างแก่รัฐบาลกัมพูชาในโครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนของ

ทหาร ตำรวจกัมพูชาและครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร และหรือในพื้นที่ชายแดนด้านอื่น แม้ว่าการเข้าถึงพื้นที่โครงการดังกล่าวยังมีข้อจำกัด แต่ฝ่ายกัมพูชายังต้องการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อมอบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของทหารและครอบครัว รวมถึงประชาชนชายแดนในพื้นที่ใกล้เคียง ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและพัฒนาชายแดนร่วมกันไปสู่การมีเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาต่อไปอย่างมั่นคง ซึ่งผู้วิจัยจะได้เสนอรายละเอียดโครงการต่อไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกรณีรัฐบาลกัมพูชาจัดตั้งหมู่บ้านพัฒนาชายแดนขึ้นใหม่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศ ด้านจังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพระวิหาร เมื่อปี พ.ศ.2552 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน และพัฒนาพื้นที่ชายแดน โดยให้ทหาร ตำรวจกัมพูชา และครอบครัว ซึ่งประจำอยู่ในพื้นที่ได้อาศัยอยู่และทำกิน มีพื้นที่ตั้งโครงการอยู่ใกล้ชายแดนตรงข้าม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี ระยะห่างตั้งแต่ 1 - 15 กิโลเมตร เป้าหมายรวม 4,000 กว่าหมู่บ้าน ซึ่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งบริเวณชายแดนโดยจัดตั้งหมู่บ้านทหาร ตำรวจและครอบครัว อาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทยได้ เนื่องจากบริเวณชายแดนดังกล่าวยังเป็นพื้นที่มีปัญหาขัดแย้งเรื่องเขตแดนและเคยเกิดเหตุปะทะกันระหว่างทหารไทยและทหารกัมพูชา ระหว่างปี พ.ศ.2551 - 2554 ด้านปราสาทพระวิหารและปราสาทตาเมือน ปราสาทตาควาย สร้างความสูญเสียต่อชีวิตทหารและราษฎรรวมทั้งทรัพย์สินของทั้งสองฝ่าย

ผู้วิจัยจึงต้องการจะส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชาและร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมบริเวณชายแดน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมืออย่างยั่งยืนในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยกัน จึงได้ทำการศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาของกัมพูชาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนกัมพูชาในห้วงปี พ.ศ.2551 - ปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาสถานะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันในช่วงปี พ.ศ.2551 - ปัจจุบัน และ 3) เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศให้มากขึ้น จนสามารถนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทย กัมพูชา ในระยะยาว โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2556 - 2560 ในประเด็นการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนในสิ้นปี พ.ศ.2558 โดยศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพระวิหาร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

รัฐบาลกัมพูชากำลังพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายการลดความยากจนและพ้นจากความ
ความเป็นประเทศด้อยพัฒนา เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ส่วนปัญหาความสัมพันธ์และ
ความมั่นคงของประเทศไทยกับกัมพูชา มีหลายปัญหา เช่น เรื่องเขตแดน การลักลอบเข้าเขตไทยของ
ราษฎรกัมพูชาเพื่อขายแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายและ
มีปัญหาอื่นๆ เช่น เหตุการณ์เผาสถานทูตไทยประจำกรุงพนมเปญเมื่อปี พ.ศ.2546 เป็นต้น ซึ่งภัยคุกคาม
ความมั่นคงทางชายแดนไทย - กัมพูชา ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเขตแดน
โดยเฉพาะกรณีปราสาทพระวิหาร และปราสาทตาเมือน ตาควาย ทำให้เกิดสถานการณ์สู้รบที่รุนแรง
ในห้วงปี พ.ศ.2551 - 2554 ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และเศรษฐกิจบริเวณชายแดนอย่างมาก
และรัฐบาลกัมพูชาได้ร้องไปยังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศให้ตีความคำพิพากษาศาลปราสาทพระวิหาร
ปี พ.ศ.2505 ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังมีอยู่และอาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ จึงจำเป็นที่จะส่งเสริม
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา และที่ผ่านมานั้นรัฐบาลไทยพยายามสร้างความมั่นคง
ตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของฝ่ายพลเรือน
เข้ามาสนับสนุนภารกิจของทหารเพื่อการป้องกันประเทศ โดยจัดทำโครงการพัฒนาความมั่นคงแนวชายแดน
หลายโครงการทั้งในพื้นที่ประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการพัฒนาและสร้างหมู่บ้าน
ตามแนวชายแดนให้เป็นกำแพงชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันสำหรับการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาต่างๆ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน
สำหรับข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาวิจัย พบว่ามีปัจจัย 2 ประการที่จะสนับสนุนงานวิจัยนี้
ในการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา
ได้แก่

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม รัฐบาลกัมพูชามีเป้าหมายจะลดความยากจน พ้นจากความ
เป็นประเทศด้อยพัฒนา ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้ประชาชนกัมพูชาในชนบทที่ยากจน
เข้าถึงบริการของรัฐด้านสาธารณสุข มีโภชนาการที่เพียงพอ และสุขอนามัยที่ดี มีการพัฒนาการเกษตร
ที่ยั่งยืนนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ไปสู่การแข่งขันของ
ประเทศในระดับสากลซึ่งการพัฒนาดังกล่าว รัฐบาลกัมพูชาได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ
ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข
การเกษตร และการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายเร่งด่วน และการดำเนินงานโครงการต่างๆ
ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ในส่วนของโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัว
ยังไม่สามารถทำได้ครบตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว รัฐบาลกัมพูชาจึงได้เร่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการให้ประชาชนในพื้นที่โครงการเข้าถึงการบริการของรัฐด้านแหล่งน้ำ ไฟฟ้า การสาธารณสุข
การศึกษา และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวทหารและตำรวจ

2.ปัจจัยทางการเมืองด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทย กัมพูชา ทั้งสองประเทศมีความเห็นพ้องที่จะพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกัน และรัฐบาลไทยจะช่วยเหลือด้านการเกษตร การสาธารณสุขและการศึกษาต่อไป และทั้งสองประเทศกำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งจะมีการบูรณาการในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1.การพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ควรจัดทำโครงการหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างขึ้นในพื้นที่หมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหาร ตำรวจและครอบครัวชาวกัมพูชา ด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และแนวคิดตามโครงการพระราชดำรินด้านอื่นๆ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสาธารณสุข การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดละ 1 หมู่บ้าน (รายละเอียดโครงการตาม ผนวก ข) โดยมีรูปแบบการดำเนินโครงการใน 3 กิจกรรมหลัก คือ 1) สาธารณสุข เช่นโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการป้องกันโรคมะเร็ง โรคขาดสารไอโอดีน และ HIV/AIDS 2) การเกษตร เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินและแหล่งน้ำอย่างสูงสุด การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ 3) การศึกษา จะจัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ด้วย โดยให้จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน และเสนอโครงการผ่านกระทรวงการต่างประเทศไปยังรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาเพื่อพิจารณา และขยายเป็นแบบอย่างในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนอื่นๆ ต่อไป

2.ในการวิจัยครั้งต่อไป ถ้ามีการสอบถามความคิดเห็นจากกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการทำวิจัยเพิ่มเติม น่าจะทำให้โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจและครอบครัวกัมพูชา ด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

โคริน เพ็องเกษม. สงครามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : การวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

ดิเรก ฤกษ์ห่วย. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2527.

ธวัช มกรพงศ์. แนวคิดบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ประจวบ ไชยสาส์น. กระทรวงการต่างประเทศกับการพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติ. วารสาร สราญรมย์, ฉบับที่ระลึก ครบรอบ ปีที่ 55, กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน), 2541.

พจน์ พงศ์สุวรรณ, พลตรี. หลักยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินติ้ง เฮาส์, 2536. หน้า 125 – 126.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักและวิธีการติดตามและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2524.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ทฤษฎีและพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ช่าวพาณิชย์, 2531.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2558.

สุรชาติ บำรุงสุข. สงครามจากยุคบูรพกาลสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โครงการวิถึทรรศน์. 2541.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528.

อาคม ใจแก้ว. แนวความคิดเบื้องต้นทางสังคม เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลง. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2534.

วารสาร

สุนันทา เจริญปัญญายิ่ง. การค้าชายแดนสายสัมพันธ์การค้าไทย - กัมพูชา. เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 , 2553. หน้า 90-117.

เอกสารวิจัย

กัญเกียรติ ศรีนาคา. ปัญหาตามแนวชายแดนที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างไทย – กัมพูชา ในพื้นที่กองกำลังบูรพาและจังหวัดสระแก้ว. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

ฐิตินันท์ ธีญญศิริ, พันเอก. ยุทธศาสตร์การป้องกันร่วมของไทยภายหลังสงครามเย็น. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยกองทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2540.

ธวัช สุกปลั่ง, พลตรี. ความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีข้อพิพาทปราสาทพระวิหาร. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2553.

พิชิตพล แจ่มจำรัส, พันโท. มิติความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชาที่ส่งผลกระทบต่อไทย ในห้วง พ.ศ. 2530 - 2545. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2545.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ปรีชา ศรีสุข, พันเอก. หลักพื้นฐานยุทธศาสตร์. รวมบทความทางยุทธศาสตร์ ส่วนวิชาความมั่นคง แห่งชาติและยุทธศาสตร์. เอกสารประกอบการบรรยายวิชายุทธศาสตร์ วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2544.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“การปรับปรุงอาหารเพื่อความปลอดภัยและการเชื่อมโยงการตลาดสำหรับเกษตรกรรายย่อย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.fao.org/3/a-at644e.pdf>, 2013.

“ การศึกษาแผนกลยุทธ์ของกัมพูชา ค.ศ.2004-2018”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Cambodia/Cambodia_Education_Strategic_Plan_2014-2018.pdf, 2004.

“ข้อมูลพื้นฐานประจำปี ค.ศ.2014”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://cdc.khmer.biz/>, 2558.

“โครงการชั่งหัวมัน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.phetchaburi.doae.go.th/pb2013/>

ChangHuaMan/ChangHuaMan1.html ,2552.

- “โครงการในจังหวัดกรอแจะ จังหวัดพระวิหารและจังหวัดรัตนคีรี ห้วงดำเนินการปี พ.ศ.2550 - 2557”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://operations.ifad.org/documents/654016/fb15ce31-76ba-4843-87f3-ea3f27833790>, 2550.
- “โครงการทบทีมสยาม 04”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://km.rdpb.go.th/Project/View/6839> ,2536.
- “โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php?option=com_content&view=article&id=293:area-development-project-development-chai-mongkol-temple-&catid=71, 2531.
- “โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาแหล่งน้ำและการเกษตร ในพื้นที่ชนบทของจังหวัดพระวิหารและจังหวัดกรอแจะ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.undp-alm.org/projects/ldcf-cambodia>, 2014.
- “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.pspjproject.org/index.htm> ,2558.
- “แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชาเพื่อการจัดการน้ำให้ชนบท การสุขาภิบาล และสุขอนามัย ปี ค.ศ.2011 - 2025”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.unicef.org/cambodia/Summary_V7_Low.pdf, 2011.
- “แผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขของกัมพูชาปี ค.ศ.2008 - 2015”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.wpro.who.int/health_services/cambodia_nationalhealthplan.pdf, 2008.
- “ยุทธศาสตร์จัดทุโณณ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.cambodiainvestment.gov.kh/content/uploads/2013/11/2013-Rectangular-Strategy-III-En8.pdf>, 2013.
- “แผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชา ปี ค.ศ.2014 - 2018”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mop.gov.kh/Home/NSDP/NSDP20142018/tabid/216/Default.aspx>, 2014.
- “รายงานประจำปี ค.ศ.2013 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.kh.undp.org/content/dam/cambodia/docs/AR/UNDP%20Cambodia%20Annual%20Report%202013_Eng.pdf,2013.
- “รายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนภาคตะวันตกและภาคเหนือกัมพูชา”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.mrd.gov.kh ,2552 – 2558.

“รายงานการประชุมโลกเกี่ยวกับการให้นมมารดา ที่กรุงนิวเดลี อินเดีย เมื่อวันที่ 6 – 9 ธันวาคม ค.ศ.2010”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.fao.org/ag/humannutrition/32037-05d2b5da1c3475eeeb7925b948108c430.pdf> , 2010.

ภาษาต่างประเทศ

Abraham H. Maslow. Motivation and Personality. NY: Addison-Wesley, 1987.

James N.Rosenau, National Interests,David L.Sills (ed),International Encyclopedia of the Social Science. New York : The Macmillan Company & the Free Press, 1968.p.34.

John W. Burton. The Procedures of Conflict Resolution : Theory and Practice. Edward E. Azar and John W. Burton (eds). Sussex Lynne Reinner Publishers, 1986.

Paul Streeten. First things first: meeting basic human needs in the developing countries. New York : Published for the World Bank by Oxford University Press , 1981.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจในการบริการด้านสาธารณสุขปศุสัตว์ สุขอนามัย การเกษตร ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ทำขึ้นเพื่อซักถามบุคคลในโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าวหรือบุคคลในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมและใช้วิเคราะห์ประเมินในการจัดทำารพัฒนาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและ จังหวัดพระวิหาร ด้านการเกษตร สาธารณสุข และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป การซักถามจะกระทำผ่านล่ามชาวกัมพูชาเป็นผู้เข้าไปซักถาม โดยจะสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซักถามบุคคลใน 1 หรือ 2 หมู่บ้านโครงการพัฒนาหมู่บ้านละ 10 ครอบครัว ต่อจังหวัด หรือหากไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ จะทำการซักถามทหารกัมพูชา และราษฎรในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง

แบบสอบถาม

ข้อชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมายπในข้อที่ตรงกับความเป็นจริงและในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ ปี
(1) ต่ำกว่า 20 ปี 2) 21 - 40 ปี 4) 41 - 60 ปี 6) 60 ปีขึ้นไป)
3. ระดับการศึกษา
 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย/เทียบเท่า
 3) ปริญญาตรี 4) อื่นๆ ระบุ.....
4. สถานภาพ 1) โสด 2) สมรส 3) อื่นๆ ระบุ.....
จำนวนบุตรคน เป็น ชายคน หญิงคน
บุตรคนที่ 1 เพศอายุ..... ปี ระดับการศึกษา.....
บุตรคนที่ 2 เพศอายุ..... ปี ระดับการศึกษา.....
บุตรคนที่ 3 เพศอายุ..... ปี ระดับการศึกษา.....
บุตรคนที่ 4 เพศอายุ..... ปี ระดับการศึกษา.....
4. อาชีพ โปรดระบุ.....
แหล่งที่มาของรายได้.....
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....เรียล
5. ด้านสุขอนามัย
- ในพื้นที่ที่พักอาศัยมีสถานอนามัย/โรงพยาบาล หรือไม่
 1) มี 2) ไม่มี
- สถานอนามัย/โรงพยาบาล ที่ใกล้ที่สุดที่สามารถไปได้คือ.....
- เวลาที่ใช้ในการเดินทางไป สถานอนามัย/โรงพยาบาล.....
- กรณีอยากเข้าห้องน้ำ ใช้สถานที่ใด

1) ห้องน้ำภายในบ้าน 2) ตามภูมิประเทศ 3) อื่นๆ

6. ด้านโภชนาการ

1) ทำอาหารทานเอง 2) หาซื้อทาน 3) อื่นๆ

ทานอาหารที่มีต่อวัน ระบุ

วัสดุที่ใช้ประกอบอาหาร เช่น เนื้อสัตว์ ถั่ว ข้าว อื่นๆ ระบุ

.....
ภาชนะที่ใช้ประกอบอาหาร และใส่อาหาร ระบุ.....
.....

7. ด้านการเกษตร

มีการเพาะปลูกในพื้นที่เพื่อการบริโภคในครัวเรือนหรือไม่ 1) มี 2) ไม่มี

หากมีการส่งเสริมให้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อเพิ่มรายได้ในพื้นที่ ท่านสนใจหรือไม่

1) สนใจ 2) ไม่สนใจ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจ

ประเด็น/ด้าน	ระดับความพึงพอใจ				
	พอใจมากที่สุด	พอใจมาก	ปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจน้อยที่สุด
1. ด้านระบบสาธารณูปโภค					
1.1 ไฟฟ้า/ไฟส่องสว่าง					
1.2 ประปา/แหล่งน้ำ					
2. ด้านสุขอนามัย					
2.1 สถานีนอนม้าย/โรงพยาบาล					
2.2 ห้องน้ำ					

3. ด้านโภชนาการ					
4. ด้านการเกษตร					
5. ความพึงพอใจในภาพรวม					

ตอนที่ 3 ปัญหา / ข้อเสนอแนะ

ปัญหา

1.
2.
3.

ข้อเสนอแนะ

1.
2.
3.

ขอขอบคุณในความร่วมมือที่ท่านได้เสียสละเวลาให้ข้อมูลในครั้งนี้

ผนวก ข

ข้อเสนอการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่ จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพระวิหาร

1. ความเป็นมา

หลังจากเกิดความขัดแย้ง กรณีปราสาทพระวิหารจนเกิดการปะทะกันระหว่าง
ทหารไทยกับทหารกัมพูชา เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ได้สั่งให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา
ด้านพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพระวิหารตรงข้าม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
จนถึง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.2552 วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา
พื้นที่ชายแดน และขยายจำนวนประชากรในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน โดยมอบพื้นที่พัก
อาศัยและที่ดินทำกินจำนวน 12 – 18 ไร่ ให้แก่ราษฎรที่หลบหนีภัยจากการสู้รบและครอบครัวทหาร
ตำรวจ ที่ประจำบริเวณพื้นที่ชายแดน พร้อมโครงสร้างสาธารณูปโภคที่สำคัญ ทั้งนี้ความขัดแย้งที่มีอยู่เดิม
รุนแรงขึ้นนับตั้งแต่กัมพูชาได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2551
จึงกลายเป็นชนวนเหตุให้เกิดการยิงปะทะกันเป็นครั้งคราวบริเวณชายแดนนับตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551
จนนำไปสู่การสู้รบด้วยการใช้อาวุธหนักของทั้งสองฝ่าย เมื่อวันที่ 4 - 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554
บริเวณชายแดนด้านปราสาทพระวิหาร และพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ทหารและราษฎรของไทยและกัมพูชาเสียชีวิต
บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ปราสาทพระวิหาร บ้านเรือน โรงเรียน สถานบริการราชการในพื้นที่ชายแดนทั้งสองฝั่ง
เสียหายบางส่วน ราษฎรไทยและกัมพูชาต้องอพยพออกจากพื้นที่ชายแดน มีการปิดจุดผ่านแดนและ
ช่องทางผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจบริเวณชายแดนและความสัมพันธ์ของสองประเทศ

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2554 ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2554
เกิดเหตุการณ์ปะทะกันอย่างรุนแรงและมีการใช้อาวุธหนักอีกครั้งที่บริเวณปราสาทตาเมือนธม
ชายแดนพื้นที่ตำบลตาเมียง อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ และต่อเนื่องไปถึงบริเวณปราสาทตาควาย
ชายแดนตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก และอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งทั้งหมดเป็นพื้นที่
ที่มีปัญหาเขตแดนและการสู้รบได้สร้างความสูญเสียให้กับทั้งสองฝ่ายอย่างมาก ทำให้รัฐบาลกัมพูชา
ยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ขอให้ตีความคำพิพากษากรณีปราสาทพระวิหาร
เมื่อปี พ.ศ.2505 ใหม่

อาจกล่าวได้ว่าในห้วงกลางปี พ.ศ.2551 ถึงกลางปี พ.ศ.2554 เป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ กัมพูชา - ไทย สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ต่อมาเมื่อ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เข้าบริหารประเทศ สถานการณ์ชายแดนเป็นปกติ เนื่องจากความสัมพันธ์อันดีเป็นการส่วนตัวระหว่างผู้นำของรัฐบาลสองประเทศ แม้วังยังไม่มี การแก้ปัญหาเรื่องเขตแดน แต่รัฐบาลกัมพูชายังดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทหาร ตำรวจ และ ครอบครัว อยู่ต่อไป ซึ่งจากรายงานของกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชา เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2557 มีการก่อสร้างบ้านพักแล้วเสร็จในจังหวัดอุดรรัมย์ จำนวน 1,160 หลัง จังหวัดพระวิหาร 1,992 หลัง มีพื้นที่โครงการตั้งอยู่ใกล้ ชายแดนกัมพูชา - ไทย ตรงข้ามจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จนถึง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ระยะทางชายแดนตั้งแต่ 1- 15 กิโลเมตร อันพิจารณาได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนของกัมพูชาที่มีต่อประเทศไทยและเป็นพื้นที่ใกล้กับบริเวณ ชายแดนที่มีปัญหาเขตแดน ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยได้

2. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทย และราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีทั้งความสัมพันธ์ และความขัดแย้งเป็นระยะ ดังเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2546 เกิดเหตุการณ์เผาสถานเอกอัครราชทูตของไทย ประจำกรุงพนมเปญ และเมื่อปี พ.ศ.2554 เกิดการสู้รบกันด้วยอาวุธหนักบริเวณชายแดนด้านปราสาท พระวิหาร และปราสาทตาเมือน ปราสาทตาควาย ด้วยปัญหาเรื่องเขตแดน และด้วยจุดยืนของรัฐบาลไทย และกัมพูชาขณะนั้นที่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย และความหวาดระแวงของสองประเทศ เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนและความสัมพันธ์ เหตุการณ์เหล่านี้ แสดงให้เห็นความเปราะบางของความสัมพันธ์ที่อาจเกิดเหตุขัดแย้งรุนแรงขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น การเสริมสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างสันติภาพ และความมั่นคงของการอยู่ร่วมกันบริเวณชายแดนทั้งสองประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมบริเวณชายแดน และความร่วมมือที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยกันภายในสิ้นปี พ.ศ.2558

งานวิจัยนี้จึงขอเสนอการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทหาร ตำรวจและครอบครัว ด้านจังหวัดอุดรรัมย์และจังหวัดพระวิหาร ตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และแนวคิดตาม โครงการพระราชดำริต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงพื้นฐานแก่ชุมชน เป็นการช่วยเหลือพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมต่อกัมพูชา ซึ่งแม้จะได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึง กัมพูชายังมีปัญหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ในชนบทที่ห่างไกล ยากจน การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการพัฒนา ด้าน การเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต รายได้ การเข้าถึงแหล่งน้ำ แหล่งทุน ตลอดจนการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ทั่วประเทศ การจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่าง จะเป็นโครงการหนึ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการ

ของกัมพูชา ซึ่งกระทรวงพัฒนาชนบท กัมพูชา ได้ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเร่งการให้บริการด้านสุขภาพ สุขอนามัย การศึกษา น้ำสะอาดและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวทหาร ตำรวจในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน

ความสำเร็จของการดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาต่อไปอย่างเข้มแข็ง สอดคล้องกับแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชา ปี พ.ศ.2557 - 2561 ซึ่งมีเป้าหมายจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ลดความยากจน สร้างความมั่นคงทางอาหาร และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมอย่างยั่งยืน ทั้งยังจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา ในการจะร่วมกันก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับกัมพูชาเพิ่มเติมจากโครงการอื่นๆ ที่มีอยู่ สอดคล้องกับการหารือระหว่างรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และรัฐบาลกัมพูชาที่จะพัฒนาชายแดนร่วมกัน

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้ในการการพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และพัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้จนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาต่อไป
2. เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา โดยช่วยเหลือทหาร ตำรวจ กัมพูชาและครอบครัวในพื้นที่โครงการ ยกกระดับคุณภาพชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนของทั้งสองประเทศในการร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม บริเวณชุมชนชายแดนให้เข้มแข็ง

4. เป้าหมาย

1. เพื่อให้ทหาร ตำรวจ และครอบครัวในพื้นที่โครงการ รวมถึงประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย มีสุขภาพแข็งแรงเป็นกำลังในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชน และสังคมที่มั่นคง รวมถึงการเตรียมความพร้อมของเด็กด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์
2. เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งนอกจากเงินเดือนที่ได้จากรัฐบาล โดยสามารถเพิ่มผลผลิตที่หลากหลายและมีสมาชิกในครอบครัวเป็นกำลังสำคัญ เพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เสริมสร้างศักยภาพของโรงเรียนในพื้นที่โครงการให้เป็นแหล่งเรียนรู้การบูรณาการในหลายด้าน เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาชุมชนและประกอบอาชีพต่อไป

5. แนวทางในการดำเนินโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่าง ให้ฝ่ายท้องถิ่นกัมพูชาเป็นผู้เลือกหมู่บ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน จังหวัดละ 1 หมู่บ้าน โดยยึดหลักดำเนินงานดังนี้

1. การมีส่วนร่วม ให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการเข้าร่วมกิจกรรม แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 15 คน ในกิจกรรมแต่ละด้านคือ ด้านสาธารณสุข การเกษตรและการเสริมสร้างศักยภาพของโรงเรียน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้การบูรณาการในหลายด้าน โดยให้มีส่วนร่วมช่วยคิด ช่วยทำ จากกิจกรรมของโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างที่นำเสนอและนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ปัญหา และความเหมาะสมของพื้นที่ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มการผลิตและการออม

2. พัฒนาแบบองค์รวมโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้จากกิจกรรมที่ทำและนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน สามารถเลี้ยงชีพ พึ่งพาตนเองได้และพัฒนาตนเองอย่างมั่นคง จนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างเข้มแข็งในทุกด้าน

3. พัฒนาระบบประสานงานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของไทยกับกัมพูชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. พัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่โครงการและผู้ปฏิบัติงานของรัฐและเอกชน ให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นผู้ฝึกอบรมและดูแลกิจกรรมต่างๆ ภายหลังจากโครงการต่อไป เช่น มีการฝึกอบรมความรู้ และปฏิบัติเพิ่มเติม มีการไปปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ และประเมินผล รายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งปรับแผนงานเป็นระยะ

รูปแบบกิจกรรมโครงการ แบ่งกิจกรรมเป็น 3 ด้านคือ

1. กิจกรรมด้านสาธารณสุข ได้แก่ การให้ความรู้ คำปรึกษาด้านโภชนาการ สุขาภิบาล สุขอนามัย การป้องกันโรค การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้มีสุขอนามัยที่ดีและช่วยเหลือสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสุขาภิบาล และโภชนาการ ภายใต้โครงการและกิจกรรมต่างๆ อาทิ

- การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน วิตามินและธาตุเหล็ก

- การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพแม่และเด็ก เพื่อช่วยเหลือการขาดสารอาหารและพลังงาน การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของหญิงมีครรภ์และ เด็กในท้องให้มีสุขภาพแข็งแรง การพัฒนาสุขภาพแม่และเด็กหลังคลอด การพัฒนาเด็กในวัยเตาะแตะเพื่อเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาให้มีคุณภาพ

- การอบรมให้ความรู้และการป้องกันโรคติดต่อ เช่น โรคมาเลเรีย อีโบล่า ไข้หวัดใหญ่ HIV/AIDS โรคท้องร่วง โรคพยาธิ โรคทางเดินหายใจ โรคโลหิตจาง ซึ่งในเขตชนบทที่ยากจนของกัมพูชายังประสบปัญหาอยู่ และให้มีการอบรมหมอบ้านตามโครงการพระราชดำริให้รู้จักวิธีการรักษาเบื้องต้น

- การส่งเจ้าหน้าที่รัฐ เยาวชน อาสาสมัครและนักศึกษาชาวกัมพูชา มาเข้ารับการอบรม
ดูงานด้านสาธารณสุขในไทย

- การส่งเสริมการรักษาความสะอาด ทั้งด้านโภชนาการและสุขาภิบาล เช่น ในที่พักอาศัย
โรงเรียน สภาพแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขนิสัย เช่น ปรงอาหารให้สุก ล้างมือก่อน
รับประทานอาหาร ใส่รองเท้าน้ำ

2. กิจกรรมด้านการพัฒนาการเกษตร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมด้านการเกษตร
ตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พออยู่พอกิน
ในระยะแรก และถ้ามีผลผลิตเหลือ นำไปขายเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว และโครงการจะช่วยเหลือในเบื้องต้น
ด้านเครื่องใช้ และอุปกรณ์การเกษตรที่เป็นที่ต้องการ เช่น ปิ๋มน้ำ เครื่องมือการเกษตร อาหารและ
อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงสัตว์ปีก โดยมีกิจกรรมดังนี้

- การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรชุมชน
- การทำการเกษตรแบบผสมผสานและตามทฤษฎีใหม่ ที่ใช้พื้นที่ดินและน้ำอย่าง
มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเพิ่มผลผลิตที่หลากหลายและการจัดการเพื่อลดความสูญเสียผลผลิตการเกษตร
- การจัดการเกษตรในฤดูแล้ง และเพิ่มรายได้เช่นการปลูกพืชปุ๋ยสดและขายเมล็ด
พันธุ์ให้กับเกษตรกรกัมพูชาที่ต้องการรวมทั้งเกษตรกรไทยด้วย
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี
- การจัดการด้านแหล่งทุนในรูปแบบสหกรณ์ และหรือกองทุนหมู่บ้านที่ชุมชนจัดการเอง
โดยต้องถ่วงแบ่งงบประมาณให้จำนวนหนึ่ง

3. กิจกรรมด้านการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การจัดการโรงเรียนในพื้นที่
โครงการให้เป็นแหล่งเรียนรู้การบูรณาการในหลายด้านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาชุมชนและ
ประกอบอาชีพต่อไป โดยให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ อาสาสมัครในท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม อาทิ

- การเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ให้ผู้ปกครอง ครูและนักเรียน ร่วมกันทำการเกษตร
ที่เอื้อต่อสุขภาพ นำผลผลิตที่ได้เป็นอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนในพื้นที่โครงการและขยายต่อไป
เพื่อจำหน่ายให้กับโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง
- จัดกิจกรรมเรียนรู้การรักษาความสะอาดเพื่อพัฒนาสุขนิสัย เช่น บริเวณโดยรอบโรงเรียน
ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมและจัดให้มีอย่างพอเพียง การใส่รองเท้าน้ำเพื่อป้องกันโรคพยาธิ เป็นต้น
- จัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านโภชนาการเพื่อส่งเสริมสุขอนามัย
- ให้การช่วยเหลือด้านเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การเรียน สร้างอาคารเรียน
สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสุขาภิบาลเช่น สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม ที่ล้างมือ

6. ระยะเวลาโครงการ 18 เดือน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ความสำเร็จของการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ย่อมเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ในชุมชนให้มั่นคง พึ่งพาตนเองได้ มีรายได้เพิ่มจากผลผลิต การเกษตรนอกเหนือจากเงินเดือนทหาร ตำรวจ ที่มีจำนวนน้อย ตลอดจนเพื่อให้มีสุขอนามัย สุขภาพที่ดี และพัฒนาต่อไปอย่างเข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โครงการที่นำเสนอนี้ จะช่วยส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา มากขึ้น โดยสร้างความรู้สึที่ดีต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่กัมพูชา ลดเงื่อนไขที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยและสร้างความสัมพันธ์อันยั่งยืนต่อไป

8. หน่วยรับผิดชอบ

จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก โดยมีกระทรวงการ ต่างประเทศประสานกับฝ่ายกัมพูชา และบูรณาการร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมสุขภาพ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กระทรวงศึกษาธิการ กรมการพัฒนาชุมชน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พันเอก ดนัย เถาว์ศิริญ	
วัน เดือน ปีเกิด	13 สิงหาคม 2503	
การศึกษา	รร.เตรียมทหาร รุ่นที่ 19	พ.ศ.2520
	รร.นายร้อย จปร. รุ่นที่ 30	พ.ศ.2526
	รร.ชั้นนายร้อย เหล่า ร.รุ่นที่ 72	พ.ศ.2529
	รร.ชั้นนายพัน เหล่า ร.รุ่นที่ 50	พ.ศ.2532
	รร.เสนาธิการทหารบก รุ่นที่ 69	พ.ศ.2534
	การจัดการภาครัฐและเอกชนมหาบัณฑิต (NIDA)	พ.ศ.2547
ประวัติการทำงาน	ผบ.มว.ปืนเล็ก ร้อยอาวุธเบา ร.31 พัน.2 รอ.	พ.ศ.2526
	รอง ผบ.ร้อย.อาวุธเบา ร.31 พัน.2 รอ.	พ.ศ.2529
	ผบ.ร้อย.อาวุธเบา ร.31 พัน.2 รอ.	พ.ศ.2530
	ผอ.3 ร.31 พัน.2 รอ.	พ.ศ.2533
	ผช.หน.ฝกร.พล.1 รอ.	พ.ศ.2534
	รอง ผบ.ร.31 พัน.1 รอ.	พ.ศ.2537
	รอง ผบ.ร.31 พัน.2 รอ.	พ.ศ.2538
	รอง เสธ.ร.31 รอ.	พ.ศ.2540
	ผบ.ร.31 พัน.3 รอ.	พ.ศ.2541
	ผบ.ร.31 พัน.1 รอ.	พ.ศ.2544
	ทก.กกพ.บชร.1	พ.ศ.2545
	ผบ.ส่วนแยก บชร.1	พ.ศ.2547
	ผอ.กอง 9 ศรภ.	พ.ศ.2552
	ผอ.กอง 3 ศรภ.	พ.ศ.2554
	ผอ.กอง 5 ศรภ.	พ.ศ.2554
ราชการพิเศษ	ราชองครักษ์เวร	พ.ศ.2538

	ราชวงศ์รั้งไฉน	พ.ศ.2541
	ราชวงศ์รั้งไฉน	พ.ศ.2544
	ราชวงศ์รั้งไฉน	พ.ศ.2550
	ราชวงศ์รั้งไฉน	พ.ศ.2553
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผอ.กอง 10 ศรภ.	พ.ศ.2555

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง การพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย – กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร

ผู้วิจัย พันเอก ดนัย เถาว์ศิริยุทธ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกอง 10 ศูนย์รักษาความปลอดภัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทยบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน มีหลายปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยตามชายแดนและความมั่นคงของประชาชนและประเทศไทยโดยรวม เช่น ภัยคุกคามจากกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต เรื่องเขตแดน การลักลอบเข้าเขตไทยของราษฎรประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขายแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาการลักลอบสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ ส่วนราชการของไทยได้มีความพยายามที่จะสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของฝ่ายพลเรือน เข้ามาสนับสนุนภารกิจของทหารเพื่อการป้องกันประเทศ โดยการประสานแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนโครงการพัฒนาความมั่นคงแนวชายแดนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นโครงการที่ดำเนินงานในพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการพัฒนาและสร้างหมู่บ้านตามแนวชายแดนให้เป็นกำแพงชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ

การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความมั่นคงตามชายแดนไทยมีอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาไปตามสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ แต่ยังมีมิติร่วมกันในเป้าหมายเพื่อรักษาความมั่นคงตามชายแดน ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยยังส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านต่างๆ กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดต่อกัน โดยพยายามสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ผ่านสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศ โดยให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการต่อการพัฒนาด้านการเกษตร/ผลผลิตทางการเกษตร การศึกษาและด้านสาธารณสุขเป็นหลัก รวมทั้งการพัฒนาในสาขาอื่นๆ อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบท การท่องเที่ยว ตลอดจนโครงการพระราชทานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะการบูรณาการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ทั้งนี้เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2556 - 2560 ในประเด็นการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันประเทศเข้ามาดำเนินงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในสิ้นปี พ.ศ.2558

ภัยคุกคามทางชายแดนไทย - กัมพูชาในห้วงหลายปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องเขตแดน โดยเฉพาะกรณีปราสาทพระวิหารและปราสาทตาเมือน ดากวาย ซึ่งส่งผลให้เกิดสถานการณ์สู้รบที่รุนแรงในห้วงปี พ.ศ.2551 - 2554 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติเช่นเดียวกับฝ่ายไทย และยังเกิดความสัมพันธ์ในเชิงลบของผู้นำรัฐบาลทั้งสองประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดียังยั่งยืน ประกอบกับประเทศต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกันในสิ้นปี พ.ศ.2558 ซึ่งผลจากความขัดแย้งเรื่องเขตแดนกรณีปราสาทพระวิหาร รัฐบาลกัมพูชามีการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนที่เห็นได้ชัดตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 เป็นต้นมา โดยจัดตั้งโครงการพัฒนาและก่อตั้งที่อยู่อาศัยของประชาชนตามแนวชายแดนด้านภาคตะวันตกและภาคเหนือของกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ตรงข้าม จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จนถึงจังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอโน้มน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นสวัสดิการให้ทหารกัมพูชาพร้อมครอบครัวและราษฎรในพื้นที่ได้เข้าอยู่อาศัยอย่างถาวร รวม 24 หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนพื้นที่การรบให้เป็นพื้นที่พัฒนาและความร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต รับประกันความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสังคม พัฒนาระบบสุขภาพและสนับสนุนยุทธศาสตร์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน มีแผนจัดตั้งศูนย์บริการประชาชนด้านสาธารณสุขชั่วคราวและการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนและเส้นทางคมนาคมในแต่ละหมู่บ้าน โดย สมเด็จพระ ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้กล่าวขอรับบริจาคงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนดังกล่าวจากภาครัฐและภาคเอกชนของกัมพูชา

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาชายแดนด้านนี้ที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในห้วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของทั้งสองประเทศ และประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชายแดนไทย - กัมพูชา ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความขัดแย้งต่างๆ ประกอบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่กัมพูชากำลังประสบอยู่ โดยเฉพาะปัญหาความยากจน การขาดสาธารณสุขที่ดี โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ ความต้องการพัฒนาการเกษตรให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและหลากหลาย เพื่อเพิ่มรายได้ รวมทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกระจายได้ไม่ทั่วถึง ตลอดจนการขาดแรงงานที่มีทักษะด้านต่างๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกัมพูชาและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาหมู่บ้านของทหาร ตำรวจตามแนวชายแดนของกัมพูชาที่จัดตั้งขึ้นด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร ยังไม่สามารถดำเนินการ

ได้ครบตามเป้าหมาย และผู้วิจัยเห็นว่าหมู่บ้านจัดตั้งใหม่ดังกล่าวอยู่ใกล้ชายแดนที่ยังมีปัญหาเขตแดนและมีลักษณะเป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดนของกัมพูชา ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ ที่จะนำเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับกัมพูชา สร้างความปรองดองและลดความบาดหมางในอดีตที่ผ่านมา โดยการเสนอแนวทางการร่วมมือช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ สังคม แก่ราษฎรกัมพูชาในหมู่บ้านชายแดนด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหารดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการในแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติกัมพูชาปี ค.ศ.2014 – 2018 เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรกัมพูชาให้ดีขึ้น ภายใต้แนวคิดทฤษฎีความพอเพียง มุ่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชน ในหมู่บ้านชายแดนที่กัมพูชาจัดตั้งขึ้นดังกล่าวให้สามารถพึ่งพาและพัฒนาตนเองได้ โดยจะเสนอแนวทางการเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างในพื้นที่โครงการหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพพื้นที่และสอดคล้องกับการตกลงใจในระดับรัฐบาลและเสนอให้ภาคเอกชนและภาครัฐ ในพื้นที่ชายแดนเป็นเจ้าภาพร่วมในการเป็นหน่วยดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระดับท้องถิ่นไทย - กัมพูชา ซึ่งคาดว่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา โดยเฉพาะบริเวณชายแดน เพื่อเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทย - กัมพูชา ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาของกัมพูชาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนกัมพูชาในห้วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันในห้วงปี พ.ศ.2551 – ปัจจุบัน
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศให้มากขึ้น จนสามารถนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงตามชายแดนไทยกัมพูชาในระยะยาว

ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นปัญหาความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมในกัมพูชา เฉพาะด้านจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร
2. ในส่วนของการพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้างๆ เท่านั้น

3. จะวิจัยเฉพาะนโยบายที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พรรณนาจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ และสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ – สังคมในกัมพูชา โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรมีชัย และจังหวัดพระวิหาร ทฤษฎีด้านภูมิรัฐศาสตร์ ทฤษฎีด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ แนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง แนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ สื่อทางโทรทัศน์ และสื่อทางอินเทอร์เน็ตของไทยและกัมพูชา รวมทั้งข้อมูลจากการรายงานผลการปฏิบัติงานของกระทรวงพัฒนาชนบทกัมพูชาในโครงการพัฒนาหมู่บ้านชนบท และโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของกัมพูชา และข้อมูลรายงานจากการซักถามทหารกัมพูชาและราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์โดยผู้วิจัย

ผลการวิจัย

จากการติดตามประเมินสถานการณ์ด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลข่าวสารแหล่งข่าวต่างๆ รวมทั้งสัมภาษณ์ทหารกัมพูชาและราษฎรในพื้นที่ชายแดนใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ พบว่ารัฐบาลกัมพูชาได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศในระดับทวิภาคี และพหุภาคี ในการพัฒนาด้านสาธารณสุข การเกษตรและการศึกษา อย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ เป็นที่น่าพอใจ แต่ในส่วนของโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจ และครอบครัว ยังไม่สามารถทำได้ครบตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว และกำลังเร่งดำเนินการให้ประชาชนในพื้นที่โครงการเข้าถึงการบริการของรัฐด้านแหล่งน้ำ ไฟฟ้า การสาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวทหารและตำรวจ ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชามีเป้าหมายจะลดความยากจน และพ้นจากความเป็นประเทศด้อยพัฒนา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้ประชาชนกัมพูชาในชนบทที่ยากจนเข้าถึงบริการของรัฐด้านสาธารณสุข มีโภชนาการที่เพียงพอ และสุขอนามัยที่ดี มีการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน และพัฒนาบุคลากรด้านการเกษตรและการผลิตอาหาร มีการจัดการแหล่งน้ำ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันภาคการเกษตร และนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหาร ด้านการศึกษา และยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล

เมื่อพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ได้แก่ เป้าหมาย นโยบายและปัญหา ความต้องการพัฒนาของกัมพูชาในด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชา โครงการพัฒนาดังกล่าวของกัมพูชาที่ดำเนินมาแล้วและกำลังดำเนินอยู่โดยความร่วมมือช่วยเหลือของต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและยากจนและเกษตรกร ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชา กับโครงการพระราชดำริแล้ว ต่างมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ลักษณะรูปแบบการดำเนินการที่คล้ายกัน และโครงการพัฒนาของทั้งสองประเทศ ในห้วงที่ผ่านมา สามารถเห็นผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จะนำแนวคิดตามโครงการพระราชดำรินำมาจัดทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่างแก่รัฐบาลกัมพูชา ในโครงการหมู่บ้านพัฒนาชายแดนของทหาร ตำรวจกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร เพื่อช่วยเหลือพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน การเกษตร และการศึกษาขั้นพื้นฐานของกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร อันจะเป็นการร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกัมพูชาในพื้นที่ชายแดนและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาความสัมพันธ์ ไทย - กัมพูชา อย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนกัมพูชา ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดพระวิหาร ควรจัดทำในพื้นที่โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนของทหาร ตำรวจและครอบครัวกัมพูชาด้านจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพระวิหาร จังหวัดละ 1 หมู่บ้าน โดยมีรูปแบบการดำเนินโครงการใน 3 กิจกรรมหลักคือ 1) สาธารณสุข เช่น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการป้องกันโรคมาเลเรีย โรคขาดสารไอโอดีน และ HIV/AIDS 2) การเกษตร เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินและแหล่งน้ำอย่างสูงสุด การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ 3) การศึกษา จะจัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ด้วย โดยให้จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก และเสนอโครงการในลักษณะจังหวัดคู่มิตรไทย - กัมพูชา และควรขยายเป็นแบบอย่างในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนอื่นๆ ต่อไป
